

našainicijativa

Savez udruženja roditelja djece i omladine sa
teškoćama u razvoju

UZ PRAVNU PODRŠKU DO KVALITETNIJEG OSTVARENJA PRAVA DJECE I MLADIH SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Podgorica, 2014.

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Gradanske
inicijative

**UZ PRAVNU PODRŠKU DO KVALITETNIJEG
OSTVARENJA PRAVA DJECE I MLADIH SA
SMETNJAMA U RAZVOJU**

UZ PRAVNU PODRŠKU DO KVALITETNIJEG OSTVARENJA PRAVA DJECE I MLADIH SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Izdavač:

NVO Savez Udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa" Podgorica

Za izdavača:

Milisav Korać

Autori:

Milisav Korać

Slobodan Vuković

Mirela Korać

Saradnici na projektu: NVO Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju Plav; NVO Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju "Za budućnost naše djece" Adrijevica; NVO Olakšajmo život djeci sa teškoćama u razvoju Rožaje; NVO Ljepša budućnost Berane; NVO Korak nade Berane; NVO Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju Mojkovac; NVO Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju Zvijezda Kolašin; NVO Udruženje roditelja djece sa smetnjama u razvoju "Rastimo zajedno" Danilovgrad; NVO "Evropski dom" Tivat; NVO Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju "Puževa kućica" Budva

Publikacija je dio projekta "Uz pravnu podršku do kvalitetnijeg ostvarenja prava djece i mladih sa smetnjama u razvoju" koji je realizovao NVO Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa" Podgorica uz finansijsku podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, posredstvom Centra za građansko obrazovanje (CGO) iz Podgorice i Građanskih inicijativa (GI) iz Beograda.

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Građanske
Inicijative

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost NVO Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa" Podgorica i ni u kom slučaju ne može biti tertian kao zvanični stav Delegacije EU, niti Centra za građansko obrazovanje i Građanskih inicijativa.

SADRŽAJ

UVOD	7
------------	---

I DIO

OSNOVNE ODREDBE OD ZNAČAJA ZA PRAVA DJECE I MLADIH SA SMETNJAMA U RAZVOJU I NJIHOVIH RODITELJA U PROPISIMA CRNE GORE	8
USTAV CRNE GORE	9
ZAKON O SOCIJALNOJ I DJEČIJOJ ZAŠTITI	9
PRAVILNIK O BLIŽIM USLOVIMA ZA OSTVARIVANJE OSNOVNIH MATERIJALNIH DAVANJA	24
ZAKON O POVLASTICI NA PUTOVANJE LICA SA INVALIDITETOM	30
PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA RAD SA POLOVINOM PUNOG RADNOG VREMENA	33
PORODIČNI ZAKON	34
ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU I OSTVARIVANJU PRAVA IZ OSIGURANJA OD NEZAPOSLENOSTI	37
ZAKON O RADU	38
ZAKON O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI	42
ZAKON O DOPUNI ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU	49
ZAKON O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM	50
ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI	55
PRAVILNIK O INDIKACIJAMA I NAČINU KORIŠĆENJA MEDICINSKE REHABILITACIJE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA KOJE OBAVLJAJU SPECIJALIZOVANU REHABILITACIJU	56
PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA PRIVREMENU SPRIJEČENOST ZA RAD I OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU ZARADE ZA VRIJEME PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD	58
NAČIN I POSTUPAK OSTVARENJA NAKNADE ZARADE ZA VRIJEME PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD	62
PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU UPUĆIVANJA OSIGURANIH LICA RADI LIJEČENJA U INOSTRANSTVU	63
PRAVILNIK O OSTVARIVANJU PRAVA NA MEDICINSKO-TEHNIČKA POMAGALA	67
ZAKON O VASPITANJU I OBRAZOVANJU DJECE SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA	80
PRAVILNIK O NAČINU, USLOVIMA I POSTUPKU ZA USMJERAVANJE DJECE SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA	87

II DIO

DOPRINOS SAVEZA "NAŠA INICIJATIVA" UDONOŠENJU POJEDINIHZAKONSKIH I PODZAKONSKIH PROPISA	92
---	----

UVOD

Ova publikacija sadrži odredbe iz zakonskih i podzakonskih propisa Crne Gore u oblasti socijalne, dječije, zdravstvene i vaspitno-obrazovne zaštite a koje su, po ocjeni Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ Podgorica, od značaja za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju i njihove roditelje.

Publikacija je nastala u okviru projekta Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ Podgorica „*Uz pravnu podršku do kvalitetnijeg ostvarenja prava djece i mladih sa smetnjama u razvoju*“ koji je realizovan od 1.08.2014. do 30.12.2014. godine, uz finansijsku podršku Delegacije EU, posredstvom Centra za građansko obrazovanje (CGO) iz Podgorice i Građanskih inicijativa(Gi) iz Beograda. Glavni cilj projekta bio je unapređenje sveukupnog položaja djece i mladih sa teškoćama u razvoju u Crnoj Gori. Konkrentije, projekat je bio usmjeren na jačanje kapaciteta 10 nevladinih udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju u promociji i ostvarivanju prava pomenute populacije. Ciljne grupe su bile porodice djece sa smetnjama u razvoju, centri za socijalni rad, područne jedinice Fonda zdravstva Crne Gore, predstavnici lokalnih uprava i sredstava informisanja a krajnji korisnici djeca i mladi sa smetnjama u razvoju.

U okviru ovog projekta, Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ Podgorica je održao 15 radionica u deset gradova u Crnoj Gori: Plav, Andrijevića, Rožaje, Berane, Mojkovac, Kolašin, Danilovgrad, Tivat, Budva i Ulcinj. Na radionicama su predavači ukazivali na prava i postupak ostvarivanja prava djece i mladih sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja a koja su bliže opisana u tekstovima koji su predmet publikacije.

I DIO

**OSNOVNE ODREDBE OD ZNAČAJA ZA PRAVA DJECE I MLADIH SA
SMETNJAMA U RAZVOJU I NJIHOVIH RODITELJA U PROPISIMA
CRNE GORE**

USTAV CRNE GORE¹

- Omladina, žene i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu (član 64)
- Jamči se posebna zaštita lica sa invaliditetom (član 68)
- Dijete, trudnica, staro lice i lice sa invaliditetom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda ako to pravo ne ostvaruju po drugom osnovu (član 69)
- Majka i dijete uživaju posebnu zaštitu (član 73)
- Djetetu se jamči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe (član 74)

ZAKON O SOCIJALNOJ I DJEČIJOJ ZAŠTITI²

Ostvarivanje javnog interesa

Član 3

Socijalna i dječja zaštita je djelatnost od javnog interesa.

Ostvarivanje javnog interesa u socijalnoj i dječjoj zaštiti obezbjeđuju Crna Gora (u daljem tekstu: država) i lokalna samouprava (u daljem tekstu: opština), pod uslovima i na način propisan ovim zakonom.

Cilj socijalne i dječje zaštite

Član 4

Socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprjeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice.

U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, posebno se štite:

1) dijete:

- bez roditeljskog staranja;
- čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara;
- sa smetnjama i teškoćama u razvoju;
- u sukobu sa zakonom;
- koje zlorabljuje alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;
- koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;
- žrtva trgovine ljudima;
- kojem roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava;
- koje se zatekne van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja;
- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite

2) odraslo i staro lice:

- sa invaliditetom;
- koje zlorabljuje alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;
- koje je žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;
- žrtva trgovine ljudima;
- koje je beskućnik;
- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

¹ "Službeni list Crne Gore" br 1/07

² "Službeni list CG" br. 27/13 i 1/15

Lica koja ostvaruju prava

Član 5

Prava po ovom zakonu može ostvariti crnogorski državljanin sa prebivalištem na teritoriji države.

Prava iz socijalne i dječje zaštite utvrđena ovim zakonom i međunarodnim ugovorom može ostvariti lice koje ima status stranca sa odobrenim privremenim boravkom ili stalnim nastanjenjem u državi, u skladu sa posebnim zakonom.

Zabranjena postupanja zaposlenih

Član 8

U ustanovi, odnosno kod drugog pružaoca usluga, zaposlenom je zabranjen svaki oblik nasilja nad djetetom, odraslim i starim licem, fizičko, emocionalno i seksualno zlostavljanje, iskorištavanje korisnika, zloupotreba povjerenja ili ovlašćenja koju uživa u odnosu na korisnika, zanemarivanje korisnika i druga postupanja koja narušavaju zdravlje, dostojanstvo i razvoj korisnika.

Pravo na zaštitu ličnih podataka

Član 9

Korisnik ima pravo na zaštitu ličnih podataka iz dokumentacije koja se obrađuje za potrebe izvještaja, odnosno za evidencije, uključujući i one koje se tiču njegove ličnosti, ponašanja i porodičnih okolnosti i načina korišćenja prava iz socijalne i dječje zaštite.

U pogledu zaštite ličnih podataka korisnika primjenjuju se propisi o zaštiti podataka o ličnosti.

Pravo na podnošenje pritužbe

Član 10

Korisnik koji nije zadovoljan pruženom uslugom, postupkom ili ponašanjem pružaoca usluge može podnijeti pritužbu organu državne uprave nadležnom za poslove socijalnog staranja (u daljem tekstu: nadležni organ državne uprave).

Prava iz socijalne i dječje zaštite

Član 11

Prava iz socijalne i dječje zaštite su:

- 1) osnovna materijalna davanja;
- 2) usluge socijalne i dječje zaštite.

Postupak

Član 12

U postupku za ostvarivanje prava po ovom zakonu primjenjuju se odredbe Zakona o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Obavljanje socijalne i dječje zaštite

Član 13

Djelatnost socijalne i dječje zaštite obavljaju ustanove socijalne i dječje zaštite (u daljem tekstu: ustanova), u skladu sa ovim zakonom.

Ustanova iz stava 1 ovog člana može se osnovati kao javna ili privatna.

Određene poslove socijalne i dječje zaštite može obavljati i drugi oblik organizovanja, u skladu sa ovim zakonom.

Korišćenje prava

Član 16

Prava iz socijalne i dječje zaštite su lična i ne mogu se prenositi.

Materijalno davanje koje se ostvaruje po osnovu ovog zakona ne može biti predmet obezbjeđenja ili prinudnog izvršenja.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 18

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 19

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) **mjere i programi** socijalne i dječje zaštite su aktivnosti koje obuhvataju prava iz socijalne i dječje zaštite, s ciljem unaprjeđenja kvaliteta života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, kao i njihovog aktivnog uključivanja u društvo;
- 2) **pružalac usluge** je ustanova, drugi oblik organizovanja i fizičko lice, za koju nadležni organ državne uprave utvrdi da ispunjava uslove za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite i izda licencu za obavljanje djelatnosti;
- 3) **licenca** je javna isprava, kojom se potvrđuje da pružalac usluge, odnosno stručni radnik ispunjava utvrđene uslove i standarde za pružanje određenih usluga, odnosno obavljanje stručnih poslova u oblasti socijalne i dječje zaštite;
- 4) **korisnik** je pojedinac odnosno porodica, koji su ostvarili pravo iz socijalne i dječje zaštite, odnosno za koje se sprovodi postupak za ostvarivanje prava;
- 5) **poslodavac** je domaće ili strano pravno lice, odnosno dio pravnog lica ili fizičko lice, koje sa zaposlenim zaključuje ugovor o radu;
- 6) **dijete** je lice do navršanih 18. godine života;
- 7) **mladi** su lica do navršanih 26. godine života;
- 8) **porodicu** čine bračni, odnosno vanbračni drugovi i djeca (bračna, vanbračna, usvojena i pastorčad) i srodnici u pravoj liniji bez obzira na stepen srodstva, kao i srodnici u pobočnoj liniji uključujući i druge srodnike koji zajedno žive; dijete koje ne živi u porodici ako je na redovnom školovanju u srednjoj školi, do kraja roka propisanog za to školovanje i bračni drug bez obzira gdje živi;
- 9) **nesposobno za rad** je:
 - dijete;
 - dijete koje nije na redovnom školovanju, ako je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje);
 - lice kod koga je utvrđena nesposobnost za rad, u skladu sa ovim zakonom;
 - lice koje je navršilo 67 godina života.
- 10) **samohrano lice** je:
 - roditelj koji je razveden ili je drugi roditelj umro ili je nepoznat, a izdržava dijete, odnosno vrši produženo roditeljsko pravo, u skladu sa zakonom, do zasnivanja bračne ili vanbračne zajednice;
 - punoljetno lice nesposobno za rad, koje nema srodnike koji su po zakonu kojim se uređuju porodični odnosi dužni da ga izdržavaju ili ima srodnike koji nijesu u mogućnosti da ga izdržavaju.
- 11) **lice sa invaliditetom** je lice koje ima dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima;
- 12) **beskućnik** je lice koje nema imovinu, nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi moglo namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smješteno u prihvatilištu ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nijesu namijenjena za stanovanje;
- 13) **individualni plan usluga** je plan promjena životne situacije ili ponašanja korisnika utvrđen na osnovu sveobuhvatne procjene potreba, poteškoća i resursa, u dogovoru sa korisnikom, usmjeren prema odabranim ciljevima, a u svrhu prevazilaženja nepovoljnih životnih okolnosti i sprovodi se, prati i preispituje zajedno sa korisnikom, članovima njegove porodice, pružaocima usluga i drugim licima značajnim za korisnika;
- 14) **individualni plan aktivacije** je sporazum između centra za socijalni rad i korisnika materijalnog obezbjeđenja o aktivnom prevazilaženju njegove nepovoljne socijalne situacije;
- 15) **prihod** je primanje koje ostvaruje pojedinac, odnosno porodica po bilo kom osnovu;
- 16) **nepokretna imovina** je stan, stambena zgrada, poslovni prostor, poljoprivredno zemljište (oranica, bašta, voćnjak, vinograd, livada i pašnjak), privredne šume u skladu sa zakonom i dr.;
- 17) **pokretna imovina** je motorno vozilo, stočni fond, poljoprivredna i građevinska mehanizacija i druga sredstva za rad i poslovanje.

Osnovna materijalna davanja

Član 20

Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti su:

- 1) materijalno obezbjeđenje;

- 2) lična invalidnina;
- 3) dodatak za njegu i pomoć;
- 4) zdravstvena zaštita;
- 5) troškovi sahrane;
- 6) jednokratna novčana pomoć.

Država može obezbijediti i druga materijalna davanja u socijalnoj zaštiti, u skladu sa materijalnim mogućnostima.

Bliže uslove za ostvarivanje prava iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Materijalno obezbjeđenje

Član 21

Pravo na materijalno obezbjeđenje može ostvariti pojedinac, odnosno porodica, ako je pojedinac, odnosno član porodice:

- 1) nesposoban za rad;
- 2) sposoban za rad, pod uslovom da je:
 - trudnica;
 - samohrani roditelj;
 - roditelj koji izdržava dijete, odnosno roditelj koji vrši produženo roditeljsko pravo, u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi;
 - lice koje je završilo školovanje po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći ili posebnom obrazovnom programu;
 - lice poslije navršene 18. godine života, ako je na redovnom školovanju u srednjoj školi, do kraja roka propisanog za to školovanje;
 - dijete bez roditeljskog staranja, odnosno lice koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja, do zasnivanja radnog odnosa na vrijeme duže od šest mjeseci.

Pravo iz stava 1 tačka 2 al. 2 i 3 ovog člana pripada i usvojiocu, staraocu, hranitelju, odnosno licu kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje.

Lice iz stava 1 tačka 2 alineja 4 ovog člana može ostvariti pravo na materijalno obezbjeđenje najduže pet godina od dana završetka školovanja.

Lice iz stava 1 tačka 2 alineja 6 ovog člana može ostvariti pravo na materijalno obezbjeđenje najduže pet godina od dana prestanka smještaja u ustanovu, porodičnog smještaja-hraniteljstva, odnosno prestanka starateljstva.

Osnov za ostvarivanje materijalnog obezbjeđenja

Član 22

Pravo na materijalno obezbjeđenje može ostvariti pojedinac, odnosno porodica iz člana 21 ovog zakona, pod uslovom da:

- 1) visina prosječnih mjesečnih prihoda iz prethodnog kvartala ne prelazi osnov za ostvarivanje prava za:

- pojedinca	63.50 eura;
- porodicu sa dva člana	76.20 eura;
- porodicu sa tri člana	91.50 eura;
- porodicu sa četiri člana	108.00 eura;
- porodicu sa pet i više članova	120.70 eura;
- 2) nema u vlasništvu, odnosno ne koristi poslovni prostor;
- 3) nema u vlasništvu, odnosno ne koristi stan ili stambenu zgradu u obimu većem od:
 - jednosobnog stana za pojedinca;
 - dvosobnog stana za porodicu sa dva ili tri člana;
 - trosobnog stana za porodicu sa četiri ili više članova.
- 4) nema u vlasništvu zemljište u gradskom ili prigradskom građevinskom rejonu;
- 5) nema u vlasništvu, odnosno ne koristi poljoprivredno zemljište, odnosno privredne šume u površini većoj od:
 - 20 ari za pojedinca;
 - 30 ari za porodicu sa dva člana;
 - 40 ari za porodicu sa tri člana;

- 50 ari za porodicu sa četiri člana;
 - 60 ari za porodicu sa pet i više članova;
 - ili nema u vlasništvu, odnosno ne koristi drugo zemljište u površini većoj od 2 ha;
- 6) je pojedinac, odnosno član porodice sposoban za rad, a prijavljen je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u skladu sa posebnim zakonom;
- 7) centar za socijalni rad utvrdi da lice koje je dužno da daje izdržavanje nije u mogućnosti da izdržava lice nesposobno za rad, u skladu sa ovim zakonom;
- 8) pojedinac, odnosno član porodice nije odbio ponuđeno zaposlenje ili stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, u skladu sa posebnim zakonom, osim ako je od odbijanja protekla najmanje jedna godina;
- 9) pojedincu, odnosno članu porodice nije prestao radni odnos izjavom njegove volje, njegovom saglasnošću ili njegovom krivicom, zbog disciplinske ili krivične odgovornosti, osim ako je od prestanka radnog odnosa protekla najmanje jedna godina ili ako je po prestanku radnog odnosa nastupila nesposobnost za rad;
- 10) pojedincu, odnosno članu porodice nije prestao radni odnos sporazumnim raskidom sa isplatom otpremnine u iznosu većem od deset prosječnih mjesečnih zarada sa porezima i doprinosima u državi, u skladu sa posebnim zakonom, osim ako je od sporazumnog raskida radnog odnosa i isplate otpremnine proteklo najmanje tri godine;
- 11) pojedinac, odnosno član porodice nije ostvario pravo na otpremninu po osnovu prestanka radnog odnosa, u skladu sa posebnim zakonom, osim ako je od ostvarivanja prava proteklo najmanje šest mjeseci;
- 12) pojedinac, odnosno član porodice nije otuđio nepokretnu imovinu ili se odrekao prava na nasljeđivanje imovine iz tač. 2, 3, 4 i 5 ovog člana, osim ako je od otuđenja ili odricanja proteklo najmanje tri godine;
- 13) pojedinac, odnosno član porodice nije vlasnik stočnog fonda, poljoprivredne i građevinske mehanizacije i drugih sredstava za rad i poslovanje;
- 14) pojedinac, odnosno član porodice nije vlasnik motornog vozila, osim motornog vozila koje služi za prevoz pojedinca ili člana porodice, korisnika dodatka za njegu i pomoć;
- 15) pojedinac, odnosno član porodice nije zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju, osim sa centrom za socijalni rad.

Za porodice koje imaju člana korisnika dodatka za njegu i pomoć, obim stambenog prostora iz stava 1 tačka 3 al. 1 i 2 ovog člana se uvećava za sobu.

Prihodi koji se ne smatraju prihodima u postupku ostvarivanja materijalnog obezbjeđenja

Član 23

U postupku ostvarivanja materijalnog obezbjeđenja, prihodom pojedinca, odnosno člana porodice ne smatra se: lična invalidnina; dodatak za njegu i pomoć; dodatak za djecu; naknada za novorođeno dijete, odnosno naknada po osnovu rođenja djeteta za lice koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i redovnog studenta ostvarena u skladu sa ovim zakonom; primanja po osnovu nagrade; otpremnina pri odlasku u penziju; jednokratna novčana pomoć; naknada za otklanjanje posljedica od elementarnih nepogoda; primanje po osnovu učeničkog i studentskog standarda; naknada po osnovu smrti člana porodice; davanje koje se odnosi na obavezu izdržavanja lica koje ne živi u porodici; naknada za lice sa invaliditetom koje je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje; novčana naknada licu koje je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, a roditelj je lica koje u skladu sa ovim zakonom ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, prihodi članova porodice ostvareni u prethodnom kvartalu po osnovu zarade, naknade zarade i penzije, ako poslije prestanka ostvarivanja tih prihoda podnesu zahtjev centru za socijalni rad.

Mogućnost izdržavanja

Član 24

Ako lice koje je nesposobno za rad ima srodnika sa kojim ne živi u porodici, a koji je, u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi, dužan da daje izdržavanje, kod utvrđivanja prava na materijalno obezbjeđenje prethodno će se utvrditi mogućnost srodnika da daje izdržavanje, u skladu sa ovim zakonom ako ta obaveza nije utvrđena odlukom suda.

Srodnik je u mogućnosti da daje izdržavanje, u smislu stava 1 ovog člana, ako:

- 1) prosječni mjesečni prihodi porodice iz prethodnog kvartala prelaze petostruki osnov utvrđen članom 22 stav 1 tačka 1 ovog zakona;
- 2) ima u vlasništvu, odnosno koristi poslovni prostor utvrđen članom 22 stav 1 tačka 2 ovog zakona;

- 3) ima u vlasništvu, odnosno koristi stan, odnosno stambenu zgradu u obimu većem od dvostrukog obima utvrđenog članom 22 stav 1 tačka 3 ovog zakona;
- 4) ima u vlasništvu zemljište u gradskom ili prigradskom građevinskom rejonu utvrđen članom 22 stav 1 tačka 4 ovog zakona;
- 5) ima u vlasništvu, odnosno koristi poljoprivredno zemljište, odnosno privredne šume, odnosno drugo zemljište u površini većoj od petostrukog obima utvrđenog članom 22 stav 1 tačka 5 ovog zakona.

Utvrđivanje prava na materijalno obezbjeđenje neposrednim uvidom

Član 25

Izuzetno od člana 22 ovog zakona, ovlašćeno lice centra za socijalni rad može radi ostvarivanja prava na materijalno obezbjeđenje, predložiti da se izvrši neposredan uvid od strane komisije centra za socijalni rad ako su svi članovi porodice nesposobni za rad, odnosno ako je samohrano lice.

Komisiju iz stava 1 ovog člana imenuje direktor centra za socijalni rad iz reda zaposlenih.

Komisija iz stava 2 ovog člana daje nalaz i mišljenje da li porodica, odnosno pojedinac ima potrebu za materijalnim obezbjeđenjem.

Pravo na materijalno obezbjeđenje za porodicu iz stava 1 ovog člana može se priznati za period od tri mjeseca, uz obavezu preispitivanja po službenoj dužnosti.

Sadržinu i obrazac nalaza i mišljenja iz stava 3 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Izuzetak za utvrđivanje prestanka prava na materijalno obezbjeđenje

Član 26

Centar za socijalni rad će donijeti rješenje o prestanku prava na materijalno obezbjeđenje pojedincu ili porodici, ako praćenjem materijalnih i drugih socijalnih uslova komisija centra za socijalni rad ocijeni da su ti uslovi znatno povoljniji od onih koji se mogu obezbijediti na osnovu prava na materijalno obezbjeđenje.

Komisiju iz stava 1 ovog člana imenuje direktor centra za socijalni rad iz reda zaposlenih.

Komisija iz stava 2 ovog člana daje nalaz i mišljenje o prestanku prava na materijalno obezbjeđenje.

Sadržinu i obrazac nalaza i mišljenja iz stava 3 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Odgovornost za zadovoljenje sopstvenih životnih potreba

Član 27

Pojedinac koji je sposoban za rad, u skladu sa propisima kojima se uređuju radni odnosi i penzijsko i invalidsko osiguranje, odnosno profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom, ima pravo i dužnost da učestvuje u aktivnostima koje omogućavaju prevazilaženje njegove nepovoljne socijalne situacije, odnosno u sprovođenju mjera kojima se obezbjeđuje njegova socijalna uključenost.

Centar za socijalni rad može, na osnovu individualnog plana aktivacije, zaključiti sporazum sa korisnikom materijalnog obezbjeđenja o aktivnom prevazilaženju njegove nepovoljne socijalne situacije, koji sadrži aktivnosti i obaveze korisnika, kao i prestanak prava na materijalno obezbjeđenje u slučaju neopravdanog neizvršavanja obaveza iz sporazuma.

Sadržinu i oblik individualnog plana aktivacije propisuje nadležni organ državne uprave.

Ograničeno trajanje materijalnog obezbjeđenja

Član 29

Roditeljima sposobnim za rad, koji izdržavaju dijete, izuzev ako je dijete korisnik dodatka za njegu i pomoć, pripada materijalno obezbjeđenje u trajanju do devet mjeseci u toku jedne godine, ako ispunjava uslove propisane ovim zakonom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je jedan od roditelja na školovanju, obuci ili nekoj drugoj vrsti socijalnog angažovanja u skladu sa individualnim planom aktivacije, smatra se licem nesposobnim za rad u pogledu trajanja prava na materijalno obezbjeđenje.

Roditelji iz stava 1 ovog člana mogu ostvariti pravo na materijalno obezbjeđenje po isteku tri mjeseca od dana prestanka prava na materijalno obezbjeđenje, ako ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.

Ugovor o doživotnom izdržavanju

Član 30

Pravo na materijalno obezbjeđenje može ostvariti lice kod koga je utvrđena nesposobnost za rad, u skladu sa

ovim zakonom, odnosno lice koje je navršilo 67 godina života, a koje ima imovinu, ukoliko sa centrom za socijalni rad zaključi ugovor o doživotnom izdržavanju u skladu sa zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi.

Visina materijalnog obezbjeđenja

Član 31

Visina materijalnog obezbjeđenja za pojedinca odnosno porodicu koji nemaju prihod iznosi mjesečno, i to za:

- 1) pojedinca 63.50 eura;
- 2) porodicu sa dva člana 76.20 eura;
- 3) porodicu sa tri člana 91.50 eura;
- 4) porodicu sa četiri člana 108.00 eura;
- 5) porodicu sa pet i više članova 120.70 eura.

Visina materijalnog obezbjeđenja za lice koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja iznosi mjesečno 120.70 eura.

Visina materijalnog obezbjeđenja za porodicu koja je ostvarila prihod određuje se u visini razlike iznosa utvrđenog stavom 1 ovog člana i prosječnog mjesečnog prihoda porodice iz prethodnog kvartala.

Za utvrđivanje visine materijalnog obezbjeđenja uzima se broj članova porodice iz člana 21 ovog zakona.

Visina materijalnog obezbjeđenja za porodicu iz člana 25 ovog zakona određuje se mjesečno u visini od 50% od iznosa utvrđenog u stavu 1 ovog člana.

Lična invalidnina

Član 32

Pravo na ličnu invalidninu ima lice sa teškim invaliditetom.

Visina lične invalidnine iz stava 1 ovog člana iznosi 108.80 eura mjesečno.

Dodatak za njegu i pomoć

Član 33

Pravo na dodatak za njegu i pomoć ima:

- 1) lice kome je zbog tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili senzornih oštećenja ili promjena u zdravstvenom stanju neophodna njega i pomoć da bi imalo obezbijeđen pristup zadovoljavanju potreba;
- 2) korisnik lične invalidnine.

Pravo na dodatak za njegu i pomoć može ostvariti lice iz stava 1 ovog člana pod uslovom da ovo pravo nije ostvarilo po drugom osnovu.

Visina dodatka za njegu i pomoć iznosi 63 eura mjesečno.

Zdravstvena zaštita

Član 34

Pravo na zdravstvenu zaštitu obezbjeđuje se korisniku: materijalnog obezbjeđenja, dodatka za njegu i pomoć i usluge smještaja, ukoliko ovo pravo nije ostvario po drugim osnovu.

Pravo iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zdravstvena zaštita.

Troškovi sahrane

Član 35

Pravo na troškove sahrane u slučaju smrti korisnika: materijalnog obezbjeđenja, dodatka za njegu i pomoć i smještaja, obezbjeđuje se u skladu sa ovim zakonom.

Pravo na troškove sahrane za korisnika iz stava 1 ovog člana ima lice koje je preuzelo plaćanje troškova sahrane, ukoliko to pravo nije ostvarilo po drugom osnovu.

Pružalac usluge koji je platio troškove sahrane za lice iz stava 1 ovog člana ima pravo na naknadu troškova od lica koje ima obavezu plaćanja.

Troškovi sahrane za lice iz stava 1 ovog člana ostvaruju se kod centra za socijalni rad.

Visina troškova sahrane

Član 36

Visina troškova sahrane za lice iz člana 35 stav 1 ovog zakona utvrđuje se u iznosu od 315 eura.

Visina troškova prevoza za lice iz člana 35 stav 1 ovog zakona koje je umrlo van mjesta prebivališta utvrđuje se u iznosu stvarnih troškova prevoza.

Visina troškova sahrane za lice nepoznatog prebivališta, koje je umrlo na teritoriji države, obezbjeđuje se kod centra za socijalni rad i utvrđuje u iznosu stvarnih troškova sahrane.

Jednokratna novčana pomoć

Član 37

Pojedinac, odnosno porodica koja se, zbog posebnih okolnosti koje utiču na stambeno, materijalno i zdravstveno stanje, nađe u stanju socijalne potrebe može ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć. Lice iz stava 1 ovog člana ostvaruje ovo pravo u skladu sa kriterijumima i po postupku koje propisuje nadležni organ državne uprave. Visinu pomoći iz stava 1 ovog člana određuje centar za socijalni rad zavisno od potrebe pojedinca, odnosno porodice i materijalnih mogućnosti države.

Usklađivanje osnova i visine materijalnog davanja

Član 38

Visinu osnova iz člana 22 stav 1 tačka 1 ovog zakona i visina materijalnih davanja iz čl. 31, 32, 33 i 36 ovog zakona usklađuje se polugodišnje (01.januara i 01. jula tekuće godine) sa kretanjem troškova života i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore na osnovu statističkih podataka za predhodno polugodište u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada.

" Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako bi procenat koji predstavlja zbir polovine procenta rasta,odnsno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja, visina osnova iz člana 22 stav 1 tačka 1 ovog zakona i visina materijalnih davanja iz čl. 31,32,33 i 36 ovog zakona se ne usklađuju "

Akt o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja donosi nadležni organ državne uprave.

Materijalna davanja iz socijalne zaštite u nadležnosti opštine

Član 39

Opština može, u skladu sa materijalnim mogućnostima, obezbijediti materijalna davanja iz socijalne zaštite, kao što su: jednokratne pomoći; subvencije u plaćanju komunalnih usluga koje pružaju javna preduzeća koja osniva opština i druga materijalna davanja iz socijalne zaštite.

Vrste materijalnih davanja, bliže uslove, način i postupak za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana propisuje nadležni organ opštine.

OSNOVNA MATERIJALNA DAVANJA IZ DJEČJE ZAŠTITE

Osnovna materijalna davanja

Član 40

Osnovna materijalna davanja iz dječje zaštite su:

- 1) naknada za novorođeno dijete;
- 2) dodatak za djecu;
- 3) troškovi ishrane u predškolskim ustanovama;
- 4) pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama;
- 5) refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo;
- 6) naknada po osnovu rođenja djeteta;
- 7) refundacija naknade zarade i naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena.

Država može obezbijediti i druga materijalna davanja iz dječje zaštite, u skladu sa materijalnim mogućnostima. Bliže uslove za ostvarivanje prava iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Naknada za novorođeno dijete

Član 41

Jedan od roditelja, usvojlac, staralac, hranitelj, odnosno lice kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje može ostvariti pravo na jednokratnu naknadu za novorođeno dijete.

Naknada iz stava 1 ovog člana može se ostvariti do navršene jedne godine života djeteta.

Naknada iz stava 1 ovog člana iznosi 105 eura.

Dodatak za djecu

Član 42

Pravo na dodatak za djecu može ostvariti dijete:

- 1) korisnik materijalnog obezbjeđenja;
- 2) korisnik dodatka za njegu i pomoć;
- 3) korisnik lične invalidnine;
- 4) bez roditeljskog staranja;

5) čiji je roditelj, usvojlac, staralac, hranitelj, odnosno lice kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje kao korisnik materijalnog obezbjeđenja zasnovao radni odnos na osnovu sporazuma o aktivnom prevazilaženju nepovoljne socijalne situacije.

Pravo na dodatak za djecu imaju troje djece u porodici.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, dodatak za djecu obezbjeđuje se i djeci koja su rođena kao dvojke, trojke i sl. nezavisno od broja djece utvrđenog u stavu 2 ovog člana.

Dijete iz stava 1 al. 2, 3 i 4 ovog člana ostvaruje pravo na dodatak za djecu nezavisno od broja djece utvrđenog u stavu 2 ovog člana.

Trajanje dodatka za djecu

Član 43

Pravo na dodatak za djecu ostvaruje se do navršene 18. godine života, ako je dijete na redovnom školovanju. Izuzetno od stava 1 ovog člana, pravo na dodatak za djecu ostvaruje dijete poslije navršene 18. godine života ako je na redovnom školovanju u srednjoj školi, do kraja roka propisanog za to školovanje.

Dijete korisnik materijalnog obezbjeđenja i dijete bez roditeljskog staranja, od 15 do navršene 18. godine života, koje nije na redovnom školovanju, ostvaruje pravo iz stava 1 ovog člana ako je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

Dijete iz člana 42 stav 1 alineja 5 ovog zakona ostvaruje pravo na dodatak za djecu od dana zasnivanja radnog odnosa roditelja, usvojioca, staraoca, hranitelja, odnosno lica kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje najduže devet mjeseci, ako ispunjava uslove propisane ovim zakonom.

Visina dodatka za djecu

Član 44

Visina dodatka za djecu iznosi mjesečno za dijete:

- 1) korisnika materijalnog obezbjeđenja 19 eura;
- 2) korisnika dodatka za njegu i pomoć 25.50 eura;
- 3) korisnika lične invalidnine 31.80 eura;
- 4) bez roditeljskog staranja 31.80 eura;

5) čiji je roditelj, usvojlac, staralac, hranitelj, odnosno lice kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje kao korisnik materijalnog obezbjeđenja zasnovao radni odnos na osnovu sporazuma o aktivnom prevazilaženju nepovoljne socijalne situacije 19 eura.

Dijete koje ispunjava uslove na dodatak za djecu po više osnova ostvaruje to pravo po povoljnijem osnovu.

Nosilac dodatka za djecu

Član 45

Nosilac prava na dodatak za djecu je roditelj, usvojlac, staralac, hranitelj, odnosno lice kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje.

Dodatak za djecu isplaćuje se u mjesečnom iznosu nosiocu prava iz stava 1 ovog člana.

Dodatak za djecu za dijete bez roditeljskog staranja, koje je smješteno u ustanovu, isplaćuje se na ime djeteta ovlašćenom licu u toj ustanovi i koristi se za potrebe djeteta.

Ovlašćeno lice, u smislu stava 3 ovog člana, je lice kome je organ starateljstva povjerio vršenje pojedinih poslova, u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi.

Troškovi ishrane u predškolskim ustanovama

Član 46

Pravo na troškove ishrane u javnoj predškolskoj ustanovi ostvaruju djeca u skladu sa zakonom kojim se uređuje predškolsko vaspitanje i obrazovanje.

Pomoć u vaspitanju i obrazovanju

Član 47

Pravo na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama imaju djeca i mladi koji su ostvarili pravo na vaspitanje i obrazovanje, u skladu sa posebnim zakonom.

Pravo na pomoć iz stava 1 ovog člana obuhvata:

- 1) troškove smještaja u ustanovu;
- 2) troškove prevoza.

Troškovi smještaja

Član 48

Djeca i mladi iz člana 47 ovog zakona, koji se upućuju na vaspitanje i obrazovanje van mjesta prebivališta, odnosno boravišta, imaju pravo na troškove smještaja u ustanovu za vrijeme trajanja vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom.

Pravo na obezbjeđenje troškova smještaja ima i pratilac lica iz stava 1 ovog člana. Troškovi smještaja za pratioca obezbjeđuju se u visini troškova smještaja za lica iz stava 1 ovog člana.

Troškovi prevoza

Član 49

Djeci i mladima iz člana 47 ovog zakona obezbjeđuju se troškovi prevoza za vrijeme trajanja vaspitanja i obrazovanja, a ako su smještene u ustanovu obezbjeđuju se i troškovi prevoza za vrijeme zimskog i ljetnjeg školskog raspusta, državnih, vjerskih i drugih praznika ako putuju u mjesto stanovanja, kao i za povratak u mjesto školovanja, ukoliko ovo pravo nije ostvareno po drugom osnovu.

Pravo na obezbjeđenje troškova prevoza ima i pratilac lica iz stava 1 ovog člana, ukoliko ovo pravo nije ostvario po drugom osnovu.

Visina troškova prevoza za lica iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuje se u visini troškova javnog prevoza u drumskom i željezničkom saobraćaju.

Korisnik refundacije naknade zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo

Član 50

Poslodavac ima pravo na refundaciju sredstava po osnovu isplate naknade zarade zaposlenom za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo.

Visina sredstava

Član 51

Visina sredstava koja se refundiraju poslodavcu za zaposlenog koji je prije ostvarivanja ovog prava bio u radnom odnosu:

- 1) najmanje 12 mjeseci neprekidno, je prosječna zarada zaposlenog za 12 mjeseci koji prethode mjesecu ostvarivanja prava na porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo;
- 2) od šest do 12 mjeseci neprekidno, je 70% od prosječne zarade zaposlenog za vrijeme rada koji je prethodio mjesecu ostvarivanja prava na porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo;
- 3) od tri do šest mjeseci neprekidno, je 50% od prosječne zarade zaposlenog za vrijeme rada koji je prethodio mjesecu ostvarivanja prava na porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo;
- 4) do tri mjeseca je 30% od prosječne zarade zaposlenog za vrijeme rada koji je prethodio ostvarivanju prava na porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo.

Visina sredstava iz stava 1 tačka 1 ovog člana može se utvrditi najviše do iznosa dvije prosječne zarade zaposlenog u državi u prethodnoj godini, prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Visina sredstava iz stava 1 tač. 2), 3) i 4) ovog člana može se utvrditi najviše do iznosa jedne prosječne zarade zaposlenog u državi u prethodnoj godini, prema podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Naknada zarade zaposlenog koji se bavi preduzetničkom djelatnošću za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo

Član 52

Lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni, naknadu zarade za porodiljsko, odnosno

roditeljsko odsustvo ostvaruje kod centra za socijalni rad.

Visina naknade zarade iz stava 1 ovog člana određuje se u skladu sa članom 51 ovog zakona.

Korišćenje prava

Član 53

Ako je zahtjev za refundaciju naknade zarade, odnosno zahtjev za naknadu zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo podniet u roku od 30 dana od dana početka korišćenja prava isplata teče od toga dana, a ako je zahtjev podniet poslije toga roka, isplata teče od dana podnošenja zahtjeva.

Refundacija naknade zarade, odnosno naknada zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo se ne može ostvariti, ukoliko je zahtjev podniet po isteku vremena koje je zaposleni koristio za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo.

Naknada po osnovu rođenja djeteta

Član 54

Jedan od roditelja koji je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i student može ostvariti pravo na mjesečnu naknadu po osnovu rođenja djeteta, do navršene jedne godine života djeteta.

Ukoliko je zahtjev za naknadu iz stava 1 ovog člana podniet u roku od 30 dana od dana porođaja, isplata teče od dana porođaja, a ako je zahtjev podniet poslije toga roka naknada se isplaćuje od dana podnošenja zahtjeva.

Lice iz stava 1 ovog člana ne može ostvariti pravo na naknadu po osnovu rođenja djeteta ukoliko podnese zahtjev po isteku vremena za koje bi mu pripadalo pravo na naknadu.

Visina naknade iz stava 1 ovog člana iznosi 63,50 eura mjesečno.

Refundacija naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena poslodavcu

Član 55

Poslodavac ima pravo na refundaciju sredstava po osnovu isplate naknade zarade zaposlenom za rad sa polovinom punog radnog vremena, u iznosu od 50% zarade zaposlenog.

Visina sredstava koja se refundiraju poslodavcu za zaposlenog za rad sa polovinom punog radnog vremena za lice iz stava 1 ovog člana, koji je prije ostvarivanja ovog prava bio u radnom odnosu:

1) najmanje 12 mjeseci neprekidno, je 50% prosječne zarade za 12 mjeseci koji prethode mjesecu ostvarivanja prava na rad sa polovinom punog radnog vremena;

2) do 12 mjeseci neprekidno, je 50% prosječne zarade za vrijeme rada koji je prethodio mjesecu ostvarivanja prava na rad sa polovinom punog radnog vremena.

Naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena zaposlenom koji se bavi preduzetničkom djelatnošću

Član 56

Lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena ostvaruje kod centra za socijalni rad.

Visina naknade zarade iz stava 1 ovog člana određuje se u skladu sa članom 55 ovog zakona.

Izuzeci od refundacije

Član 57

Poslodavcu kojem se isplata naknade zarade obezbjeđuje iz sektora javne potrošnje (budžet države, budžet opštine i vanbudžetski fondovi) ne refundiraju se sredstva po osnovu naknade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo i naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena.

Usklađivanje visine materijalnog davanja u dječjoj zaštiti

Član 58

Visina osnova iz čl. 41, 42 i 54 ovog zakona usklađuje se polugodišnje (01. januara i 01. jula tekuće godine) sa kretanjem troškova života i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore na osnovu statističkih podataka za predhodno polugodište u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada

troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada.

" Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako bi procenat koji predstavlja zbir polovine procenta rasta,odnsno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja,visina materijalnih davanja iz čl. 41, 44 i 54 ovog zakona se ne usklađuju "

Akt o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja donosi nadležni organ državne uprave.

Materijalna davanja iz dječje zaštite u nadležnosti opštine

Član 59

Opština može, u skladu sa materijalnim mogućnostima, obezbijediti materijalna davanja iz dječje zaštite, kao što su: pomoć za novorođeno dijete; pomoć za nabavku školskog pribora i druga materijalna davanja. Vrste materijalnih davanja, bliže uslove, način i postupak za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana propisuje nadležni organ opštine.

USLUGE SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE

Vrste usluga

Član 60

Usluge u oblasti socijalne i dječje zaštite su:

- 1) procjena i planiranje;
- 2) podrška za život u zajednici;
- 3) savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga;
- 4) smještaj;
- 5) neodložne intervencije i
- 6) druge usluge.

Bliže uslove za pružanje i korišćenje usluga, normative i minimalne standarde usluga iz stava 1 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Procjena i planiranje

Član 61

Procjenom i planiranjem vrši se:

- 1) procjena stanja, odnosno potreba, snaga i rizika korisnika i drugih lica značajnih za korisnika;
- 2) procjena staraoca, hranitelja, usvojioca i lica kojem je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje;
- 3) izrada individualnog plana pružanja usluga i drugih procjena i planova.

Procjenu i planiranje iz stava 1 ovog člana obavlja centar za socijalni rad.

Podrška za život u zajednici

Član 62

Usluge podrške za život u zajednici obuhvataju aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju.

Usluge podrške za život u zajednici su: dnevni boravak, pomoć u kući, stanovanje uz podršku, svratište, personalna asistencija, tumačenje i prevođenje na znakovni jezik i druge usluge podrške za život u zajednici.

Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge

Član 63

Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge obuhvataju: savjetovanje, terapiju, medijaciju, SOS telefon i druge usluge s ciljem prevazilaženja kriznih situacija i unaprjeđivanja porodičnih odnosa.

Smještaj

Član 64

Smještaj je usluga koja podrazumijeva boravak korisnika: na porodičnom smještaju-hraniteljstvu, porodičnom smještaju, u ustanovi, u prihvatilištu – skloništu i u drugim vrstama smještaja.

Smještaj može biti privremeni, povremeni i dugotrajni.

Usluge iz čl. 62 i 63 ovog zakona i stava 1 ovog člana obavlja pružalac usluge.

Porodični smještaj - hraniteljstvo

Član 65

Usluga porodičnog smještaja-hraniteljstva obezbjeđuje se djeci i mladima u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi.

Porodični smještaj

Član 66

Usluga porodičnog smještaja obezbjeđuje se trudnici, samohranom roditelju sa djetetom do navršene treće godine života, odraslom i starom licu, kojima je usljed socijalnih prilika potrebno zbrinjavanje.

Vrste porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja

Član 67

Porodični smještaj-hraniteljstvo i porodični smještaj obezbjeđuje se kao:

- 1) standardni smještaj;
- 2) smještaj uz intenzivnu ili dodatnu podršku;
- 3) urgentni smještaj;
- 4) povremeni smještaj;
- 5) druga vrsta smještaja.

Pružaoци porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja

Član 68

Uslugu porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja pruža fizičko lice u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju porodični odnosi.

Uslugu iz stava 1 ovog člana pruža fizičko lice koje je procijenjeno kao podobno, uspješno je završilo obuku i dobilo licencu za pružanje te usluge.

Procjenu podobnosti fizičkog lica za pružanje usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja, stručnu podršku i obuku, vrši centar za socijalni rad.

Pružalac usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja ima pravo na stručnu podršku, naknadu troškova smještaja korisnika i naknadu za rad.

Međusobna prava i obaveze između pružaoca usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva, odnosno porodičnog smještaja i centra za socijalni rad, uređuju se ugovorom.

Pored centra za socijalni rad i drugi pružalac usluge može da pruža stručnu podršku i sprovodi odgovarajuću obuku pružiocima usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja.

Bliže uslove za procjenu podobnosti lica za pružanje usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja, program i način sprovođenja obuke i pružanje stručne podrške, za dobijanje licence, kao i za naknadu troškova porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja i naknadu za rad za pružaoca usluge propisuje nadležni organ državne uprave.

Smještaj u ustanovu

Član 69

Smještaj u ustanovu ostvaruje se zbrinjavanjem u ustanovu i obezbjeđenjem naknade troškova smještaja.

Korisnici smještaja u ustanovi

Član 70

Smještaj u ustanovu obezbjeđuje se djeci i mladima, trudnici, samohranom roditelju sa djetetom do navršene treće godine života, licu sa invaliditetom i starom licu kojima se ne može obezbijediti ili nije u njegovom najboljem interesu ostanak u porodici ili usluge podrške za život u zajednici ili porodični smještaj-hraniteljstvo ili porodični smještaj.

Smještaj djeteta u ustanovu obezbjeđuje se u slučaju kada centar za socijalni rad ustanovi da se ne može obezbijediti ostanak djeteta u porodici, kroz pružanje podrške porodici, odnosno ne može se obezbijediti porodični smještaj-hraniteljstvo, odnosno nije u najboljem interesu djeteta.

Centar za socijalni rad smještaj djeteta u ustanovu preispituje najmanje jednom u šest mjeseci.

Djetetu mlađem od tri godine života ne obezbjeđuje se smještaj u ustanovu.

Izuzetno od stava 4 ovog člana djetetu mlađem od tri godine života može se obezbijediti smještaj u ustanovu,

ako se ne može obezbijediti zaštita iz stava 2 ovog člana i ako za to postoje naročito opravdani razlozi, uz prethodnu saglasnost nadležnog organa državne uprave.

Smještaj u ustanovu pruža se korisniku tako da obezbjeđuje pripremu za njegov povratak u biološku porodicu, odlazak u drugu porodicu, odnosno pripremu korisnika za samostalan život.

Korisniku smještaja u ustanovu ne može prestati smještaj prije nego što centar za socijalni rad obezbijedi uslove za smještaj u drugu ustanovu, porodični smještaj ili drugi oblik socijalne i dječje zaštite.

Usluge neodložne intervencije

Član 71

Usluge neodložne intervencije pružaju se radi osiguranja bezbjednosti u situacijama koje ugrožavaju život, zdravlje i razvoj korisnika i obezbjeđuju se 24 sata dnevno.

Usluge neodložne intervencije pruža centar za socijalni rad uz obaveznu saradnju sa drugim nadležnim organima i službama.

Kada organ, odnosno služba iz stava 2 ovog člana prvi stupi u kontakt sa korisnikom, o tome odmah obavještava nadležni centar za socijalni rad.

Obezbjeđenje usluga

Član 72

Usluge socijalne i dječje zaštite iz čl. 62 i 63 ovog zakona, kao i usluge smještaja u ustanovu i prihvatilište – sklonište iz člana 64 stav 1 ovog zakona, za kojima postoji potreba, a mogu se efikasnije obezbijediti od strane drugih pružalaca usluga, kroz postupak javne nabavke, javnim pozivom ili javno-privatnim partnerstvom, obezbjeđuju se u skladu sa zakonom.

Pokretanje postupka

Član 77

Postupak za ostvarivanje prava iz ovog zakona pokreće se na zahtjev lica, odnosno njegovog zakonskog zastupnika, usvojioca, staraoca, hranitelja, odnosno lica kojem je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje i po službenoj dužnosti.

Centar za socijalni rad pokreće postupak po službenoj dužnosti na inicijativu pravnog ili fizičkog lica, kada je to u interesu korisnika, odnosno javnom interesu, odnosno kad postoji interes trećih lica.

Zahtjev za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana podnosi se na obrascu koji propisuje nadležni organ državne uprave.

Podnosilac zahtjeva iz stava 1 ovog člana odgovoran je za tačnost i ispravnost podataka koje unosi u obrazac iz stava 3 ovog člana.

Nalaz i mišljenje centra za socijalni rad

Član 78

Prava na osnovna materijalna davanja iz čl. 21, 32, 33 i 37 ovog zakona ostvaruju se na osnovu dokaza i neposrednog uvida.

U postupku ostvarivanja prava iz stava 1 ovog člana ovlašćeno lice centra za socijalni rad sačinjava nalaz i mišljenje kojim se utvrđuju činjenice o kojima se ne vodi službena evidencija i služi kao dokazno sredstvo.

Sadržinu i obrazac nalaza i mišljenja, u smislu stava 2 ovog člana, propisuje nadležni organ državne uprave.

Socijalno-ljekarska komisija

Član 80

Kada je u postupku za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, dodatka za njegu i pomoć, lične invalidnine i naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena potrebno utvrđivanje smetnji u razvoju, nesposobnosti za rad, odnosno invalidnosti, centar za socijalni rad utvrđuje te činjenice na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja socijalno-ljekarske komisije.

Socijalno - ljekarska komisija obrazuje se kao prvostepena i drugostepena.

Komisije iz stava 2 ovog člana obrazuje nadležni organ državne uprave.

Bliže uslove u pogledu obrazovanja, sastava i načina rada komisija iz stava 2 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave.

Medicinske indikacije

Član 81

Medicinske indikacije za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, dodatka za njegu i pomoć, ličnu invalidninu i naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena propisuje nadležni organ državne uprave, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Rokovi

Član 82

Postupak za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite je hitan.

Centar za socijalni rad je dužan da donese i dostavi rješenje o zahtjevu za ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja najkasnije u roku od 15 dana, a ako je potrebno sprovesti poseban ispitni postupak, u roku od 30 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva, odnosno od pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Usmeno rješenje

Član 83

Kada se radi o preduzimanju izuzetno hitnih mjera radi obezbjeđenja socijalne i dječje zaštite, centar za socijalni rad može donijeti rješenje i usmeno.

U slučaju iz stava 1 ovog člana centar za socijalni rad dužan je da donese rješenje u pisanom obliku najkasnije u roku od tri dana od dana donošenja usmenog rješenja.

Korišćenje prava

Član 84

Prava na osnovna materijalna davanja iz čl. 21, 32, 33 i 42 ovog zakona teku od prvog dana narednog mjeseca po podnošenju zahtjeva.

Korisnik, odnosno njegov zakonski zastupnik, usvojlac, staralac, hranitelj, odnosno lice kojem je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje dužan je da centru za socijalni rad prijavi svaku promjenu koja je od uticaja na ostvarivanje i visinu prava iz stava 1 ovog člana, u roku od 15 dana od dana nastale promjene. Sve promjene koje su od uticaja na korišćenje prava po ovom zakonu uzimaju se u obzir od prvog dana narednog mjeseca po njihovom nastupanju.

Korisniku materijalnog obezbjeđenja prestaje pravo ukoliko je smješten u ustanovu, odnosno u vjersku, vojnu ili školu unutrašnjih poslova duže od 30 dana od dana smještaja, pod uslovom da su smještaj i ishrana obezbijeđeni na teret tih organa ili je na izdržavanju kazne zatvora duže od šest mjeseci.

Korisniku dodatka za njegu i pomoć i lične invalidnine obustavlja se isplata ukoliko koristi uslugu smještaja u ustanovu iz člana 64 stav 1 ovog zakona duže od 60 dana, pod uslovom da je usluga obezbijeđena iz budžeta države.

Davanje podataka

Član 86

Korisnik je dužan da daje istinite lične podatke, podatke o svojim prihodima i imovinskom stanju, kao i drugim okolnostima od kojih zavisi priznavanje prava iz socijalne i dječje zaštite, kao i tokom njihovog korišćenja.

PRAVILNIK O BLIŽIM USLOVIMA ZA OSTVARIVANJE OSNOVNIH MATERIJALNIH DAVANJA IZ SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti (u daljem tekstu: Zakon) propisuju se bliži uslovi za ostvarivanje materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, obrasci zahtjeva za ostvarivanje ovih davanja, kao i sadržaj i obrazac nalaza i mišljenja centra za socijalni rad (u daljem tekstu: centar).

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

OSTVARIVANJE PRAVA NA OSNOVNA MATERIJALNA DAVANJA

Član 3

Ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja iz socijalne i dječje zaštite pokreće se zahtjevom na obrascima, i to:

- materijalno obezbjeđenje (obrazac Z-MO i Z-MOP);
 - lična invalidnina (obrazac Z-LI);
 - dodatak za njegu i pomoć (obrazac Z-DNJP);
 - zdravstvena zaštita (obrazac Z-ZZ);
 - troškovi sahrane (obrazac Z-TS);
 - jednokratna novčana pomoć (obrazac Z-JNP).
 - naknada za novorođeno dijete (obrazac Z-ND);
 - dodatak za djecu (obrazac Z-DD-1 i Z-DD-2);
 - refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo (obrazac Z-RNZ);
 - naknada po osnovu rođenja djeteta (obrazac Z-NRD);
 - refundacija naknade zarade i naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena (obrazac Z-RNZRP).
- Obrasci iz stava 1 ovog člana sastavni su dio ovog pravilnika.

Član 4

Prilikom podnošenja zahtjeva iz člana 3 ovog pravilnika podnosilac zahtjeva potpisuje izjavu da je saglasan da centar može da izvrši uvid u sve podatke od značaja za ostvarivanje ovih prava u skladu sa Zakonom i propisima kojima se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Sadržina izjave data je na obrascu Z-I i sastavni je dio ovog pravilnika. Član 5

Uz zahtjev iz člana 3 ovog pravilnika prilaže se: lična karta, izvod iz knjige rođenih za djecu koja ne posjeduju ličnu kartu, odnosno lične isprave za korisnike koji nijesu državljani Crne Gore, u skladu sa posebnim zakonom.

1. Osnovna materijalna davanja iz socijalne zaštite

Materijalno obezbjeđenje

Član 6

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, prilaže se:

- za lica iz člana 21 stav 1 tačka 1 Zakona - dokaz da je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, odnosno nalaz, ocjena i mišljenje socijalno-ljekarske komisije;
- za lica iz člana 21 stav 1 tačka 2 al. 1 i 2 Zakona - ljekarsko uvjerenje za trudnice, odnosno izvod iz matične knjige umrlih za bračnog ili vanbračnog druga ili presuda o razvodu braka ili presuda o povjeravanju djece i vršenju roditeljskog prava;
- za lica iz člana 21 stav 1 tačka 2 alineja 3 Zakona - rješenje o produženom vršenju roditeljskog prava;
- za lica iz člana 21 stav 1 tačka 2 al. 4 i 5 Zakona - uvjerenje o završenom školovanju, odnosno potvrda o školovanju za lica poslije navršene 18 godine života;
- za lica iz člana 21 stav 1 tačka 2 alineja 6 Zakona - rješenje o prestanku smještaja u ustanovu ili rješenje o prestanku porodičnog smještaja-hraniteljstva ili rješenje o prestanku starateljstva.

Član 7

Pod prihodima iz člana 22 stav 1 tačka 1 Zakona, podrazumijevaju se:

- lična primanja (zarada, naknada zarade, druga primanja po osnovu radnog odnosa i primanja koja su upodobljena sa radnim odnosom, tj. privremeni ili povremeni poslovi);
- prihod od samostalnog obavljanja djelatnosti (prihod ostvaren od privredne djelatnosti, slobodnih zanimanja, profesionalnih i intelektualnih usluga i poljoprivrede, stočarstva i šumarstva);
- prihodi od imovine i imovinskih prava (prihod ostvaren od izdavanja u zakup pokretne odnosno nepokretne imovine ili prodajom pokretne imovine, od vremenski ograničenog ustupanja autorskih prava, prava industrijske svojine i drugih imovinskih prava);
- prihod ostvaren prodajom nepokretnosti;
- prihod ostvaren po osnovu obaveze izdržavanja utvrđen presudom nadležnog suda.

Član 8

Prihod ostvaren po osnovu ličnih primanja, osim ličnih primanja ostvarenih po osnovu privremenih ili povremenih poslova, uzima se u visini prosječnih mjesečnih prihoda iz prethodnog kvartala. Prihod ostvaren po osnovu privremenih ili povremenih poslova uzima se u visini prosječnih mjesečnih prihoda iz tog perioda. Prihod od samostalnog obavljanja djelatnosti, osim prihoda od poljoprivrede, stočarstva i šumarstva, uzima se u visini osnova za obračun poreza i doprinosa u tekućoj godini, podijeljen sa dvanaest. Prihod od poljoprivrede i šumarstva po osnovu vlasništva ili korišćenja poljoprivrednog zemljišta I privrednih šuma, uzima se u visini katastarskog prihoda iz prethodn godine, valorizovanog koeficijentom utvrđenim za tekuću godinu.

Prihod ostvaren od zakupa poljoprivrednog zemljišta, odnosno privrednih šuma u površini manjoj od Zakonom propisane za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje uzima se u visini katastarskog prihoda uvećanog deset puta, ukoliko nema dokaza o visini zakupnine. Prihod ostvaren od izdavanja u zakup pokretne i nepokretne imovine, uzima se u visini utvrđenoj ugovorom, podijeljenom sa brojem mjeseci u kojem je ostvaren prihod.

Prihod od vremenski ograničenog ustupanja autorskih prava, prava industrijske svojine i drugih imovinskih prava uzima se u visini osnova za obračun poreza i doprinosa u tekućoj godini. Prihod ostvaren po osnovu obaveze izdržavanja uzima se u visini utvrđenoj odlukom nadležnog suda. Ostali prihodi, koji podliježu plaćanju poreza i doprinosa, uzimaju se u visini poreske osnovice za tekuću godinu.

Član 9

Ako se prihod iz člana 8 stav 1 ovog pravilnika ne ostvaruje redovno, uzima se u visini obračunatih prosječnih mjesečnih prihoda iz prethodnog kvartala.

Ako lice ne ostvari prihod iz člana 8 stav 8 ovog pravilnika dužno je da dostavi dokaz o pokretanju postupka za prinudno izvršenje odluke nadležnog suda.

Prihod iz stava 2 ovog člana, ne smatra se prihodom za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje do izvršenja rješenja o prinudnom izvršenju.

Član 10

U odnosu na prihode iz člana 22 stav 1 tačka 1 Zakona, potrebno je dostaviti dokaze o: prihodima po osnovu radnog odnosa ili privremenih i povremenih poslova; primanjima preko Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore za sve članove porodice; primanjima po osnovu prava iz oblasti boračko invalidske zaštite; korišćenju staračke naknade; naknadi za nezaposlene; o pokretanju postupka za prinudno izvršenje presude za izdržavanje.

Član 11

Vlasništvo, odnosno korišćenje imovine iz člana 22 stav 1 tač. 2, 3, 4 i 5 Zakona, dokazuje se uvjerenjem o posjedu za sve članove porodice, ili ugovorom o zakupu u slučaju korišćenja stana, odnosno stambene zgrade u obimu većem od zakonom utvrđenog ili nalazom i mišljenjem centra.

U slučaju smrti roditelja, odnosno bračnog ili vanbračnog druga dostavlja s izvod iz knjige umrlih I uvjerenje o posjedu ili ostavinsko rješenje.

Član 12

Nezaposlenost za sve punoljetne članove porodice i djecu koja su navršila 15 godina života, a nijesu na redovnom školovanju, odbijanje ponuđenog zaposljenja ili stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije ili dokvalifikacije iz člana 22 stav 1 tač. 6 i 8 Zakona, dokazuje se ispravom izdatom od Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod).

Član 13

Mogućnost izdržavanja iz člana 22 stav 1 tačka 7 ovog pravilnika utvrđuje se odlukom centra, odnosno odlukom nadležnog suda.

Član 14

Prestanak radnog odnosa i ostvarivanje prava na otpremninu po osnovu prestanka radnog odnosa iz člana 22 stav 1 tač. 9, 10 i 11 Zakona, dokazuje se potvrdom Zavoda, odnosno odlukom poslodavca.

Član 15

Otuđenje nepokretne imovine, odnosno odricanje prava na nasljeđivanje imovine iz člana 22 stav 1 tačka 12 Zakona, dokazuje se ugovorom, odnosno odlukom nadležnog suda.

Član 16

Imovina iz člana 22 stav 1 tač. 13 i 14 Zakona dokazuje se uvjerenjem nadležnog organa.

Član 17

Izdržavanje iz člana 22 stav 1 tačka 15 dokazuje se ugovorom o doživotnom izdržavanju.

Član 18

Kada se materijalno obezbjeđenje dodjeljuje višečlanoj porodici, kao nosilac prava određuje se jedan član porodice.

Lična invalidnina

Član 19

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na ličnu invalidninu prilaže se medicinska dokumentacija, odnosno rješenje o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije iz člana 80 stav 1 Zakona, centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

Dodatak za njegu i pomoć

Član 20

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na dodatak za njegu i pomoć, prilaže se: medicinska dokumentacija; rješenje o pravu na ličnu invalidninu; rješenje o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, kao i dokaz da ovo pravo nije ostvareno po drugom osnovu. Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije iz člana 80 stav 1 Zakona centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

Zdravstvena zaštita

Član 21

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu prilaže se dokaz da ovo pravo nije ostvareno po drugom osnovu.

Troškovi sahrane

Član 22

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na troškove sahrane, lice koje je preuzelo plaćanje troškova sahrane prilaže: izvod iz matične knjige umrlih; rješenje centra o smještaju; dokaz o plaćenim troškovima sahrane; dokaz da je lice umrlo van mjesta prebivališta; dokaz o plaćenim troškovima prevoza lica koje je umrlo van mjesta prebivališta; kao i dokaz da troškovi sahrane nijesu ostvareni po drugom osnovu.

Jednokratna novčana pomoć

Član 23

Jednokratnu novčanu pomoć može ostvariti pojedinac, odnosno porodica:

- kada se suoče sa okolnostima koje se nijesu mogle predvidjeti i prevazići, a nepovoljno utiču na zadovoljavanje njihovih osnovnih potreba;- radi pomoći djeci i mladima, čija porodica nema materijalnih mogućnosti da im obezbijedi neophodne uslove za pravilan rast i razvoj, imajući u vidu mjere kojima se sprječava rizik od institucionalizacije, naročito djeteta mlađeg od tri godine života;
- u drugim slučajevima kada, postoje okolnosti i opravdani razlozi za obezbjeđivanje neodložne podrške, i kada je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

Član 24

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć podnosilac zahtjeva dužan je da navede razloge zbog kojih mu je pomoć potrebna i da podnese odgovarajuću dokumentaciju koja te razloge čini osnovanim.

Član 25

Jednokratnu novčanu pomoć centar može realizovati u robi, uz saglasnost podnosioca zahtjeva, kada ocijeni da je to povoljnije za korisnika ili da se pomoć u novcu ne koristi ili postoji velika vjerojatnoća da se neće koristiti za podmirenje potreba iz zahtjeva.

Osnovna materijalna davanja iz dječje zaštite

Naknada za novorođeno dijete

Član 26

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na naknadu za novorođeno dijete prilaže se dokaz o mjestu prebivališta, odnosno boravišta za oba roditelja, odnosno staraoca ili hranitelja, ili lica kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje.

Dodatak za djecu

Član 27

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na dodatak za djecu prilaže se: dokaz o prebivalištu roditelja, staraoca i hranitelja ili lica kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje; rješenje o pravu na materijalno obezbjeđenje ili rješenje o pravu na dodatak za njegu i pomoć ili rješenje o pravu na ličnu invalidninu ili za dijete bez roditeljskog staranja, odluka nadležnog organa; dokaz o radnom odnosu na osnovu sporazuma o aktivaciji i rješenje o prestanku prava na materijalno obezbjeđenje; za dijete do navršene 18 godine života dokaz da je na redovnom školovanju; za dijete koje je na redovnom školovanju u srednjoj školi, do kraja roka propisanog za to školovanje; dijete od 15 do navršene 1 godine života, koje nije na redovnom školovanju, dokaz da je na evidenciji Zavoda. Dokaz o redovnom školovanju, dostavlja se do 1. oktobra tekuće godine, a dokaz da je na evidenciji Zavoda na početku svakog kvartala, za prethodni kvartal.

Troškovi ishrane u predškolskim ustanovama

Član 28

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na troškove ishrane javna predškolska ustanova prilaže centru ugovor zaključen sa korisnikom i akt kojim se utvrđuje cijena troškova ishrane. Uz mjesečni zahtjev za troškove ishrane, ustanova iz stava 1 ovog člana dostavlja centru račun o mjesečnim troškovima ishrane djeteta i evidenciju o broju dana boravka djeteta u toku mjeseca.

Pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 29

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na troškove smještaja u skladu sa članom 48 Zakona, ustanova u kojoj su djeca i mladi smješteni organu državne uprave nadležnom za poslove socijalnog staranja dostavlja račun o troškovima smještaja sa evidencijom korisnika smještaja i dokaz o troškovima smještaja za pratioca korisnika. Uz zahtjev za ostvarivanje prava na troškove prevoza u skladu sa članom 49 Zakona, korisnik dostavlja centru dokaz o visini troškova cijene javnog prevoza.

Refundacija naknade zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo

Član 30

Uz zahtjev za refundaciju naknade zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo, poslodavac prilaže: dokaz o radnom odnosu zaposlenog; dokaz o privremenoj spriječenosti za rad; rješenje poslodavca o ostvarivanju prava na porodijsko odsustvo, odnosno roditeljsko odsustvo; obrazac IOPPD; individualni analitički račun poreskog osiguranika na kome se nalaze sve mjesečne IOPPD prijave za period propisan članom 51 stav 1 Zakona; obrazac JPR od Poreske uprave; obrazac M4 od Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore i izvod poslovne banke preko kojeg je korisniku isplaćena zarada koja je predmet refundacije. Poslodavac mjesečno dostavlja: dokaz o privremenoj spriječenosti za rad, izvod poslovne banke preko kojeg je korisniku isplaćena zarada koja je predmet refundacije i uvjerenje od Poreske uprave da su izmirene obaveze po osnovu poreza i doprinosa.

Naknada zarade zaposlenog koji se bave preduzetničkom djelatnošću za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo

Član 31

Uz zahtjev za dobijanje naknade zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo, preduzetnik prilaže: rješenje o registraciji od nadležnog organa lokalne samouprave; dokaz da ne obavlja drugu djelatnost; rješenje Centralnog registra privrednih subjekata o privremenoj obustavi djelatnosti; dokaz o privremenoj spriječenosti za rad; obrazac IOPPD, individualni analitički račun poreskog osiguranika na kome se nalaze sve mjesečne IOPPD prijave za period propisan članom 51 stav 1 Zakona; obrazac JPR od Poreske uprave; obrazac M4 od Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Preduzetnik mjesečno dostavlja dokaz o privremenoj spriječenosti za rad.

Naknada po osnovu rođenja djeteta

Član 32

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na naknadu po osnovu rođenja djeteta prilaže se dokaz o prebivalištu roditelja odnosno dokaz da se jedan od roditelja nalazi na evidenciji Zavoda, odnosno da je student.

Refundacija naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena

Član 33

Uz zahtjev za refundaciju naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena, poslodavac prilaže: dokaz o radnom odnosu zaposlenog; rješenje poslodavca o ostvarivanju prava na rad sa polovinom punog radnog vremena; obrazac IOPPD; individualni analitički račun poreskog osiguranika na kome se nalaze sve mjesečne IOPPD prijave za period propisan članom 55 stav Zakona; obrazac JPR od Poreske uprave; obrazac M4 od Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore i izvod poslovne banke preko kojeg je korisniku isplaćena zarada koja je predmet refundacije. Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije iz člana 80 stav 1 Zakona centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

Poslodavac mjesečno dostavlja: dokaz o privremenoj spriječenosti za rad; izvod poslovne banke preko kojeg je korisniku isplaćena zarada koja je predmet refundacije i uvjerenje od Poreske uprave da su izmirene obaveze po osnovu poreza i doprinosa.

Naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena zaposlenom koji se bavi preduzetničkom djelatnošću

Član 34

Uz zahtjev za naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena, preduzetnik prilaže: rješenje o registraciji pribavljenog od nadležnog organa lokalne samouprave; obrazac IOPPD; individualni analitički račun poreskog osiguranika na kome se nalaze sve mjesečne IOPPD prijave za period propisan članom 55 stav 2 Zakona; obrazac JPR od Poreske uprave i obrazac M4 od Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije iz člana 80 stav 1 Zakona centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti. Preduzetnik mjesečno dostavlja: izvod iz poslovne banke preko kojeg je korisniku isplaćena zarada koja je predmet refundacije i uvjerenje od Poreske uprave da su izmirene obaveze po osnovu poreza i doprinosa.

DRUGA MATERIJALNA DAVANJA U SOCIJALNOJ I DJEČJOJ ZAŠTITI

Član 35

U skladu sa članom 20 stav 2 i članom 40 stav 2 Zakona, pojedinac, odnosno porodica može, pored osnovnih materijalnih davanja utvrđenih Zakonom, u skladu sa materijalnim mogućnostima države, ostvariti i druga materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti, pod uslovima i na način utvrđen ovim pravilnikom. Materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti koja se mogu obezbijediti, u smislu stava 1 ovog člana, su druge novčane pomoći i pomoć u robi.

Član 36

Pojedinac, odnosno porodica, može ostvariti materijalna davanja iz člana 35 ovog pravilnika radi unaprjeđenja kvaliteta života i osnaživanja za samostalan i produktivan život pojedinca, odnosno porodice:

- ako se nađu u stanju socijalne potrebe usljed okolnosti koje se nijesu mogle predvidjeti;
- ako je neophodno hitno otkloniti negativne posljedice nastale za pojedinca odnosno porodicu zbog zdravstvenog ili materijalnog stanja;
- radi pomoći djeci i mladima, čija porodica nema materijalnih mogućnosti da im obezbijedi neophodne uslove za pravilan rast i razvoj, imajući u vidu mjere kojima se sprječava rizik od institucionalizacije, naročito djeteta mlađeg od tri godine života; i
- u drugim slučajevima kada se utvrde okolnosti i opravdani razlozi za obezbjeđivanje neodložne podrške.

Član 37

Visina, obim i oblik materijalnog davanja iz člana 35 stav 2 ovog pravilnika određuje se u zavisnosti od nastale situacije u skladu sa materijalnim mogućnostima države. Član 38 Zahtjev za ostvarivanje materijalnih davanja iz člana 35 ovog pravilnika podnosi se organu državne uprave nadležnom za poslove socijalnog staranja. Podnosilac zahtjeva dužan je da u zahtjevu navede razloge zbog kojih mu je pomoć potrebna i da podnese dokumentaciju koja te razloge čini osnovanim. O zahtjevu iz stava 1 ovog člana rješava komisija koju obrazuje organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja.

Član 38

Zahtjev za ostvarivanje materijalnih davanja iz člana 35 ovog pravilnika podnosi se organu državne uprave nadležnom za poslove socijalnog staranja. Podnosilac zahtjeva dužan je da u zahtjevu navede razloge zbog kojih mu je pomoć potrebna i da podnese dokumentaciju koja te razloge čini osnovanim. O zahtjevu iz stava 1 ovog člana rješava komisija koju obrazuje organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja.

Član 39

Komisija iz člana 38 stav 3 ovog pravilnika cijeni postojanje činjenica i okolnosti istaknutih u zahtjevu i na osnovu toga predlaže visinu, obim i oblik materijalnog davanja pojedincu, odnosno porodici. Na predlog komisije iz stava 1 ovog člana starješina organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja donosi rješenje.

NALAZ I MIŠLJENJE

Član 40

Sadržina nalaza i mišljenja saglasno čl. 25, 26 i 78 Zakona, o potrebi pojedinca, odnosno porodice z materijalnim obezbjeđenjem, o prestanku prava na materijalno obezbjeđenje i ostvarivanju prava materijaln obezbjeđenje data je na obrascu NM-MO koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 41

Sadržina nalaza i mišljenja saglasno članu 78 Zakona, za ostvarivanje prava na ličnu invalidninu data je na obrascu NM-LI koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 42

Sadržina nalaza i mišljenja saglasno članu 78 Zakona, za ostvarivanje prava na dodatak za njegu i pomoć data je na obrascu NM-DNJP koji je sastavni dio ovog pravilnika.

ZAKON O POVLASTICI NA PUTOVANJE LICA SA INVALIDITETOM³

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Lice sa invaliditetom ima pravo na povlasticu na putovanje u drumskom i željezničkom saobraćaju na teritoriji Crne Gore (u daljem tekstu: povlastica na putovanje) u skladu sa ovim zakonom.

Član 2

Pravo na povlasticu na putovanje ima korisnik njege i pomoći drugog lica i djeca i mladi koji su ostvarili pravo na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama, u skladu sa propisom iz oblasti socijalne i dječje zaštite i korisnik njege i pomoći drugog lica, koji je to pravo ostvario u skladu sa propisom iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja (u daljem tekstu: lice sa invaliditetom).

Član 3

Pravo na povlasticu na putovanje ima i pratilac lica sa invaliditetom.

Član 4

Pravo na povlasticu na putovanje mogu da ostvare crnogorski državljani sa prebivalištem u Crnoj Gori. Pravo na povlasticu na putovanje može da ostvari i lice koje traži azil, lice kome je priznat status izbjeglice, lice kome je odobrena dodatna zaštita u skladu sa posebnim propisima i strani državljanin koji živi u Crnoj Gori, u skladu sa međunarodnim ugovorom.

Član 5

Sredstva za ostvarivanje prava propisanog ovim zakonom obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Član 6

Pojedini izrazi u smislu ovog zakona, imaju sljedeće značenje:

- 1) pratilac lica sa invaliditetom je roditelj, staratelj ili lice koga lice sa invaliditetom ovlasti;
- 2) korisnik povlastice na putovanje je lice koje je ostvarilo pravo na povlasticu;
- 3) ostvareno putovanje je prevoz u odlasku i prevoz u povratku;
- 4) drumski saobraćaj je međumjesni linijski prevoz putnika;
- 5) željeznički saobraćaj je prevoz putnika u bilo kojem razredu.

PRAVO NA POVLASTICU NA PUTOVANJE

Član 7

Lice sa invaliditetom ima pravo na povlasticu za dvanaest putovanja u drumskom i željezničkom saobraćaju, u toku kalendarske godine.

Lice sa invaliditetom, koje je u radnom odnosu, ima pravo i na povlasticu na putovanje od mjesta stanovanja do mjesta rada, kao i povratak u mjesto stanovanja.

Član 8

Pravo iz člana 7 ovog zakona ima i pratilac lica sa invaliditetom.

Pravo na povlasticu na putovanje pratilac ima i u slučaju kada putuje po lice sa invaliditetom ili se vraća poslije praćenja lica sa invaliditetom.

Pratilac djece i mladih koji su ostvarili pravo na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama ima pravo na povlasticu na putovanje za vrijeme trajanja vaspitanja i obrazovanja, od mjesta stanovanja do mjesta vaspitanja i obrazovanja, a ako su djeca i mladi smješteni u ustanovu ili u drugu

³ "Službeni list CG" br. 80/8

porodicu ima pravo na povlasticu na putovanje za vrijeme zimskog i ljetnjeg školskog raspusta, ako putuje u mjesto stanovanja, kao i za povratak u mjesto školovanja.

Član 9

Postupak za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje iz čl. 7 i 8 ovog zakona pokreće se na zahtjev lica sa invaliditetom ili njegovog pratioca.

Član 10

Zahtjev za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje podnosi se centru za socijalni rad na čijoj teritoriji lice sa invaliditetom ima prebivalište (u daljem tekstu: centar).

Član 11

Lice sa invaliditetom, odnosno njegov pratilac uz zahtjev za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje prilaže:

- rješenje o pravu na njegu i pomoć drugog lica, odnosno rješenje o pravu na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama;
- dokaz za pratioca (izjava lica sa invaliditetom);
- dokaz o radnom odnosu, za lice koje je u radnom odnosu.

Član 12

Centar je dužan da donese rješenje o pravu na povlasticu na putovanje najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

NAKNADA NOVČANIH SREDSTAVA

Član 13

Korisnik povlastice na putovanje iz čl. 7 i 8 ovog zakona ima pravo na naknadu novčanih sredstava u visini cijene vozne karte.

Član 14

Naknada novčanih sredstava po osnovu povlastice na putovanje za lice iz člana 7 stav 1 i člana 8 st. 1 i 2 ovog zakona obezbjeđuje se po ostvarenom putovanju.

Naknada novčanih sredstava po osnovu povlastice na putovanje za lice iz člana 7 stav 2 i člana 8 stav 3 ovog zakona obezbjeđuje se jednom mjesečno za prethodni mjesec.

Član 15

Naknada novčanih sredstava iz čl. 7 i 8 ovog zakona, licu sa invaliditetom i njegovom pratiocu, obezbjeđuje se i kad koristi putnički automobil.

Licu sa invaliditetom i njegovom pratiocu, kad koristi putnički automobil, obezbjeđuje se naknada novčanih sredstava u visini cijene vozne karte i takse za putarinu.

Član 16

Zahtjev za naknadu novčanih sredstava podnosi se centru u roku od 60 dana po ostvarenom putovanju.

Član 17

Zahtjev za naknadu novčanih sredstava podnosi korisnik povlastice na putovanje.

Uz zahtjev se prilaže:

- rješenje o pravu na povlasticu na putovanje;
- dokaz o ostvarenom putovanju (vozna karta).

Korisnik povlastice na putovanje koji koristi putnički automobil prilaže:

- rješenje o pravu na povlasticu na putovanje;
- izjavu da koristi putnički automobil;
- dokaz o visini cijene vozne karte;
- dokaz o plaćenju taksi za putarinu.

Član 18

Centar je dužan da donese rješenje o naknadi novčanih sredstava najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Član 19

O žalbi protiv rješenja centra iz čl. 12 i 18 ovog zakona rješava organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja.

Član 20

Korisnik povlastice na putovanje, odnosno njegov zakonski zastupnik ili staralac, dužan je da centru prijavi svaku promjenu koja je od uticaja na ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje, u roku od 15 dana od dana nastale promjene.

Član 21

U postupku za ostvarivanje prava po ovom zakonu primjenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Član 22

Centar vodi evidenciju korisnika prava povlastice na putovanje. Evidencija iz stava 1 ovog člana sadrži ime i prezime, svojstvo korisnika povlastice na putovanje, kao i broj ostvarenih putovanja.

NAKNADA ŠTETE

Član 23

Korisnik povlastice na putovanje kojem je izvršena isplata naknade novčanih sredstava dužan je da vrati primljeni iznos, ako je:

- 1) na osnovu netačnih podataka za koje je znao ili je morao znati da su netačni ili na drugi protivpravni način ostvarilo ovu naknadu ili je ostvario u većem iznosu nego što mu po zakonu pripada;
- 2) ostvario naknadu usljed toga što nije prijavio ili je sa zakašnjenjem prijavio promjene koje su od uticaja na gubitak, odnosno korišćenje prava ili na iznos naknade, a znao je ili morao znati za te promjene.

PRAVILNIK

O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA RAD SA POLOVINOM PUNOG RADNOG VREMENA⁴

Član 1

Ovim pravilnikom saglasno Zakonu propisuje se način i postupak ostvarivanja prava na rad sa polovinom punog radnog vremena.

Član 2

Zahtjev za ostvarivanje prava na rad sa polovinom punog radnog vremena zaposleni podnosi poslodavcu. Lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi centru za socijalni rad (u daljem tekstu: centar).

Član 3

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na rad sa polovinom punog radnog vremena prilaže se:

- dokaz o radnom statusu roditelja, usvojioca ili lica kome je nadležni organ starateljstva povjerio dijete na staranje i njegu;
- izvod iz matične knjige rođenih za dijete;
- medicinska dokumentacija za dijete.

Član 4

Zahtjev za utvrđivanje potrebe za pojačanom njegom djeteta saglasno Zakonu, poslodavac podnosi centru.

Član 5

Postojanje potrebe za pojačanom njegom djeteta utvrđuje socijalno-ljekarska komisija iz člana 101 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list RCG", broj 78/05), nalazom, ocjenom i mišljenjem, u skladu sa Pravilnikom o medicinskim indikacijama za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list RCG" broj 3/06).

Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

Član 6

Na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja komisije iz člana 5 ovog pravilnika, centar donosi rješenje. O žalbi protiv rješenja centra rješava organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja.

Član 7

Rješenje o pravu na rad sa polovinom punog radnog vremena za zaposlenog donosi poslodavac, a za lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni, donosi centar.

⁴ "Službeni list CG", broj 8/06

PORODIČNI ZAKON⁵

RODITELJSKO PRAVO

Član 59

Roditeljsko pravo sačinjavaju prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje maloljetne djece.

Član 60

Roditeljsko pravo pripada majci i ocu zajedno. Ako je jedan od roditelja umro ili nije poznat ili je lišen roditeljskog prava, roditeljsko pravo pripada drugom roditelju. Roditelj se ne može odreći roditeljskog prava. Zabranjena je zloupotreba roditeljskog prava.

Prava djeteta

Član 61

Dijete ima pravo da zna ko su mu roditelji. Pravo djeteta da zna ko su mu roditelji može biti ograničeno samo ovim zakonom. Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može izvršiti uvid u matičnu knjigu rođenih i u drugu dokumentaciju koja se odnosi na njegovo porijeklo.

Član 62

Dijete ima pravo da živi sa roditeljima i pravo da se roditelji o njemu staraju prije svih drugih. Pravo djeteta da živi sa roditeljima može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta. Sud može donijeti odluku o odvajanju djeteta od roditelja ako postoje razlozi za ograničenje ili lišenje roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici. Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može odlučiti sa kojim će roditeljem živjeti.

Član 63

Dijete ima pravo da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi. Pravo djeteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta. Sud može donijeti odluku o ograničavanju prava djeteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi ako postoje razlozi za ograničenje ili lišenje roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici. Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može odlučiti o održavanju ličnih odnosa sa roditeljem sa kojim ne živi. Dijete ima pravo da održava lične odnose i sa srođnicima i drugim licima sa kojima ga vezuje posebna bliskost ako je to u njegovom najboljem interesu.

Član 64

Dijete ima pravo na obezbjeđenje najboljih mogućih životnih i zdravstvenih uslova za svoj pravilan i potpun razvoj. Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može dati pristanak za preduzimanje medicinskog zahvata.

Član 65

Dijete ima pravo na obrazovanje u skladu sa svojim sposobnostima, željama i sklonostima. Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može odlučiti koju će srednju školu pohađati.

Član 66

Dijete koje nije navršilo 14 godina života može preduzimati pravne poslove kojima ne stiče ni prava ni obaveze i pravne poslove malog značaja. Dijete koje je navršilo 14 godina života može preduzimati, pored pravnih poslova iz stava 1 ovog člana, i sve ostale pravne poslove uz prethodnu ili naknadnu saglasnost roditelja, odnosno saglasnost organa starateljstva za pravne poslove iz člana 308 stav 2 ovog zakona. Dijete koje je navršilo 15 godina života može preduzimati pravne poslove kojima upravlja i raspolaže svojom zaradom ili imovinom koju je steklo sopstvenim radom. Dijete može preduzimati i druge pravne poslove kada je to predviđeno zakonom.

⁵ "Službaeni list CG", br.1/07

Član 67

Dijete koje je sposobno da formira svoje mišljenje ima pravo slobodnog izražavanja tog mišljenja. Dijete ima pravo da blagovremeno dobije sva obavještenja koja su mu potrebna za formiranje svog mišljenja. Mišljenju djeteta mora se posvetiti dužna pažnja u svim pitanjima koja ga se tiču i u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima, a u skladu sa godinama i zrelošću djeteta. Dijete koje je navršilo 10 godina života može slobodno i neposredno izraziti svoje mišljenje u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima. Dijete koje je navršilo 10 godina života može se samo, odnosno preko nekog drugog lica ili ustanove, obratiti sudu ili organu uprave i zatražiti pomoć u ostvarivanju svog prava na slobodno izražavanje mišljenja. Nadležni organ utvrđuje mišljenje djeteta u neformalnom razgovoru koji se obavlja na prikladnom mjestu, u saradnji sa školskim psihologom, odnosno organom starateljstva, porodičnim savjetovalištem ili drugom ustanovom specijalizovanom za porodične odnose, i u prisustvu lica koje dijete samo izabere.

Član 68

Dijete je dužno da roditeljima pomaže u skladu sa svojim godinama i zrelošću. Dijete koje stiče zaradu ili ima prihode od imovine dužno je da djelimično podmiruje potrebe svog izdržavanja, odnosno izdržavanja roditelja i maloljetnog brata odnosno sestre, pod uslovima određenim ovim zakonom.

Roditeljsko staranje

Član 69

Roditelji imaju pravo i dužnost da se staraju o djetetu.

Staranje o djetetu obuhvata: čuvanje, podizanje, vaspitavanje, obrazovanje, zastupanje, izdržavanje, kao i upravljanje i raspolaganje imovinom djeteta. Roditelji imaju pravo da dobiju sva obavještenja o djetetu od obrazovnih i zdravstvenih ustanova.

Član 70

Roditelji imaju pravo i dužnost da čuvaju i podižu dijete tako što će se oni lično starati o njegovom životu i zdravlju. Roditelji ne smiju podvrgavati dijete ponižavajućim postupcima i kaznama koje vrijeđaju ljudsko dostojanstvo djeteta i dužni su da dijete štite od takvih postupaka drugih lica. Roditelji ne smiju ostavljati bez nadzora dijete predškolskog uzrasta. Roditelji mogu privremeno povjeriti dijete drugom licu samo ako to lice ispunjava uslove za staratelja.

Član 71

Roditelji imaju pravo i dužnost da sa djetetom razvijaju odnos zasnovan na ljubavi, povjerenju i uzajamnom poštovanju i da dijete usmjeravaju ka usvajanju onih vrijednosti koje imaju univerzalni karakter.

Član 72

Roditelji imaju dužnost da obezbijede osnovno školovanje djetetu, a o daljem obrazovanju djeteta dužni su da se staraju prema svojim mogućnostima.

Član 73

Roditelji imaju pravo i dužnost da zastupaju dijete u svim pravnim poslovima i u svim postupcima izvan granica poslovne i procesne sposobnosti djeteta (zakonsko zastupanje). Roditelji imaju pravo i dužnost da zastupaju dijete u svim pravnim poslovima i u svim postupcima u granicama poslovne i procesne sposobnosti djeteta, osim ako nije drukčije određeno zakonom (voljno zastupanje). Roditelji imaju pravo da preduzimaju pravne poslove kojima upravljaju i raspolazu prihodom koji je steklo dijete mlađe od 15 godina.

Član 74

Roditelji imaju pravo i dužnost da izdržavaju dijete pod uslovima određenim ovim zakonom.

Član 75

Roditelji imaju pravo i dužnost da upravljaju i raspolazu imovinom djeteta pod uslovima određenim ovim zakonom.

Vršenje roditeljskog prava

Član 76

Roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički i sporazumno kada vode zajednički život. Roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički i sporazumno i kada ne vode zajednički život ako zaključe sporazum o zajedničkom vršenju roditeljskog prava i ako sud procijeni da je taj sporazum u najboljem interesu djeteta.

Član 77

Sporazum o zajedničkom vršenju roditeljskog prava obuhvata sporazum roditelja da će zajednički i sporazumno vršiti sva prava i dužnosti iz sadržine roditeljskog prava. Sastavni dio sporazuma o zajedničkom vršenju roditeljskog prava jeste i sporazum o tome šta će se smatrati prebivalištem djeteta.

Član 78

Jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo kada je drugi roditelj nepoznat, ili je umro, ili je potpuno lišen roditeljskog prava, odnosno poslovne sposobnosti. Jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo kada samo on živi sa djetetom, a sud još nije donio odluku o vršenju roditeljskog prava. Jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo na osnovu odluke suda kada roditelji ne vode zajednički život, a nijesu zaključili sporazum o vršenju roditeljskog prava. Jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo na osnovu odluke suda kada roditelji ne vode zajednički život, a zaključili su sporazum o zajedničkom ili samostalnom vršenju roditeljskog prava, ali sud procijeni da ta sporazum nije u najboljem interesu djeteta. Jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo na osnovu odluke suda kada roditelji ne vode zajednički život ako zaključe sporazum o samostalnom vršenju roditeljskog prava i ako sud procijeni da je taj sporazum u najboljem interesu djeteta.

Član 79

Sporazum o samostalnom vršenju roditeljskog prava obuhvata sporazum roditelja o povjeravanju zajedničkog djeteta jednom roditelju, sporazum o visini doprinosa za izdržavanje djeteta od drugog roditelja i sporazum o načinu održavanja ličnih odnosa djeteta sa drugim roditeljem. Sporazumom o samostalnom vršenju roditeljskog prava prenosi se vršenje roditeljskog prava na onog roditelja kome je dijete povjereno. Roditelj koji ne vrši roditeljsko pravo ima pravo i dužnost da izdržava dijete, da sa djetetom održava lične odnose i da o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta odlučuje zajednički i sporazumno sa roditeljem koji vrši roditeljsko pravo. Pitanjima koja bitno utiču na život djeteta, u smislu ovog zakona, smatraju se naročito: obrazovanje djeteta, preduzimanje većih medicinskih zahvata nad djetetom, promjena prebivališta djeteta i raspolaganje imovinom djeteta velike vrijednosti

Produženje roditeljskog prava

Član 92

Roditeljsko pravo može se produžiti i poslije punoljetstva djeteta ako ono zbog duševne bolesti, zaostalog duševnog razvoja ili tjelesnih mana ili iz drugih razloga nije sposobno da se samo stara o svojoj ličnosti, pravima i interesima.

Član 93

Odluku o produženju roditeljskog prava donosi sud u vanparničnom postupku na predlog roditelja ili organa starateljstva.

Predlog za produženje roditeljskog prava podnosi se prije punoljetstva djeteta, ali sud može produžiti roditeljsko pravo i u slučaju kad predlog nije blagovremeno podniet, ako su u vrijeme nastupanja punoljetstva postojali razlozi za produženje roditeljskog prava. U odluci o produženju roditeljskog prava sud će odrediti da li je lice nad kojim je produženo roditeljsko pravo izjednačeno sa djetetom.

Član 94

Kad prestanu razlozi zbog kojih je produženo roditeljsko pravo nad punoljetnim licem sud će, na predlog tog lica, roditelja ili organa starateljstva, donijeti odluku o prestanku produženog roditeljskog prava.

ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU I OSTVARIVANJU PRAVA IZ OSIGURANJA OD NEZAPOSLENOSTI⁶

Trajanje prava na novčanu naknadu

Član 51

Novčana naknada pripada nezaposlenom licu koje je prije prestanka radnog odnosa ispunilo uslove iz člana 47 ovog zakona, i to:

- 1) 3 mjeseca ako ima staž osiguranja od jedne do pet godina;
- 2) 4 mjeseca ako ima staž osiguranja od pet do 10 godina;
- 3) 6 mjeseci ako ima staž osiguranja od 10 do 15 godina;
- 4) 8 mjeseci ako ima staž osiguranja od 15 do 20 godina;
- 5) 10 mjeseci ako ima staž osiguranja od 20 do 25 godina;
- 6) 12 mjeseci ako ima staž osiguranja preko 25 godina;
- 7) do ponovnog zaposlenja, odnosno nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu po ovom zakonu, ako ima više od 30 godina staža osiguranja (žena), odnosno više od 35 godina staža osiguranja (muškarac);
- 8) nezaposlenom licu koje ima više od 25 godina staža osiguranja, a roditelj je lica koje u skladu sa zakonom ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, pripada pravo na novčanu naknadu do ponovnog zaposlenja, odnosno do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu po ovom zakonu.

⁶ "Službeni list CG", br. 14/2010

ZAKON O RADU⁷

Prava zaposlenih

Član 11

- (1) Zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu, bezbjednost i zaštitu života i zdravlja na radu, stručno osposobljavanje i druga prava u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.
- (2) Zaposlena žena ima pravo na posebnu zaštitu za vrijeme trudnoće i porođaja.
- (3) Zaposleni za vrijeme korišćenja roditeljskog odsustva ima pravo na posebnu zaštitu.
- (4) Zaposleni ima pravo na posebnu zaštitu radi njege djeteta u skladu sa ovim zakonom.
- (5) Zaposleni mlađi od 18 godina života i zaposleno lice sa invaliditetom imaju pravo na posebnu zaštitu u skladu sa ovim zakonom.

Raspoređivanje u drugo mjesto rada

Član 42

- (1) Zaposleni može biti raspoređen u drugo mjesto rada, pod uslovom da je:
 - 1) djelatnost poslodavca takve prirode da se rad obavlja u mjestima van sjedišta poslodavca, odnosno njegovog organizacionog dijela;
 - 2) udaljenost od mjesta u kojem zaposleni radi, odnosno njegovog mjesta prebivališta, odnosno boravišta, do mjesta u koje se premješta na rad, manja od 60 km;
 - 3) organizovan redovan prevoz koji omogućava blagovremeni dolazak na rad i povratak sa rada;
 - 4) obezbijedena naknada troškova prevoza u visini cijene prevozne karte od strane poslodavca.
- (2) Zaposleni može da bude raspoređen u drugo mjesto rada i u drugim slučajevima samo uz njegovu saglasnost.
- (3) Zaposlena žena za vrijeme trudnoće, zaposlena žena koja ima dijete do pet godina života i samohrani roditelj koji ima dijete mlađe od sedam godina života, zaposleni roditelj koji ima dijete sa težim smetnjama u razvoju, zaposleni mlađi od 18 godina života i zaposleno lice s invaliditetom, ne mogu biti raspoređeni na rad u drugo mjesto van mjesta prebivališta, odnosno boravišta.

Dnevni odmor

Član 61

Zaposleni ima pravo na odmor između dva uzastopna radna dana u trajanju od najmanje 12 časova neprekidno, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Sedmični odmor

Član 62

- (1) Zaposleni ima pravo na sedmični odmor u trajanju od najmanje 24 časa neprekidno.
- (2) Sedmični odmor se koristi nedjeljom.
- (3) Ako priroda posla i organizacija rada to zahtijeva, poslodavac je dužan da odredi drugi dan za korišćenje sedmičnog odmora.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana poslodavac je dužan da utvrdi raspored korišćenja sedmičnog odmora.
- (5) Ako je neophodno da zaposleni radi na dan svog sedmičnog odmora, poslodavac je dužan da mu obezbijedi odmor u trajanju od najmanje 24 časa neprekidno u toku naredne sedmice.
- (6) Zaposleni mlađi od 18 godina života ima pravo na sedmični odmor u trajanju od najmanje dva uzastopna dana, od kojih je jedan nedjelja.

Sticanje prava na godišnji odmor

Član 63

- (1) Zaposleni ima pravo na godišnji odmor.
- (2) Trajanje godišnjeg odmora utvrđuje se srazmjerno vremenu provedenom u radnom odnosu.
- (3) Zaposleni ima pravo na 1/12 godišnjeg odmora za svaki navršeni mjesec dana rada kod poslodavca ako u toj kalendarskoj godini zasniva radni odnos ili mu prestaje radni odnos kod poslodavca.

⁷ "Službeni list Crne Gore", br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10 i 59/11

(4) Privremena spriječenost za rad zbog bolesti, plaćeno odsustvo, porodiljsko odsustvo, odmor u dane državnih i vjerskih praznika i odsustvovanje zbog odazivanja na poziv državnih organa smatraju se vremenom provedenim na radu za sticanje prava na korišćenje godišnjeg odmora.

(5) Zaposleni se ne može odreći prava na godišnji odmor, niti mu se to pravo može uskratiti.

Dužina godišnjeg odmora

Član 65

(1) U svakoj kalendarskoj godini zaposleni ima pravo na godišnji odmor utvrđen kolektivnim ugovorom, odnosno ugovorom o radu, a najmanje 20 radnih dana.

(2) Zaposleni mlađi od 18 godina života ima pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje 24 radna dana.

(3) Zaposleni koji radi skraćeno radno vrijeme u smislu člana 47 ovog zakona, ima pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje 30 radnih dana.

(4) Dužina godišnjeg odmora utvrđuje se tako što se broj radnih dana iz st. 1 do 3 ovog člana uvećava na osnovu kriterijuma utvrđenih kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Dani koji se ne računaju u godišnji odmor

Član 66

(1) Pri utvrđivanju dužine godišnjeg odmora radna nedjelja računa se kao pet radnih dana.

(2) U dane godišnjeg odmora ne uračunavaju se praznici koji su neradni dani, u skladu sa zakonom, odsustvo sa rada uz naknadu zarade i privremena spriječenost za rad u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju.

(3) Ako je zaposleni za vrijeme korišćenja godišnjeg odmora privremeno spriječen za rad, u smislu propisa o zdravstvenom osiguranju i za vrijeme porodiljskog odnosno roditeljskog odsustva, ima pravo da po isteku te spriječenosti za rad nastavi korišćenje godišnjeg odmora.

Plaćeno odsustvo zbog ličnih potreba

Član 72

(1) Zaposleni ima pravo na odsustvo sa rada uz naknadu zarade (plaćeno odsustvo), u slučaju sklapanja braka, rođenja djeteta, teže bolesti člana uže porodice, polaganja stručnog ispita i u drugim slučajevima utvrđenim kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

(2) Vrijeme trajanja plaćenog odsustva iz stava 1 ovog člana utvrđuje se kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

(3) Zaposleni ima pravo na plaćeno odsustvo sedam radnih dana zbog smrti člana uže porodice.

(4) Članovima uže porodice u smislu st. 1 i 3 ovog člana smatraju se bračni drug, djeca (bračna, vanbračna, usvojena i pastorčad), braća, sestre, roditelji, usvojilac i staratelj.

Otpremnina

Član 94

(1) Zaposlenom za čijim je radom prestala potreba, a nije mu obezbijeđeno nijedno od prava iz člana 93 stav 2 tačka 5 ovog zakona, poslodavac je dužan da isplati otpremninu u visini od najmanje 1/3 njegove mjesečne prosječne zarade bez poreza i doprinosa u prethodnom polugodištu za svaku godinu rada kod tog poslodavca, odnosno 1/3 mjesečne prosječne zarade bez poreza i doprinosa u Crnoj Gori, ako je to povoljnije za zaposlenog.

(2) Otpremnina iz stava 1 ovog člana ne može biti niža od tri prosječne mjesečne zarade bez poreza i doprinosa kod poslodavca u prethodnom polugodištu, odnosno prosječne mjesečne zarade bez poreza i doprinosa u Crnoj Gori u prethodnom polugodištu, ako je to povoljnije za zaposlenog.

(3) Zaposlenom licu sa invaliditetom koji je proglašen tehnološkim viškom, a nije mu obezbijeđeno ni jedno od prava predviđenih programom iz člana 93 stav 2 tačka 5 ovog zakona, poslodavac je dužan da isplati otpremninu:

1) najmanje u visini 24 prosječne zarade, ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću;

2) najmanje u visini 36 prosječnih zarada, ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću.

(4) Visina otpremnine iz stava 2 ovog člana, za zaposleno lice sa invaliditetom utvrđuje se na osnovu prosječne zarade poslodavca, ako je to za njega povoljnije.

Zaštita žena, omladine i lica sa invaliditetom

Posebna zaštita

Član 103

Zaposlena žena, zaposleni mlađi od 18 godina života i zaposlena lica sa invaliditetom imaju pravo na posebnu zaštitu, u skladu sa ovim zakonom.

Posebna zaštita omladine i žena

Član 104

Zaposlena žena i zaposleni mlađi od 18 godina života ne mogu da rade na radnom mjestu na kojem se pretežno obavljaju naročito teški fizički poslovi, radovi pod zemljom ili pod vodom, niti na poslovima koji bi mogli štetno i s povećanim rizikom da utiču na njihovo zdravlje i život.

Zaštita zaposlenog mlađeg od 18 godina života

Član 106

- (1) Zaposlenom mlađem od 18 godina života ne može se odrediti da radi duže od punog radnog vremena, niti noću.
- (2) Kolektivnim ugovorom kod poslodavca, zaposlenom iz stava 1 ovog člana može se utvrditi radno vrijeme kraće od punog radnog vremena.
- (3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, zaposleni mlađi od 18 godine života može biti raspoređen na rad noću, kad je neophodno da se nastavi rad prekinut usljed elementarnih nepogoda, odnosno da se spriječi šteta na sirovinama ili drugom materijalu.

Zaštita lica sa invaliditetom

Član 107

- (1) Zaposleno lice sa invaliditetom poslodavac je dužan da rasporedi na poslove koji odgovaraju njegovoj preostaloj radnoj sposobnosti u stepenu stručne spreme, u skladu sa aktom o sistematizaciji.
- (2) Ako se zaposleno lice sa invaliditetom ne može rasporediti, u smislu stava 1 ovog člana, poslodavac je dužan da mu obezbijedi druga prava, u skladu sa zakonom kojim se uređuje radno osposobljavanje lica sa invaliditetom i kolektivnim ugovorom.
- (3) Ukoliko se zaposleno lice sa invaliditetom ne može rasporediti, niti mu se mogu obezbijediti druga prava u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana, poslodavac ga može proglasiti kao lice za čijim je radom prestala potreba.
- (4) Lice sa invaliditetom za čijim je radom prestala potreba, u skladu sa stavom 3 ovog člana, ima pravo na otpremninu iz člana 94 stav 3 ovog zakona.

Zaštita zbog trudnoće i njege djeteta

Član 108

- (1) Poslodavac ne može odbiti da zaključi ugovor o radu sa trudnom ženom, niti joj može otkazati ugovor o radu zbog trudnoće ili ako koristi porodiljsko odsustvo.
- (2) Poslodavac ne može da raskine ugovor o radu sa roditeljem koji radi polovinu punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, samohranim roditeljem koji ima dijete do sedam godina života ili dijete sa teškim invaliditetom, kao ni sa licem koje koristi neko od navedenih prava.
- (3) Za vrijeme odsustva sa rada zbog njege djeteta i korišćenja roditeljskog odsustva poslodavac ne može zaposlenom da otkáže ugovor o radu.
- (4) Zaposlenoj ženi kojoj ugovor o radu na određeno vrijeme ističe u periodu korišćenja prava na porodiljsko odsustvo, rok za koji je ugovorom o radu zasnovala radni odnos na određeno vrijeme produžava se do isteka korišćenja prava na porodiljsko odsustvo.
- (5) Zaposleni iz stava 2 ovog člana ne mogu se proglasiti licima za čijim je radom prestala potreba usljed uvođenja tehnoloških, ekonomskih ili restrukturalnih promjena u skladu sa ovim zakonom.
- (6) Zaposlenom koji je zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme okolnosti iz stava 2 ovog člana nijesu od uticaja na prestanak radnog odnosa.

Roditeljsko odsustvo

Član 111

- (1) Roditeljsko odsustvo je pravo jednog od roditelja da koristi odsustvo sa rada zbog njege i staranja o djetetu.

- (2) Roditeljsko odsustvo se može koristiti u trajanju do 365 dana od dana rođenja djeteta.
- (3) Roditelj može da otpočne da radi i prije isteka odsustva iz stava 2 ovog člana, ali ne prije nego što protekne 45 dana od dana rođenja djeteta.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana roditelj nema pravo da nastavi korišćenje roditeljskog odsustva.
- (5) Ako jedan od roditelja prekine korišćenje roditeljskog odsustva u smislu stava 3 ovog člana, drugi roditelj ima pravo da koristi neiskorišćeni dio roditeljskog odsustva iz stava 2 ovog člana.
- (6) Majka djeteta ne može prekinuti korišćenje porodiljskog odsustva prije nego što protekne 45 dana od dana rođenja djeteta.

Porodiljsko odsustvo

Član 111a

- (1) Zaposlena žena može da otpočne porodiljsko odsustvo 45 dana, a obavezno 28 dana prije porođaja.
- (2) Ukoliko zaposlena žena otpočne da radi, u smislu člana 111 stav 3 ovog zakona, ima pravo da pored dnevnog odmora, u dogovoru sa poslodavcem, koristi još 90 minuta odsustva sa rada zbog dojenja djeteta.

Rad roditelja sa polovinom punog radnog vremena

Član 113

- (1) Nakon isteka odsustva iz člana 111 stav 1 ovog zakona, jedan od zaposlenih roditelja ima pravo da radi polovinu punog radnog vremena za vrijeme dok dijete navrší tri godine života, ukoliko je djetetu potrebna pojačana njega.
- (2) Pravo na rad sa polovinom radnog vremena, u trajanju iz stava 1 ovog člana, ima zaposleni usvojilac djeteta ili lice kome je nadležni organ starateljstva povjerio dijete na staranje i njegu.

Rad sa polovinom punog radnog vremena zbog njege djeteta sa smetnjama u razvoju

Član 114

- (1) Pravo da radi polovinu punog radnog vremena ima roditelj, usvojilac ili lice kome je nadležni organ starateljstva povjerio dijete sa smetnjama u razvoju na staranje i njegu, odnosno lice koje se stara o osobi sa teškim invaliditetom u skladu sa posebnim propisima.
- (2) Radno vrijeme iz stava 1 ovog člana i člana 113 ovog zakona smatra se punim radnim vremenom za ostvarivanje prava iz rada i po osnovu rada.

Ostvarivanje prava iz rada za vrijeme njege djeteta

Član 115

- (1) Način i postupak ostvarivanja prava iz čl. 113 i 114 ovog zakona propisuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne i dječije zaštite.
- (2) Za vrijeme odsustva sa rada iz čl. 113 i 114 ovog zakona zaposleni ima pravo na naknadu zarade, u skladu sa zakonom.
- (3) Pravo iz člana 114 ovog zakona ne može se koristiti za vrijeme za koje je oboljelo lice smješteno u ustanovu socijalne i zdravstvene zaštite.

Odsustvo sa rada bez naknade zarade, zbog njege djeteta do tri godine života

Član 118

- (1) Jedan od roditelja ima pravo da odsustvuje sa rada dok dijete navrší tri godine života, a ukoliko započeto korišćenje ovog prava prekine prije isteka navedenog roka nema pravo da ga dalje koristi.
- (2) Za vrijeme odsustvovanja sa rada, u smislu stava 1 ovog člana, zaposleni ima pravo na zdravstveno i penzijsko - invalidsko osiguranje, a ostala prava i obaveze miruju.
- (3) Sredstva za zdravstvenu zaštitu i penzijsko-invalidsko osiguranje iz stava 2 ovog člana isplaćuju se iz fondova zdravstvenog i penzijsko-invalidskog osiguranja.
- (4) Za vrijeme odsustvovanja sa rada iz stava 1 ovog člana zaposleni nema pravo na naknadu zarade.

ZAKON O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI⁸

Član 1

Radi ostvarivanja prava na pravično suđenje fizičkom licu, koje prema svom imovnom stanju nije u mogućnosti da ostvari pravo na sudsku zaštitu bez štete po nužno izdržavanje sebe i svoje porodice, obezbjeđuje se besplatna pravna pomoć, u skladu sa ovim zakonom.

Član 2

Besplatna pravna pomoć podrazumijeva obezbjeđivanje potrebnih sredstava za potpuno ili djelimično pokrivanje troškova pravnog savjetovanja, sastavljanja pismena, zastupanja u postupku pred sudom, Državnim tužilaštvom i Ustavnim sudom Crne Gore i u postupku za vansudsko rješavanje sporova (u daljem tekstu: oblici besplatne pravne pomoći), kao i oslobađanje od plaćanja troškova sudskog postupka.

Član 3

Imovno stanje podnosioca zahtjeva za odobravanje besplatne pravne pomoći (u da jem tekstu: podnosilac zahtjeva) utvrđuje se na osnovu njegovih prihoda i imovine i prihoda i imovine članova njegove porodice, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Član 7

Besplatna pravna pomoć ne obezbjeđuje se u:

- 1) postupku pred privrednim sudovima i postupku registracije oblika obavljanja privredne djelatnosti;
- 2) postupku za naknadu štete u vezi klevete i uvrede;
- 3) postupku po tužbi za smanjenje iznosa izdržavanja djeteta u slučaju kad lice koje je obavezno da plaća izdržavanje nije izvršilo tu obavezu, osim ako ta obaveza nije izvršena bez njegove krivice.

Član 10

Sredstva za besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore (u daljem tekstu: Budžet).

USLOVI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

Član 12

Pravo na besplatnu pravnu pomoć pod uslovima utvrđenim ovim zakonom može ostvariti:

- 1) crnogorski državljanin;
- 2) lice bez državljanstva (apatrid) koje zakonito boravi u Crnoj Gori i lice koje traži azil u Crnoj Gori;
- 3) stranac sa stalim nastanjenjem ili odobrenim privremenim boravkom i drugo lice koje zakonito boravi u Crnoj Gori;
- 4) drugo lice u skladu sa potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorom.

Član 13

Lice iz člana 12 ovog zakona ima pravo na besplatnu pravnu pomoć, ako je:

- 1) korisnik materijalnog obezbjeđenja porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita;
- 2) dijete bez roditeljskog staranja;
- 3) lice sa posebnim potrebama;
- 4) žrtva krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i trgovina ljudima;
- 5) lice slabog imovnog stanja.

Član 14

Licem slabog imovnog stanja, u smislu člana 13 stav 1 tačka 5 ovog zakona, smatra se lice koje nema imovinu, a njegov mjesečni prihod i ukupan mjesečni prihod članova porodice ne prelazi iznos 30% prosječne zarade u Crnoj Gori za jednog člana i po 15 % prosječne zarade za svakog narednog člana.

Članovima porodice, u smislu stava 1 ovog člana, smatraju se supružnici ili vanbračni supružnici i njihova djeca, usvojena djeca i drugi srodnici koji sa njima žive u porodičnoj zajednici, a koje je dužan da izdržava.

⁸ "Službeni list CG" br. 20/11

Član 15

Imovinom, u smislu člana 14 stav 1 ovog zakona, ne smatraju se:

- 1) stan u kojem lice živi, a čija površina iznosi 25m² za jednog člana domaćinstva i 10m² za svakog narednog člana domaćinstva, najviše do 70m²;
- 2) predmeti koji su po propisima o izvršavanju presuda u građanskim predmetima i obezbjeđenju potraživanja izuzeti od izvršenja;
- 3) lično putničko vozilo vrijednosti dvije prosječne zarade u Crnoj Gori koja se utvrđuje prema procjeni nadležnog poreskog organa;
- 4) imovina od koje se ostvaruju prihodi koji se, na osnovu ovog zakona, uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja imovnog stanja podnosioca zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć.

Član 16

Prihodima, u smislu člana 14 stav 1 ovog zakona, ne smatraju se:

- 1) dodatak za pomoć i njegu i druga primanja za njegu i pomoć, kao i dodatak za tuđu njegu i pomoć;
- 2) dječji dodatak;
- 3) pomoći za opremu novorođenčadi;
- 4) troškovi prevoza do posla, naknada za ishranu u toku rada (topli obrok) i dnevnice za službeno putovanje;
- 5) stipendije i druga primanja namijenjena za omogućavanje obuke i obrazovanja;
- 6) dohodak od rada lica sa posebnim potrebama koja primaju institucionalnu njegu, a koji se dobija mimo kriterijuma koji važe za redovno zaposljenje;
- 7) sredstva namijenjena za sanaciju posljedica prirodnih nepogoda i drugih nesreća;
- 8) naknada za dijete u hraniteljskom odnosu koju prima porodica podnosioca zahtjeva;
- 9) naknada neimovinske štete zbog umanjenja svakodnevne životne aktivnosti;
- 10) primanja dobijena po osnovu zakonskog izdržavanja djece.

Član 17

Besplatna pravna pomoć može se odobriti i licu čiji prihodi i prihodi članova porodice ne prelaze dvostruki iznos iz člana 14 stav 1 ovog zakona, ako su to lice i članovi njegove porodice:

- 1) materijalno ugroženi zbog porodičnih prilika, zdravstvenog stanja ili drugih razloga na koje podnosilac zahtjeva i njegova porodica nijesu mogli i ne mogu da utiču;
- 2) došli u stanje ugroženosti zbog nerješavanja predmeta usljed čega je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku, a u vezi kojeg predmeta je podnesen zahtjev za besplatnu pravnu pomoć.

OBLICI BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Član 20

Pravno savjetovanje obuhvata pružanje pravnog obavještenja i pravnog savjeta.

Član 21

Pravno obavještenje je opšte obavještenje o propisanim pravima i obavezama iz određene pravne oblasti, postupku ostvarivanja prava i obavezi pokušaja vansudskog rješavanja spora. Pravo na pravno obavještenje u istom predmetu može se ostvariti samo jednom. Pružanje pravnog obavještenja traje do pola sata, osim ako složenost predmeta zahtijeva duže vrijeme za pružanje obavještenja.

Član 22

Pravni savjet je detaljno obavještenje o načinu i mogućnostima rješavanja određenog pravnog pitanja u konkretnoj pravnoj stvari.

Član 23

Sastavljanje pismena podrazumijeva sastavljanje tužbe ili drugog akta kojim se pokreće postupak, žalbe,

ustavne žalbe ili akta kojim se inicira postupak zaštite pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Član 24

Zastupanje podrazumijeva preduzimanje procesnih radnji pred sudom, Državnim tužilaštvom, Ustavnim sudom Crne Gore i u postupku za vansudsko rješavanje spora, u skladu sa zakonom.

Član 25

Odobranje bilo kojeg oblika besplatne pravne pomoći podrazumijeva i oslobođenje od plaćanja troškova postupka utvrđenih u skladu sa zakonom, izuzev troškova branioca i punomoćnika. Besplatna pravna pomoć ne može se odobriti za pokrivanje troškova protivne stranke.

Član 26

Besplatna pravna pomoć u istom predmetu može se odobriti za:

- 1) pravno savjetovanje;
- 2) sastavljanje pismena;
- 3) pravni savjet i zastupanje u postupku vansudskog rješavanja sporova;
- 4) pravni savjet i zastupanje u postupku pred Državnim tužilaštvom;
- 5) pravni savjet i zastupanje u postupku pred sudovima u prvom i drugom stepenu;
- 6) pravni savjet i zastupanje u vezi sa vanrednim pravnim lijekovima;
- 7) pravni savjet i zastupanje u vezi sa ustavnom žalbom.

ORGAN NADLEŽAN ZA ODOBRAVANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Član 27

Organ nadležan za odobranje besplatne pravne pomoći je predsjednik osnovnog suda ili sudija koga on ovlasti (u daljem tekstu: nadležni organ), na čijem području podnosilac zahtjeva ima prebivalište ili boravište.

Ako je podnosilac zahtjeva lice iz člana 12 stav 1 tačka 4 ovog zakona, o njegovom zahtjevu odlučuje predsjednik Osnovnog suda u Podgorici.

Član 28

Vršenje stručnih i administrativnih poslova u postupku odobranja besplatne pravne pomoći organizuje se u okviru službe ili referata za besplatnu pravnu pomoć (u daljem tekstu: Služba). Služba za besplatnu pravnu pomoć se obrazuje u osnovnom sudu u kojem funkciju vrši deset ili više sudija, a referat za besplatnu pravnu pomoć u osnovnom sudu u kojem funkciju vrši manje od deset sudija. U Službu se raspoređuje najmanje jedno zaposleno lice koje ispunjava uslove za obavljanje poslova savjetnika u sudu. Predsjednik suda može rasporediti na rad u Službu savjetnike u sudu, sudijske pripravnike i volontere.

Član 29

Služba, pored poslova iz člana 28 stav 1 ovog zakona, daje obavještenja i savjete zainteresovanim licima o mogućnostima i uslovima za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć i o drugim pitanjima u vezi sa odobranjem besplatne pravne pomoći i pomaže podnosiocu zahtjeva prilikom podnošenja zahtjeva.

LICA OVLAŠĆENA ZA PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Član 30

Besplatnu pravnu pomoć pružaju advokati po redoslijedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (u daljem tekstu: Advokatska komora) koji je sastavljen prema mjesnoj nadležnosti osnovnih sudova. Advokatska komora spisak iz stava 1 ovog člana dostavlja Službi.

Član 31

Za pružanje besplatne pravne pomoći advokatima pripada 50% naknade za rad utvrđene Advokatskom tarifom i naknada nužnih troškova. Ništav je sporazum između lica kome je odobrena besplatna pravna pomoć i advokata koji pruža besplatnu pravnu pomoć o naknadi za rad ili naknadi nužnih troškova za vrijeme pružanja besplatne pravne pomoći.

Advokat je dužan da vodi evidenciju o pruženim uslugama besplatne pravne pomoći.

Član 32

Pravno savjetovanje može pružiti i Služba.

Služba je dužna da vodi evidenciju o pruženom pravnom savjetovanju.

POSTUPAK ODOBRAVANJA BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Član 34

Zahtjev se podnosi nadležnom organu preko Službe, na propisanom obrascu.

Zahtjev mora da sadrži:

- 1) ime, jedinstveni matični broj i adresu podnosioca zahtjeva;
- 2) ime, jedinstveni matični broj i adresu članova porodice podnosioca zahtjeva;
- 3) podatke o predmetu;
- 4) opis traženog oblika besplatne pravne pomoći;
- 5) podatke o korišćenju prava na materijalno obezbjeđenje porodice ili nekog drugog prava iz socijalne zaštite;
- 6) podatak da se radi o djetetu bez roditeljskog staranja;
- 7) izjavu o imovini i prihodima podnosioca zahtjeva i članova njegove porodice.

Ako je podnosilac zahtjeva lice iz člana 13 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona, dužan je da podnese dokaz da je korisnik prava iz socijalne zaštite ili lice bez roditeljskog staranja. Za tačnost podataka iz stava 2 ovog člana odgovara podnosilac zahtjeva pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, o čemu ga obavještava Služba prilikom podnošenja zahtjeva. Obrazac zahtjeva utvrđuje Ministarstvo.

Član 35

Podatke o pravima na nepokretnostima, hartijama od vrijednosti i poreskim obavezama podnosioca zahtjeva i članova njegove porodice utvrđuje Služba. U predmetima sa međunarodnim elementom, u kojima nije moguće utvrditi podatke iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se međunarodna pravila o pružanju pravne pomoći u sudskim postupcima koja obavezuju Crnu Goru.

Član 36

Odredbe člana 35 ovog zakona ne primjenjuju se u slučaju kad se pravno obavještenje mora dati hitno, zbog rizika da lice koje traži pravno obavještenje neće moći da ostvari neko svoje pravo u zakonom utvrđenom roku.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, o odobravanju drugih oblika pravne pomoći odlučuje nadležni organ, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva.

Ako nadležni organ naknadno utvrdi da odobrenje besplatne pravne pomoći iz st. 1 i 2 ovog člana nije bilo osnovano, primjenjuju se odredbe ovog zakona o neopravdano odobrenoj besplatnoj pravnoj pomoći.

Član 38

Prilikom odlučivanja o zahtjevu nadležni organ cijeni sve okolnosti i činjenice o predmetu zahtjeva, a posebno da li je predmet zahtjeva očigledno neosnovan ili postoje vjerovatni izgledi za uspjeh po zahtjevu.

Član 39

Smatra se da je predmet u vezi kojeg je podnesen zahtjev očigledno neosnovan, ako:

- 1) je vrijednost spora nesrazmjerna sa stvarnim stanjem stvari;
- 2) podnosilac zahtjeva zloupotrebljava mogućnost dobijanja besplatne pravne pomoći za pravnu stvar u kojoj ne bi tražio pravne usluge i da mu imovno stanje to dozvoljava;
- 3) je suprotan praksi suda u pravnim stvarima sa sličnim stvarnim stanjem i pravnim osnovom.

Član 40

Okolnosti i činjenice iz čl. 38 i 39 ovog zakona neće se utvrđivati prilikom odlučivanja o zahtjevu kojim se besplatna pravna pomoć traži za podnošenje ustavne žalbe i vođenje postupka po ustavnoj žalbi, ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za podnošenje ustavne žalbe.

Član 41

Besplatna pravna pomoć neće se odobriti podnosiocu zahtjeva za predmet u kojem je ranije odustao od

tužbe ili se, u skladu sa zakonom, smatra da je odustao od tužbe.

Član 42

Odluka po zahtjevu se donosi u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Odluka kojom se zahtjev odobrava sadrži naročito podatke o podnosiocu zahtjeva, oblik odobrene besplatne pravne pomoći i detaljne podatke o predmetu, odnosno pravnoj stvari za koju je odobrena besplatna pravna pomoć.

Odluka kojom se zahtjev odbija mora biti obrazložena.

Član 43

Besplatna pravna pomoć se, po pravilu, odobrava posebno za svaki predmet u vezi kojeg je podnesen zahtjev. Nadležni organ može odobriti besplatnu pravnu pomoć za više predmeta ako su međusobno povezani usljed istog stvarnog stanja ili ako rješavanje spora zavisi od rješavanja više predmeta.

Član 44

Nadležni organ može da:

- 1) odobri oblik besplatne pravne pomoći koji je podnosilac zahtjeva naveo u zahtjevu ako procijeni da će se očekivani rezultat postići pružanjem tog oblika;
- 2) djelimično odobri tražene oblike besplatne pravne pomoći u određenoj fazi postupka u konkretnoj pravnoj stvari;
- 3) utvrdi vrijeme pravnog savjetovanja izraženo u časovima, broj podnesaka i pojavljivanja pred sudom;
- 4) ograniči besplatnu pravnu pomoć na broj ili vrstu dokaza u vezi sa nesrazmjernim troškovima izvođenja dokaza.

Član 45

Ako podnosilac zahtjeva u zahtjevu ne navede konkretni oblik besplatne pravne pomoći, odluku o obliku besplatne pravne pomoći nadležni organ donosi po sopstvenoj procjeni.

Član 46

Odluka kojom je nadležni organ odobrio besplatnu pravnu pomoć dostavlja se sudu pred kojim teče postupak u vezi kojeg je besplatna pravna pomoć odobrena ako je taj postupak već započet.

Član 47

Odluka nadležnog organa po zahtjevu je konačna. Protiv odluke nadležnog organa može se pokrenuti upravni spor. Upravni spor u predmetima iz stava 2 ovog člana je hitan.

Član 48

Podnosiocu zahtjeva kome je odobrena besplatna pravna pomoć Služba izdaje uputnicu.

Uputnica sadrži:

- 1) ime, jedinstveni matični broj i adresu lica kome je odobrena besplatna pravna pomoć;
- 2) broj i datum odluke nadležnog organa o odobravanju besplatne pravne pomoći;
- 3) oblik odobrene besplatne pravne pomoći;
- 4) ime advokata koji je određen od Službe po redosljedu sa spiska iz člana 30 stav 1 ovog zakona;
- 5) kratak opis pravne stvari za koju je odobrena besplatna pravna pomoć;
- 6) datum izdavanja uputnice i potpis ovlašćenog lica koje je izdalo uputnicu;
- 7) vrstu i datum obavljenih pravnih radnji i lice koje je pružilo besplatnu pravnu pomoć, sa prilogima;
- 8) iznos nužnih troškova koji su nastali pružanjem besplatne pravne pomoći;
- 9) datum vraćanja uputnice;
- 10) iznos troškova koje je potrebno isplatiti; 11) potpis lica koje je sastavilo obračun troškova;
- 12) predlog nadležnog organa za isplatu;
- 13) upozorenje o pravnim posljedicama kršenja odredbi ovog zakona o upotrebi uputnice.

Uputnice izdaje i potpisuje lice zaposleno u Službi koje ovlasti nadležni organ.
Uputnica se izdaje na obrascu koji propisuje Ministarstvo.

Član 49

Ako je odlukom o odobravanju besplatne pravne pomoći odobreno više oblika besplatne pravne pomoći, Služba može podnosiocu zahtjeva izdavati uputnicu za svaki oblik odvojeno ili odvojeno za pojedine pravne radnje u određenom obliku besplatne pravne pomoći.

PROMJENA OKOLNOSTI I NEOPRAVDANO ODOBRENA BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Član 53

U periodu od odobravanja besplatne pravne pomoći do dana zaključnog obračuna troškova, lice kojem je besplatna pravna pomoć odobrena dužno je da obavještava Službu o promjenama svih činjenica i okolnosti koje su od uticaja za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć. Promjene iz stava 1 ovog člana lice kojem je besplatna pravna pomoć odobrena mora prijaviti u roku od osam dana od dana kad za njih sazna, a najkasnije tri mjeseca od dana kada su promjene nastale.

Član 54

Kad Služba utvrdi da su nastupile okolnosti koje ukazuju da lice kome je odobrena besplatna pravna pomoć ne ispunjava uslove za dalje korišćenje prava na besplatnu pravnu pomoć ili ih ispunjava za neki drugi oblik te pomoći započete, po službenoj dužnosti, postupak utvrđivanja postojanja uslova za dalje korišćenje besplatne pravne pomoći. Nakon sprovođenja postupka iz stava 1 ovog člana Služba predlaže nadležnom organu donošenje odluke kojom se utvrđuje prestanak odobrene besplatne pravne pomoći ili određuje neki drugi oblik besplatne pravne pomoći. Odluku iz stava 2 ovog člana nadležni organ donosi bez odlaganja, a ako to, iz objektivnih razloga, nije moguće, najkasnije u roku od osam dana od dana podnošenja predloga.

Član 55

Kao neopravdano odobrena besplatna pravna pomoć smatra se već ostvarena besplatna pravna pomoć, koja je bila odobrena na osnovu netačnih podataka iz člana 34 stav 2 ovog zakona ili je neosnovano korišćena usljed skrivanja promjene činjenica i okolnosti iz člana 53 stav 1 ovog zakona.

U slučaju iz stava 1 ovog člana lice kome je odobrena besplatna pravna pomoć dužno je da naknadi troškove neopravdano odobrene besplatne pravne pomoći.

U odluci nadležnog organa kojom se utvrđuje da je besplatna pravna pomoć neopravdano odobrena utvrđuje se način i vrijeme naknade troškova za odobrenu besplatnu pravnu pomoć. Odluka nadležnog organa ima snagu izvršne isprave. Na predlog lica kome je neopravdano odobrena besplatna pravna pomoć, nadležni organ i to lice mogu zaključiti pisani sporazum o načinu naknade troškova neopravdano odobrene besplatne pravne pomoći, koji ima snagu izvršne isprave. U slučaju da lice kome je neopravdano odobrena besplatna pravna pomoć ne naknadi troškove na način i roku utvrđenim odlukom iz stava 3 ili sporazumom iz stava 4 ovog člana, nadležni poreski organ, na predlog nadležnog organa, prinudno će izvršiti tu odluku po propisima o prinudnoj naplati poreza.

ISPLATA SREDSTAVA NASTALIH USLJED PRUŽENE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

Član 56

Potraživanje lica kome je odobrena besplatna pravna pomoć prema protivnoj strani u vezi troškova postupka, koje je sud odlukom kojom je sudski postupak okončan dosudio u korist lica kome je odobrena besplatna pravna pomoć, pripadaju budžetu do visine troškova isplaćenih u okviru besplatne pravne pomoći, kada odluka o troškovima postupka postane pravosnažna.

U slučaju iz stava 1 ovog člana sud u odluci o troškovima sudskog postupka određuje iznos troškova isplaćenih u okviru besplatne pravne pomoći koji pripadaju budžetu.

Ukoliko se ne izvrši povraćaj sredstava isplaćenih u okviru besplatne pravne pomoći u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti odluke iz stava 1 ovog člana, Služba obavještava Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore koji pokreće postupak za povraćaj sredstava koja pripadaju budžetu u skladu sa zakonom.

Član 57

Ako je korisnik prava na besplatnu pravnu pomoć u cjelini ili djelimično uspio u postupku i stekao imovinu,

odnosno prihode, dužan je da vrati u Budžet iznos troškova ostvarenih po osnovu odobrene besplatne pravne pomoći na zahtjev Službe.

U slučaju iz stava 1 ovog člana od lica kome je odobrena besplatna pravna pomoć ne može se tražiti da vrati iznos troškova koji je viši od onoga što je u postupku dobio.

Korisnik prava na besplatnu pravnu pomoć nije dužan da vrati troškove postupka ako je ostvario pravo na izdržavanje ili naknadu štete za izgubljeno izdržavanje zbog smrti lica koje je bilo dužno da daje izdržavanje.

ZAKON O DOPUNI ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU⁹

Član 197z

Izuzetno od odredbe člana 17 ovog zakona osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 30 godina staža osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 31. decembra 2011. godine.

Član 197i

Pravo na starosnu penziju sa navršenih 20 godina staža osiguranja, bez obzira na godine starosti, ima jedan od roditelja koji ima dijete, bez obzira na godine života djeteta, sa teškim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine.

Visina penzije za roditelja djeteta sa teškim smetnjama u razvoju, koje je korisnik lične invalidnine, uvećava se za 20% kao i licima iz člana 197a, a u vezi člana 197v.

⁹ "Službeni list CG", br. 34/11

ZAKON O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU LICA SA INVALIDITETOM¹⁰

Definicija lica sa invaliditetom

Član 3

Lice sa invaliditetom, u smislu ovog zakona, je lice sa trajnim posljedicama tjelesnog, senzornog, mentalnog ili duševnog oštećenja ili bolesti, koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, a koje se suočava sa socijalnim i drugim ograničenjima, koja su od uticaja na radnu sposobnost i mogućnost zapošljavanja, održavanja zaposlenja i napredovanja u njemu i koje nema mogućnosti ili ima smanjene mogućnosti da se, pod ravnopravnim uslovima, uključi na tržište rada.

Definicija profesionalne rehabilitacije

Član 4

Profesionalna rehabilitacija obuhvata mjere i aktivnosti koje se realizuju sa ciljem da se lice sa invaliditetom na odgovarajući način osposobi za rad, zadrži zaposlenje, u njemu napreduje ili promijeni svoju profesionalnu karijeru.

Zabrana diskriminacije

Član 5

Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija prilikom profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja, kao i za vrijeme trajanja zaposlenja lica sa invaliditetom.

Korisnici prava

Član 6

Prava utvrđena ovim zakonom ostvaruje:

- 1) lice kojem je utvrđen status invalida rada u smislu propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju;
 - 2) lice ometeno u razvoju, koje je razvrstano u određenu kategoriju i stepen ometenosti, u skladu sa posebnim zakonom završilo obrazovanje u specijalnoj školi;
 - 3) lice ometeno u razvoju, koje je razvrstano u određenu kategoriju i stepen ometenosti u skladu sa posebnim propisima, a završilo je redovno obrazovanje;
 - 4) lice kod kojeg je nastupio invaliditet, odnosno tjelesno oštećenje u skladu sa propisima o boračko - invalidskoj zaštiti;
 - 5) lice koje je završilo obrazovanje, uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i pružanje dodatne stručne pomoći ili posebnom obrazovnom, odnosno vaspitnom programu, u skladu sa posebnim zakonom.
- Lice koje nije ostvarilo status u smislu stava 1 ovog člana, ostvaruje status lica sa invaliditetom zavisno od procenta invaliditeta, u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku prava iz stava 1 ovog člana, kojem nije utvrđen procenat invaliditeta u smislu posebnih propisa, komisija iz člana 8 ovog zakona utvrđuje procenat invaliditeta, u skladu sa ovim zakonom.

Način utvrđivanja preostale radne sposobnosti

Član 8

O procentu invaliditeta, preostaloj radnoj sposobnosti i mogućnosti zaposlenja lica iz člana 6 ovog zakona, u prvom stepenu odlučuje rukovodilac organizacione jedinice Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod), a u drugom stepenu direktor Zavoda, na osnovu ocjene, nalaza i mišljenja prvostepene, odnosno drugostepene komisije za profesionalnu rehabilitaciju.

Komisiju iz stava 1 ovog člana obrazuje direktor Zavoda.

Sastav i način rada komisije iz stava 2 ovog člana bliže se uređuje aktom Zavoda.

Kriterijume i uslove za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja propisuje organ državne uprave nadležan za poslove rada i zapošljavanja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

¹⁰ "Sl. list Crne Gore", br. 49/08 od 15.08.2008, 73/10 od 10.12.2010, 39/11 od 04.08.2011

Definicije pojmova

Član 11

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) poslodavac je pravno ili fizičko lice i organi i organizacije koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore I lokalne samouprave;
- 2) subvencija je finansijska pomoć koju dobija poslodavac radi zapošljavanja lica sa invaliditetom;
- 3) otvoreno tržište rada je zapošljavanje lica sa invaliditetom pod opštim uslovima, kao i za zapošljavanje lica bez invaliditeta;
- 4) posebne organizacije za zapošljavanje su: zaštitna radionica, radni centar i zaštitni pogon;
- 4a) mjere aktivne politike zapošljavanja su: informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju, profesionalna orijentacija, finansiranje pripravnika, podrška samozapošljavanju pod povoljnijim uslovima, obrazovanje i osposobljavanje odraslih, javni rad, stipendiranje i druge mjere usmjerene na povećanje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti;
- 4b) grant šema je program dodjele bespovratnih sredstava, po javnom pozivu za odabir i finansiranje projekata koji imaju za cilj profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- 5) lice sa teškim invaliditetom je lice koje ima najmanje 50% invaliditeta;
- 6) habilitacija je sistem mjera i postupaka za osposobljavanje djece sa urođenim ili u najranijem uzrastu stečenim oštećenjem, radi boljeg funkcionisanja za svakodnevne potrebe života;
- 7) prosječna mjesečna zarada u Crnoj Gori je prosječan iznos mjesečne bruto zarade ostvarene u prethodnoj godini po zaposlenom, prema podacima organa nadležnog za poslove statistike.

Profesionalna rehabilitacija

Član 12

Profesionalna rehabilitacija, u smislu ovog zakona, obuhvata sledeće mjere i aktivnosti:

- 1) savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja;
- 2) utvrđivanje preostale radne sposobnosti;
- 3) pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad;
- 4) pomoć prilikom izbora odgovarajućih profesionalnih ciljeva;
- 5) razvijanje socijalnih spretnosti i vještina;
- 6) pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta;
- 7) analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom;
- 8) izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lice sa invaliditetom;
- 9) izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lice sa invaliditetom na tom radnom mjestu;
- 10) osposobljavanje za rad na konkretnom radnom mjestu;
- 11) praćenje i stručna pomoć prilikom osposobljavanja i obrazovanja;
- 12) praćenje lica sa invaliditetom na radnom mjestu, nakon zaposlenja;
- 13) evaluacija uspješnosti procesa rehabilitacije za pojedino lice sa invaliditetom;
- 14) ocjenjivanje radnih rezultata zaposlenog lica sa invaliditetom.

Standarde za sprovođenje mjera i aktivnosti iz stava 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

Postupak i uslovi za ostvarivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju

Član 13

Postupak za ostvarivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju pokreće se na zahtjev lica iz čl. 3 i 6 ovog zakona, odnosno njegovog zakonskog zastupnika ili punomoćnika kod nadležne komisije iz člana 8 stav 3 ovog zakona. Način i uslove ostvarivanja prava iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izvođači profesionalne rehabilitacije

Član 14

Profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom organizuje i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, posebna škola ili drugo pravno lice koje ispunjava uslove za obavljanje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije (u daljem tekstu: izvođač profesionalne rehabilitacije).

ZAPOŠLJAVANJE LICA SA INVALIDITETOM

Opšti i posebni uslovi zapošljavanja

Član 15

Lice sa invaliditetom zapošljava se pod opštim ili posebnim uslovima, u skladu sa zakonom.

Zapošljavanje lica sa invaliditetom pod opštim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca bez prilagođavanja poslova, odnosno radnog mjesta.

Zapošljavanje lica sa invaliditetom pod posebnim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca uz prilagođavanje poslova, odnosno radnog mjesta i zapošljavanje u posebnim organizacijama za zapošljavanje. Pod prilagođavanjem poslova podrazumijeva se prilagođavanje radnog procesa i radnih zadataka, a pod prilagođavanjem radnog mjesta podrazumijeva se tehničko-tehnološko opremanje radnog mjesta, sredstava za rad, prostora i opreme, u skladu sa mogućnostima i potrebama lica sa invaliditetom.

Lice sa invaliditetom se zapošljava u posebnoj organizaciji za zapošljavanje, ako se ne može zaposliti kod poslodavca pod opštim uslovima, odnosno uz prilagođavanje poslova ili radnog mjesta.

Odgovarajuća radna mjesta za lica sa invaliditetom

Član 16

Poslodavac koji zapošljava lica sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada svojim aktom može utvrditi radna mjesta za zapošljavanje tih lica.

Na radno mjesto iz stava 1 ovog člana može se zaposliti samo lice sa invaliditetom.

Izuzetno, na radno mjesto iz stava 1 ovog člana može se zaposliti i lice bez invaliditeta, na određeno vrijeme, a najduže godinu dana, ako na tržištu rada nema lica sa invaliditetom koje ispunjava uslove tog radnog mjesta.

Godišnji odmor

Član 18

Zaposleno lice sa invaliditetom, u svakoj kalendarskoj godini, ima pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje 26 radnih dana.

Ograničenje raspoređivanja

Član 19

Zaposleno lice sa invaliditetom ne može biti raspoređeno na rad van mjesta prebivališta, odnosno boravišta.

Otkazni rok

Član 20

Otkazni rok, utvrđen posebnim zakonom, licu sa invaliditetom ne može biti kraći od 30 dana, osim ako je otkaz posledica krivice tog lica.

Kvota za zapošljavanje lica sa invaliditetom

Član 21

Poslodavac koji ima od 20 do 50 zaposlenih dužan je da zaposli najmanje jedno lice sa invaliditetom.

Poslodavac koji ima više od 50 zaposlenih dužan je da zaposli najmanje 5% lica sa invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

Ako broj lica sa invaliditetom koje je poslodavac dužan da zaposli, u smislu stava 2 ovog člana, nije cijeli broj, vrijednost do 0,5 % zaokružuje se na niži cijeli broj, a vrijednost uključujući 0,5% i više zaokružuje se na veći cijeli broj.

Obaveze iz stava 2 ovog člana ne odnose se na novoosnovanog poslodavca, za prvih 24 mjeseci od dana početka rada.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako poslodavac ima ili zaposli lice sa teškim invaliditetom od najmanje 80% invaliditeta smatra se, u pogledu obaveze zapošljavanja, kao da je zaposlio dva lica sa invaliditetom.

Poseban doprinos za zapošljavanje lica sa invaliditetom

Član 22

Poslodavac koji nije zaposlio lice sa invaliditetom, u smislu člana 21 ovog zakona dužan je da, za svako lice koje nije zaposlio, prilikom mjesečne isplate zarada i naknada zarada zaposlenih, uplati poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom (u daljem tekstu: posebni doprinos).

Stopa posebnog doprinosa iz stava 1 ovog člana iznosi 20% od prosječne mjesečne zarade u Crnoj Gori

ostvarene u godini koja prethodi plaćanju doprinosa.

Poslodavac koji ima manje od 20, a više od 10 zaposlenih, a nema zaposlenih lica sa invaliditetom, dužan je da svakog mjeseca, prilikom isplate zarada i naknada zarada zaposlenih, uplati poseban doprinos iz stava 1 ovog člana.

Stopa posebnog doprinosa iz stava 3 ovog člana iznosi 5% od prosječne mjesečne zarade u Crnoj Gori ostvarene u godini koja prethodi plaćanju doprinosa.

Doprinosi iz st. 2 i 4 ovog člana uplaćuju se na poseban račun budžeta Crne Gore - Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom (u daljem tekstu: Fond).

Obaveza iz stava 3 ovog člana ne odnosi se na poslodavca koji ima zaposlena lica sa invaliditetom.

Oslobađanje plaćanja doprinosa

Član 22a

Obaveze plaćanja doprinosa oslobađaju se organizacije, odnosno udruženja lica sa invaliditetom, kada se pojavljuju kao poslodavci.

Poslodavac iz stava 1 ovog člana ima pravo na subvencije iz čl. 36 i 37 ovog zakona.

POSEBNE ORGANIZACIJE

Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju

Član 24

Za organizovanje i izvođenje profesionalne rehabilitacije može se osnovati javna ustanova, u skladu sa zakonom.

Ustanovu iz stava 1 ovog člana može osnovati država, jedinica lokalne samouprave i druga pravna i fizička lica.

Sredstva za rad ustanove iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje osnivač.

Radni centar

Član 25

Za zapošljavanje i radno - terapeutske aktivnosti u okviru habilitacije i rehabilitacije lica sa invaliditetom, posebno sa teškim invaliditetom, koja se ne mogu zaposliti niti održati zaposlenje pod opštim niti pod posebnim uslovima, može se osnovati radni centar kao ustanova za zaštitu tih lica.

Radni centar može osnovati jedinica lokalne samouprave, Zavod, centar za socijalni rad i jedno ili više pravnih i fizičkih lica.

Uslovi zapošljavanja u radnom centru

Član 26

U radni centar se mogu zaposliti lica sa invaliditetom koja ne postižu radni učinak veći od 50% u odnosu na lica istog životnog doba, stručne spreme i pod istim uslovima rada.

Radni centar mora imati najmanje 80% zaposlenih lica sa invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

Lice sa invaliditetom na radu u radnom centru ima položaj korisnika usluga.

Zaštitna radionica

Član 31

Za zapošljavanje i rad lica sa invaliditetom može se osnovati zaštitna radionica.

Zaštitna radionica se može osnovati kao oblik obavljanja privredne djelatnosti, u skladu sa posebnim zakonom, pod uslovom da zapošljava najmanje 51% lica sa invaliditetom od ukupnog broja zaposlenih.

Zaštitnu radionicu može osnovati jedinica lokalne samouprave, privredno društvo, preduzetnik, Zavod, nevladina organizacija lica sa invaliditetom, udruženje poslodavaca, sindikat i drugo pravno i fizičko lice.

Ako zaštitnu radionicu osnivaju dva ili više osnivača, njihova međusobna prava i obaveze uređuju se posebnim ugovorom.

Zaštitni pogon

Član 32

Poslodavac je dužan da, u okviru sistema poslovanja u kojem su otežani uslovi rada koji povećavaju nastanak invalidnosti, organizuje poseban pogon zaštitnog karaktera (u daljem tekstu: zaštitni pogon) za rad lica sa invaliditetom.

Uslovi za organizovanje zaštitnog pogona

Član 33

Zaštitni pogon se organizuje ako poslodavac ima utvrđena radna mjesta na kojima se mogu zaposliti lica sa invaliditetom u adaptiranom ambijentu i u zavisnosti od potreba lica sa invaliditetom.

Zaštitni pogon iz stava 1 ovog člana može se organizovati pod uslovom da ima najmanje 50% radnih mjesta za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Vrste subvencije

Član 36

Poslodavac koji zaposli lice sa invaliditetom ima pravo na subvencije, koje se odnose na :

- bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom;
- subvencije zarade lica sa invaliditetom koje zaposli.

Pravo na subvencije iz stava 1 ovog člana ima i lice sa invaliditetom koje se samozaposli, koje obavlja samostalnu djelatnost ili osnuje privredno društvo, koje se zaposli u porodičnom domaćinstvu i obavlja poljoprivrednu djelatnost kao jedino, glavno ili dopunsko zanimanje.

Uslove, kriterijume i postupak ostvarivanja prava iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Visina subvencije

Član 37

Visina subvencije iz člana 36 stav 1 al. 1, 2 i 3 ovog zakona iznosi 100 % od opravdanih troškova, u skladu sa propisima kojima se uređuje državna pomoć.

Visina subvencije iz člana 36 stav 1 alineja 4 iznosi:

- 75 % od isplaćene bruto zarade za cijeli period zaposlenosti, za poslodavca koji zaposli lice sa najmanje 50% invaliditeta;
- za poslodavca koji zaposli lice sa invaliditetom manjim od 50%, subvencija iznosi: u prvoj godini 75%, u drugoj 60 %, u trećoj i svakoj narednoj godini 50% od isplaćene bruto zarade.

Zahtjev za subvenciju

Član 37a

Zahtjev za ostvarivanje prava na subvenciju iz člana 36 stav 1 alineja 4 ovog zakona podnosi se Fondu, u roku od 45 dana od dana zapošljavanja lica sa invaliditetom.

Ako je zahtjev podnešen u roku iz stava 1 ovog člana, pravo na subvenciju teče od prvog dana zaposlenja lica sa invaliditetom.

Ako je zahtjev podnesen nakon roka iz stava 1 ovog člana, pravo na subvenciju teče od dana podnošenja zahtjeva.

Novčana pomoć

Član 37b

Nezaposleno lice sa invaliditetom, za vrijeme trajanja profesionalne rehabilitacije i uključivanja u mjeru aktivne politike zapošljavanja, obrazovanje i osposobljavanje odraslih, ima pravo na novčanu pomoć na ime troškova za prevoz, ishranu i sl., u visini od 15% od prosječne mjesečne zarade u Crnoj Gori.

Pravo na novčanu pomoć za troškove prevoza pripada pratiocu lica sa invaliditetom, u visini od 50% od iznosa iz stava 1 ovog člana.

ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI¹¹

Član 10

Prioritetne mjere zdravstvene zaštite su:

- 1) aktivnosti na unapređenju zdravlja i podizanju nivoa zdravstvenog stanja stanovništva u Crnoj Gori;
- 2) zdravstvena edukacija i obrazovanje u vezi sa najčešćim zdravstvenim problemima stanovništva u Crnoj Gori i metodama njihove identifikacije, prevencije i kontrole;
- 3) aktivnosti na unapređenju sistematskog snabdijevanja stanovništva hranom i vodom za piće, u skladu sa posebnim zakonom;
- 4) prevencija i zaštita od ekoloških faktora štetnih po zdravlje, uključujući sve mjere i aktivnosti na zaštiti, unapređenju i poboljšanju zdravstvenih uslova životne i radne sredine i higijenskih uslova za život i rad građana;
- 5) otkrivanje, sprječavanje i suzbijanje bolesti, povreda i njihovih posljedica na nivou Crne Gore;
- 6) sprječavanje, pravovremeno otkrivanje, liječenje i suzbijanje zaraznih, hroničnih nezaraznih i malignih bolesti, uključujući i vakcinacije protiv glavnih zaraznih bolesti, kao i prevenciju i kontrolu lokalnih endemskih bolesti;
- 7) zdravstvena zaštita djece i mladih do kraja propisanog redovnog školovanja, zaštita žena u vezi sa planiranjem porodice, trudnoćom, porođajem i materinstvom;
- 8) zdravstvena zaštita (preventivna i kurativna) građana preko 65 godina života;
- 9) zdravstvena zaštita boraca, vojnih invalida, civilnih invalida rata, članova njihovih porodica i korisnika prava na novčanu naknadu materijalnog obezbjeđenja boraca, kao i korisnika socijalno zaštitnih prava, u skladu sa posebnim propisima;
- 10) podizanje nivoa mentalnog zdravlja građana, liječenje i rehabilitacija duševno oboljelih koji nijesu osigurani po drugom osnovu, kao i smještaj i liječenje oboljelih od duševnih bolesti koji mogu da ugroze sebe i okolinu u kojoj žive, u skladu sa zakonom;
- 11) zdravstvena zaštita lica ometenih u fizičkom i mentalnom razvoju (hendikepirana lica);
- 12) liječenje lica koja se nalaze na hroničnom programu dijalize;
- 13) obezbjeđenje potrebnih lijekova i drugih medicinskih sredstava, posebno neophodnih lijekova, kao i krvi i krvnih derivata, u skladu sa posebnim zakonom;
- 14) hitni smještaj i liječenje lica čije je stanje zdravlja u neposrednoj životnoj opasnosti zbog bolesti ili povreda;
- 15) utvrđivanje uzroka smrti.

Član 33

Zdravstvena djelatnost koja se obavlja na primarnom nivou zdravstvene zaštite, obuhvata:

- 1) aktivnosti na unapređenju zdravlja građana;
- 2) zdravstvenu edukaciju i obrazovanje o najčešćim zdravstvenim problemima na određenom području i metodama njihove identifikacije, prevencije i kontrole;
- 3) promovisanje zdravog načina života, uključujući i zdravu ishranu stanovništva;
- 4) saradnju sa drugim organima, organizacijama, jedinicama lokalne samouprave i drugim subjektima u cilju podržavanja zaštite, unapređenja i poboljšanja uslova životne i radne sredine i higijenskih uslova za život i rad pojedinaca;
- 5) zdravstvenu zaštitu majke i djeteta i planiranje porodice;
- 6) prevenciju, otkrivanje i kontrolu zaraznih i nezaraznih bolesti;
- 7) otkrivanje, prevenciju i kontrolu endemskih bolesti;
- 8) otkrivanje, sprječavanje i liječenje bolesti usta i zuba;
- 9) zdravstvenu zaštitu zaposlenih;
- 10) zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja;
- 11) imunizacija zaraznih bolesti, u skladu sa Programom imunizacije;
- 12) patronažne posjete, liječenje i rehabilitaciju u kući;
- 13) prevenciju i liječenje najčešćih bolesti i povreda;
- 14) hitnu medicinsku pomoć;
- 15) zdravstvenu rehabilitaciju djece i mladih s poremećajima u tjelesnom razvoju i zdravlju;
- 16) obezbjeđenje odgovarajućih lijekova.

¹¹ "Službeni list CG", br. 39/04

PRAVILNIK O INDIKACIJAMA I NAČINU KORIŠĆENJA MEDICINSKE REHABILITACIJE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA KOJE OBAVLJAJU SPECIJALIZOVANU REHABILITACIJU¹²

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se indikacije, način, postupak, kao i druga pitanja od značaja za korišćenje medicinske rehabilitacije u zdravstvenim ustanovama koje obavljaju specijalizovanu rehabilitaciju.

Član 2

Osigurano lice koristi medicinsku rehabilitaciju na osnovu medicinskih indikacija, u dužini trajanja i u rokovima utvrđenim Listom bolesti, bolesnih stanja i posledica povreda za korišćenje medicinske rehabilitacije (u daljem tekstu: Lista za medicinsku rehabilitaciju).

Lista za medicinsku rehabilitaciju čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Lista za medicinsku rehabilitaciju sadrži:

- šifru dijagnoze bolesti po MKB-10;
- dijagnozu bolesti, bolesnih stanja i posljedica povreda;
- konzilijum doktora koji predlaže medicinsku rehabilitaciju;
- medicinsku dokumentaciju;
- dužinu trajanja medicinske rehabilitacije;
- rokove za korišćenje medicinske rehabilitacije.

Član 4

Osigurano lice koristi medicinsku rehabilitaciju u zdravstvenoj ustanovi za specijalizovanu rehabilitaciju sa kojom Republički fond za zdravstveno osiguranje (u daljem tekstu: Fond), ima zaključen ugovor o pružanju zdravstvenih usluga iz oblasti medicinske rehabilitacije.

NAČIN I POSTUPAK ODOBRAVANJA KORIŠĆENJA MEDICINSKE REHABILITACIJE

Član 5

Medicinsku rehabilitaciju osigurano lice ostvaruje na osnovu nalaza i mišljenja Prvostepene ljekarske komisije Fonda (u daljem tekstu: Ljekarska komisija).

Ljekarska komisija na osnovu medicinske dokumentacije i predloga konzilijuma doktora za medicinsku rehabilitaciju, odnosno konzilijuma doktora kardiologa Kliničkog centra Crne Gore (u daljem tekstu: konzilijum doktora) donosi nalaz i mišljenje na propisanom obrascu, koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 6

Na osnovu nalaza i mišljenja iz člana 5 ovog pravilnika Fond izdaje osiguranom licu uputnicu na propisanom obrascu.

Osiguranom licu, koje radi korišćenja medicinske rehabilitacije putuje u drugo mjesto, Fond izdaje potvrdu o potrebi putovanja na propisanom obrascu.

Obrasci iz st. 1 i 2 ovog člana čine sastavni dio ovog pravilnika.

Član 7

Osiguranom licu, kada putuje u drugo mjesto radi korišćenja medicinske rehabilitacije, Ljekarska komisija opredjeljuje vrstu sredstva javnog prevoza i po potrebi odobrava pratioca za vrijeme putovanja.

Ukoliko je osigurano lice nepokretno, kao i kad ga nije moguće iz medicinskih razloga prevesti sredstvom javnog prevoza, Ljekarska komisija, na predlog konzilijuma doktora iz člana 5 stav 2 ovog pravilnika, odobrava prevoz sanitetskim vozilom do zdravstvene ustanove koja obavlja specijalizovanu rehabilitaciju.

¹² "Sl. list RCG", br. 74/06 od 04.12.2006, "Sl. list Crne Gore", br. 30/10 od 26.05.2010, 31/10 od 04.06.2010

Član 8

Djetetu do šest godine života, kome je odobrena medicinska rehabilitacija, odobrava se pratilac za vrijeme trajanja medicinske rehabilitacije.

Djetetu do 15 godina života, kome je odobrena medicinska rehabilitacija po osnovu dijagnoza D16.6, D32, D33, C41.2, C70, C71, C72, G71.0, G80, G95.2, S06, T30.3, odobrava se pratilac za vrijeme trajanja medicinske rehabilitacije.

Član 9

Uputnicu za korišćenje medicinske rehabilitacije osigurano lice dostavlja zdravstvenoj ustanovi u koju je upućeno na medicinsku rehabilitaciju.

Osigurano lice koristi medicinsku rehabilitaciju po pozivu zdravstvene ustanove koja obavlja specijalizovanu rehabilitaciju.

Osigurano lice je dužno da otpočne medicinsku rehabilitaciju u roku naznačenom u pozivu zdravstvene ustanove koja obavlja specijalizovanu rehabilitaciju.

Član 10

Osigurano lice dužno je da iskoristi odobrenu medicinsku rehabilitaciju u roku od 6 mjeseci od dana odobrenja.

Ukoliko osigurano lice ne iskoristi medicinsku rehabilitaciju u roku iz stava 1 ovog člana, Ljekarska komisija ponovo cijeni opravdanost potrebe za medicinskom rehabilitacijom na osnovu medicinske dokumentacije i novog predloga konzilijuma doktora.

Član 11

Osigurano lice koje iz medicinskih razloga u roku od 6 mjeseci ne pokrene postupak za ostvarivanje prava na korišćenje medicinske rehabilitacije po dijagnozi za koju je Listom za medicinsku rehabilitaciju utvrđen rok korišćenja medicinske rehabilitacije, taj rok se produžava za još šest mjeseci, na osnovu nalaza i mišljenja Ljekarske komisije, a po predlogu konzilijuma doktora i odgovarajuće medicinske dokumentacije.

Član 12

Ako je osigurano lice iz opravdanog razloga (bolesti, smrtni slučaj u porodici i dr.) spriječeno da otpočne korišćenje medicinske rehabilitacije određenog dana, dužno je da o tome obavijesti zdravstvenu ustanovu koja ga je pozvala na medicinsku rehabilitaciju.

Član 13

U slučaju da osigurano lice zbog akutnog oboljenja ili iz drugog medicinskog razloga, po predlogu doktora, prekine započetu medicinsku rehabilitaciju, može sporazumno sa zdravstvenom ustanovom da nastavi započetu medicinsku rehabilitaciju, ukoliko nijesu nastupile kontraindikacije, najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana prekida rehabilitacije.

PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA PRIVREMENU SPRIJEČENOST ZA RAD I OSTVARIVANJA PRAVA NA NAKNADU ZARADE ZA VRIJEME PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD¹³

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom uređuje se način, postupak i kriterijumi za utvrđivanje privremene spriječenosti za rad osiguranika, ostvarivanje prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, kao i druga pitanja u vezi sa privremenom spriječenosti za rad i naknadom zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad.

Član 2

Pravo na privremenu spriječenost za rad i naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad po odredbama ovog pravilnika, ostvaruju zaposleni osiguranici (u daljem tekstu: osiguranik).

Pravo na privremenu spriječenost za rad po odredbama ovog pravilnika ostvaruju I osiguranici koji rade u inostranstvu, kada za vrijeme boravka u Crnoj Gori imaju potrebu za utvrđivanjem privremene spriječenosti za rad i druga lica u skladu sa posebnim propisima.

Član 3

Privremena spriječenost za rad zbog bolesti, povrede osiguranika ili njege oboljelog člana uže porodice osiguranika, u smislu odredaba ovog pravilnika odobrava se po pravilu, uz lično prisustvo osiguranika, na osnovu medicinske dokumentacije (laboratorijska, RTG i UZ dijagnostika, izvještaji doktora specijalista, izvještaji konzilijuma doktora i dr.), prema Kriterijumima za utvrđivanje trajanja privremene spriječenosti za rad, koji čine sastavni dio ovog pravilnika.

NAČIN I POSTUPAK UTVRĐIVANJA PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD

Član 4

Privremenu spriječenost za rad u trajanju do 30 dana utvrđuje izabrani doktor, a preko 30 dana Prvostepena ljekarska komisija Fonda za zdravstveno osiguranje (u daljem tekstu: Ljekarska komisija). U mjestima gdje se primarna zdravstvena zaštita ne ostvaruje preko izabranog doktora, privremenu spriječenost za rad do 30 dana utvrđuje doktor pojedinac.

Član 5

Privremenu spriječenost za rad, nakon utvrđivanja zdravstvenog stanja osiguranika I uzroka privremene spriječenosti za rad, izabrani doktor utvrđuje danom javljanja osiguranika, o čemu izabrani doktor daje nalaz i mišljenje.

Nastavak privremene spriječenosti za rad odobrava se na osnovu procjene zdravstvenog stanja osiguranika ili uzroka privremene spriječenosti za rad I odgovarajuće medicinske dokumentacije.

U kartonu osiguranika, evidentira se prvi i posljednji dan privremene spriječenosti za rad, kao i dan javljanja osiguranika radi ocjene dalje privremene spriječenosti za rad.

Član 6

Ako početak privremene spriječenosti za rad utvrdi doktor koji nije ovlašćen u smislu člana 4 ovog pravilnika, dužan je da osiguranika sa svojim izvještajem, nalazom I mišljenjem, kao i potrebnom medicinskom dokumentacijom, najkasnije u roku od tri dana, uputi njegovom izabranom doktoru.

Osiguranik je u obavezi da se u roku od tri dana od dana upućivanja iz stava 1 ovog člana, javi izabranom doktoru i dostavi potrebnu medicinsku dokumentaciju.

Izabrani doktor, nakon pregleda osiguranika i uvida u medicinsku dokumentaciju, evidentira prvi dan privremene spriječenosti za rad i cijeni osnovanost potrebe za daljom privremenom spriječenosti za rad.

Član 7

Ako izabrani doktor ocijeni da postoji potreba za privremenom spriječenosti za rad dužom od 30 dana, upućuje osiguranika Ljekarskoj komisiji.

¹³ "Službeni list Crne Gore" broj 4/14

Osiguranik je dužan da Ljekarskoj komisiji dostavi uput izabranog doktora, uz koji prilaže: nalaz i mišljenje izabranog doktora i odgovarajuću medicinsku dokumenaciju, prije isteka posljednjeg dana privremene spriječenosti za rad koju je odobrio izabrani doktor, a najkasnije u roku od tri dana nakon isteka odobrene privremene spriječenosti za rad.

Član 8

Ako je izabrani doktor utvrdio posljednji dan privremene spriječenosti za rad, osiguranik može zahtijevati da potrebu za daljom neprekidnom privremenom spriječenosti za rad cijeni Ljekarska komisija.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sa nalazom i mišljenjem izabranog doktora, osiguranik dostavlja Ljekarskoj komisiji najdalje u roku od tri dana od dana zaključenja privremene spriječenosti za rad od strane izabranog doktora.

Ljekarska komisija može nalaz i mišljenje izabranog doktora iz stava 1 ovog člana, potvrditi ili izmijeniti.

Član 9

Prilikom ocjene privremene spriječenosti za rad Ljekarska komisija donosi nalaz i mišljenje.

Ljekarska komisija u nalazu i mišljenju unosi:

- dijagnozu i šifru bolesti,
- uzrok privremene spriječenosti za rad,
- prvi dan privremene spriječenosti za rad koji je utvrdio izabrani doktor;
- dan kad je osiguranik dužan da se ponovo javi Ljekarskoj komisiji radi ocjene potrebe za daljom privremenom spriječenosti za rad;
- posljednji dan privremene spriječenosti za rad, ukoliko Ljekarska komisija utvrdi da je osiguranik sposoban za rad i
- uputstvo osiguraniku (preporuka o korišćenju privremene spriječenosti za rad, pribavljanje medicinskog izvještaja i dr.).

Član 10

Ako u roku od tri dana od dana zaključivanja privremene spriječenosti za rad od strane izabranog doktora, odnosno Ljekarske komisije, nastupi potreba za privremenom spriječenosti za rad, izabrani doktor je dužan da osiguranika uputi Ljekarskoj komisiji, radi ocjene potrebe za daljom privremenom spriječenosti za rad.

Član 11

U slučaju kada je osiguranik teško obolio, kada je nepokretan ili teško pokretan, a nije na bolničkom liječenju, izabrani doktor, odnosno Ljekarska komisija, može na osnovu podnijete medicinske i druge dokumentacije, odobriti privremenu spriječenost za rad bez prisustva osiguranika.

Član 12

Osiguraniku koji se nalazi na bolničkom liječenju privremenu spriječenost za rad utvrđuje izabrani doktor za prvih 30 dana, a nakon toga Ljekarska komisija.

Osiguranik iz stava 1 ovog člana dužan je da se javi izabranom doktoru, odnosno Ljekarskoj komisiji u roku od tri dana poslije završenog bolničkog liječenja.

Član 13

U slučaju bolničkog liječenja, na osnovu otpusne liste ili izvještaja zdravstvene ustanove da se osiguranik nalazi na bolničkom liječenju kao i na predlog konzilijuma doktora odgovarajuće specijalnosti Kliničkog centra Crne Gore, izuzetno od člana 5 ovog pravilnika, privremena spriječenost za rad se može utvrditi za period prije dana javljanja osiguranika izabranom doktoru, odnosno Ljekarskoj komisiji.

Član 14

Privremena spriječenost za rad zbog njege člana uže porodice, može se odobriti bez ili sa prekidima u jednoj kalendarskoj godini, i to:

1. na predlog konzilijuma doktora odgovarajuće specijalnosti:

- do četiri mjeseca za njegu djeteta do 15 godina života,
- do dva mjeseca za njegu člana uže porodice starijeg od 15 godina života,

2. na predlog konzilijuma Kliničkog centra Crne Gore:

- do šest mjeseci za njegu djeteta do 15 godina života, - do četiri mjeseca, za njegu člana uže porodice starijeg od 15 godina života.

Privremena spriječenost u trajanju iz stava 1 ovog člana, odobrava se osiguraniku bez obzira na broj članova uže porodice kojima je potrebna njega.

Ukoliko se privremena spriječenost za rad ne ostvari u vremenu propisanom u stavu 1 ovog člana, do isteka kalendarske godine, osiguranik ne može da prenese neostvareni vremenski period privremene spriječenosti za rad u narednu kalendarsku godinu.

Član 15

Ukoliko Ljekarska komisija svojim nalazom i mišljenjem ne utvrdi dalju privremenu spriječenost za rad, već osiguranika oglasi sposobnim za rad, Fond donosi rješenje.

Član 16

Na rješenje iz člana 15 ovog pravilnika, osiguranik ima pravo žalbe Ministarstvu zdravlja u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

NAČIN I POSTUPAK OSTVARIVANJA NAKNADE ZARADE ZA VRIJEME PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD

Član 17

Naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad osiguranik ostvaruje kod poslodavca.

Obračun i isplatu naknade zarade poslodavac vrši na osnovu izvještaja za obračun naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad (u daljem tekstu: izvještaj), koji izdaje izabrani doctor.

Član 18

Osnov za obračun naknade zarade čini prosječni iznos zarade koja je osiguraniku isplaćena kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade u posljednjih 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je nastupila privremena spriječenost za rad.

Pod prosječnim iznosom zarade iz stava 1 ovog člana podrazumijeva se iznos koji se dobija na način da se zbir isplaćenih zarada podijeli sa ukupnim brojem sati rada za koji je zarada isplaćena.

Pod isplaćenom zaradom iz stava 1 ovog člana, na osnovu koje se utvrđuje osnov za obračun naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, podrazumijeva se redovna mjesečna zarada osiguranika i naknada zarade isplaćena u skladu sa propisima o radu, kao i osnov od koga je određena naknada zarade, ako je osiguranik u tom periodu bio privremeno spriječen za rad.

Član 19

Poslodavac ostvaruje refundaciju sredstava na ime isplaćene naknade zarade od Fonda, počev od 61. dana neprekidne privremene spriječenosti za rad, na osnovu dokaza da je uplatio doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje i da je osiguraniku isplatio naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad.

Pod neprekidnom privremenom spriječenosti za rad podrazumijeva se neprekidno odsustvo sa rada, bez obzira na uzrok privremene spriječenosti za rad.

Član 20

Ako je osiguranik radio kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade, manje od 12 mjeseci, u osnov za obračun naknade zarade se uzima prosječan iznos zarade isplaćene do dana nastupanja privremene spriječenosti za rad kod tog poslodavca.

Ako je osiguranik radio kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade, manje od mjesec dana prije nastupanja privremene spriječenosti za rad, osnov za obračun naknade zarade čini zarada utvrđena ugovorom o radu, koja ne može biti veća od prosječne zarade zaposlenih u Crnoj Gori u prethodnoj godini po podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Ukoliko osiguranik u smislu propisa o radu, radi kod više poslodavaca istovremeno, Fond poslodavcima refundira naknadu zarade srazmjerno vremenu provedenom na radu kod svakog poslodavca.

Član 21

Zahtjev za refundaciju sredstava na ime isplaćene naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad poslodavac podnosi Fondu na propisanom obrascu, prema mjestu prijave zaposlenog na zdravstveno osiguranje.

Član 22

Poslodavac u zahtjev iz člana 21 ovog pravilnika, unosi podatke o obračunatoj i isplaćenoj naknadi zarade i prilaže:

- izvještaj, kao dokaz o privremenoj spriječenosti za rad,
- potvrda Poreske uprave o plaćenim doprinosima za zdravstveno osiguranje,
- izvod iz poslovne banke o isplaćenoj naknadi zarade,
- potvrdu za utvrđivanje osnova za obračun naknade zarade, sa odgovarajućim platnim listama.

Član 23

Preduzetnik i lice koje samostalno obavlja profesionalnu djelatnost kao osnovno zanimanje (u daljem tekstu: preduzetnik), uz zahtjev za ostvarivanje naknade zarade prilaže:

- izvještaj, kao dokaz o privremenoj spriječenosti za rad,
- potvrdu Poreske uprave o visini osnovice na koju su plaćeni porezi i doprinosi,
- potvrdu Poreske uprave o uplaćenim dospelim doprinosima za zdravstveno osiguranje.

Član 24

U slučaju djelimičnog ili u cijelosti odbijenog zahtjeva iz čl. 22 i 23 ovog pravilnika, Fond će donijeti rješenje i dostaviće ga podnosiocu zahtjeva. Na rješenje iz stava 1 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu zdravlja u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

NAČIN I POSTUPAK OSTVARIVANJA NAKNADE ZARADE ZA VRIJEME PRIVREMENE SPRIJEČENOSTI ZA RAD¹⁴

Naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad osiguranik ostvaruje kod poslodavca.

Obračun i isplatu naknade zarade poslodavac vrši na osnovu izvještaja za obračun naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad (u daljem tekstu: izvještaj), koji izdaje izabrani doktor.

Osnov za obračun naknade zarade čini prosječni iznos zarade koja je osiguraniku isplaćena kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade u posljednjih 12 mjeseci koji prethode mjesecu u kojem je nastupila privremena spriječenost za rad.

Pod prosječnim iznosom zarade podrazumijeva se iznos koji se dobija na način da se zbir isplaćenih zarada podijeli sa ukupnim brojem sati rada za koji je zarada isplaćena.

Pod isplaćenom zaradom, na osnovu koje se utvrđuje osnov za obračun naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, podrazumijeva se redovna mjesečna zarada osiguranika i naknada zarade isplaćena u skladu sa propisima o radu, kao i osnov od koga je određena naknada zarade, ako je osiguranik u tom periodu bio privremeno spriječen za rad.

Poslodavac ostvaruje refundaciju sredstava na ime isplaćene naknade zarade od Fonda, počev od 61. dana neprekidne privremene spriječenosti za rad, na osnovu dokaza da je uplatio doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje i da je osiguraniku isplatio naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad.

Pod neprekidnom privremenom spriječenošću za rad podrazumijeva se neprekidno odsustvo sa rada, bez obzira na uzrok privremene spriječenosti za rad.

Ako je osiguranik radio kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade, manje od 12 mjeseci, u osnov za obračun naknade zarade se uzima prosječan iznos zarade isplaćene do dana nastupanja privremene spriječenosti za rad kod tog poslodavca.

Ako je osiguranik radio kod poslodavca koji podnosi zahtjev za refundaciju naknade zarade, manje od mjesec dana prije nastupanja privremene spriječenosti za rad, osnov za obračun naknade zarade čini zarada utvrđena ugovorom o radu, koja ne može biti veća od prosječne zarade zaposlenih u Crnoj Gori u prethodnoj godini po podacima organa uprave nadležnog za poslove statistike.

Ukoliko osiguranik u smislu propisa o radu, radi kod više poslodavaca istovremeno, Fond poslodavcima refundira naknadu zarade srazmjerno vremenu provedenom na radu kod svakog poslodavca.

Zahtjev za refundaciju sredstava na ime isplaćene naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad poslodavac podnosi Fondu na propisanom obrascu, prema mjestu prijave zaposlenog na zdravstveno osiguranje.

Poslodavac u zahtjev unosi podatke o obračunatoj i isplaćenoj naknadi zarade i prilaže:

- izvještaj, kao dokaz o privremenoj spriječenosti za rad,
- potvrda Poreske uprave o plaćenim doprinosima za zdravstveno osiguranje,
- izvod iz poslovne banke o isplaćenoj naknadi zarade,
- potvrdu za utvrđivanje osnova za obračun naknade zarade, sa odgovarajućim platnim listama.

Preduzetnik i lice koje samostalno obavlja profesionalnu djelatnost kao osnovno zanimanje, uz zahtjev za ostvarivanje naknade zarade prilaže:

- izvještaj, kao dokaz o privremenoj spriječenosti za rad,
- potvrdu Poreske uprave o visini osnovice na koju su plaćeni porezi i doprinosi,
- potvrdu Poreske uprave o uplaćenim dospjelim doprinosima za zdravstveno osiguranje.

U slučaju djelimičnog ili u cijelosti odbijenog zahtjeva, Fond će donijeti rješenje i dostaviće ga podnosiocu zahtjeva.

Na rješenje Fonda može se podnijeti žalba Ministarstvu zdravlja u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

¹⁴ Tekst preuzet sa sajta Fonda za zdravstveno osiguranje

PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU UPUĆIVANJA OSIGURANIH LICA RADI LIJEČENJA U INOSTRANSTVU¹⁵

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se način i postupak upućivanja osiguranih lica radi liječenja u inostranstvo, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje liječenja u inostranstvu.

Član 2

Osigurano lice može se uputiti radi liječenja u inostranstvo, u zdravstvenu ustanovu u kojoj postoji mogućnost uspješnog liječenja odnosno izlječenja, primjenom naučno priznatih metoda koji su potvrđeni u ljekarskoj praksi za bolesti, bolesna stanja i posljedice povreda, utvrđenih posebnim aktom Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (u daljem tekstu: Fond), na koji saglasnost daje Ministarstvo zdravlja.

Član 3

Pod liječenjem u inostranstvu u smislu ovog pravilnika, podrazumijeva se visokospecijalizovana zdravstvena zaštita koja obuhvata najsloženije mjere i postupke u pogledu dijagnostičkog ispitivanja, ambulantnog i bolničkog liječenja, produženog liječenja i kontrolnog pregleda osiguranog lica.

Član 4

Troškovi nastali u vezi sa liječenjem osiguranog lica u inostranstvu, suprotno načinu i postupku koji je propisan ovim pravilnikom, padaju na teret osiguranog lica. Liječenje u inostranstvu ne može se odobriti retroaktivno.

NAČIN I POSTUPAK UPUĆIVANJA RADI LIJEČENJA U INOSTRANSTVO

Član 5

Osigurano lice upućuje se radi liječenja u bivše republike SFRJ i druge države.

1. Upućivanje radi liječenja u bivše republike SFRJ

Član 6

Osigurano lice se upućuje radi liječenja u zdravstvene ustanove bivših republika SFRJ sa kojima Fond ima zaključen ugovor, na osnovu nalaza i mišljenja Prvostepene ljekarske komisije Fonda (u daljem tekstu: Ljekarska komisija). Nalaz i mišljenje iz stava 1 ovog člana Ljekarska komisija donosi na osnovu predloga konzilijuma doktora odgovarajućih specijalnosti Kliničkog centra Crne Gore (u daljem tekstu: konzilijum doktora). Obrazac nalaza i mišljenja iz stava 1 ovog člana čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 7

Na osnovu nalaza i mišljenja iz člana 6 ovog pravilnika Fond izdaje osiguranom licu uputnicu i potvrdu o potrebi putovanja. Obrasci iz stava 1 ovog člana čine sastavni dio ovog pravilnika.

2. Upućivanje radi liječenja u druge države

Član 8

Postupak za upućivanje radi liječenja u druge države (u daljem tekstu: inostranstvo) pokreće se po zahtjevu osiguranog lica ili zdravstvene ustanove u kojoj je osigurano lice liječeno. Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, Fondu se podnosi predlog odgovarajućeg konzilijuma doktora i medicinska dokumentacija o prethodnom liječenju. Predlog konzilijuma doktora sadrži: postavljenu dijagnozu, obavljene dijagnostičke pretrage i liječenje, razloge zbog kojih se predlaže liječenje, naziv zdravstvene ustanove i države u kojoj se predlaže upućivanje na liječenje, predlog liječenja koje treba sprovesti (ambulantno liječenje, bolničko liječenje, dijagnostičko ispitivanje, produženo liječenje, nastavak liječenja, kontrolni pregled i sl.), dužinu liječenja u inostranstvu i dr.

¹⁵ "Sl. list RCG", br. 74/06 od 04.12.2006.

Član 9

U postupku odlučivanja po zahtjevu za upućivanje radi liječenja u inostranstvo, nalaz i mišljenje daje Komisija za liječenje u inostranstvu (u daljem tekstu: Komisija).

Komisiju iz stava 1 ovog člana, obrazuje direktor Fonda iz reda istaknutih doktora specijalista različitih specijalnosti. Komisija ima sedam članova.

Rješenjem o obrazovanju Komisije utvrđuje se sastav Komisije, naknada za rad članovima Komisije i druga pitanja od značaja za rad Komisije.

Član 10

Komisija radi u sastavu od najmanje pet članova.

Sastav komisije određuje se u zavisnosti od dijagnoze bolesti osiguranog lica zbog koje je predloženo upućivanje radi liječenja u inostranstvo.

Nalaz i mišljenje o upućivanju radi liječenja u inostranstvo Komisija donosi većinom glasova članova Komisije.

O radu Komisije vodi se zapisnik koji potpisuju članovi Komisije i ovjeravaju faksimilom.

Stručno administrativne poslove za potrebe rada Komisije, obavlja Stručna služba Fonda.

Član 11

Nalaz i mišljenje Komisije sadrži slijedeće konstatacije:

- postoji li mogućnost uspješnog liječenja osiguranog lica u Republici Crnoj Gori (u daljem tekstu: Republika) i ukoliko postoji predlaže takvo liječenje i određuje medicinski prihvatljiv rok u kojem treba obezbijediti liječenje u zdravstvenoj ustanovi u Republici;

- postoji li mogućnost uspješnog liječenja u bivšim republikama SFRJ i ukoliko postoji predlaže zdravstvenu ustanovu u koju treba uputiti osigurano lice radi liječenja i predlog sa dokumentacijom dostavlja Ljekarskoj komisiji radi donošenja nalaza i mišljenja;- ukoliko ne postoje mogućnosti liječenja u Republici ili u nekoj od bivših republika SFRJ, predlaže: zdravstvenu ustanovu u inostranstvu u koju treba uputiti osigurano lice radi liječenja, vrstu liječenja, potrebu za pratiocem u odlasku i povratku, kao i za vrijeme trajanja liječenja, način i vrstu prevoznog sredstva i dr.

Obrazac nalaza i mišljenja iz stava 1 ovog člana čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 12

Na osnovu nalaza i mišljenja Komisije iz člana 11 stav 1 alineja 3 ovog pravilnika, Fond donosi rješenje o upućivanju osiguranog lica radi liječenja u inostranstvo.

Rješenjem iz stava 1 ovog člana određuje se: država i zdravstvena ustanova u koju se osigurano lice upućuje radi liječenja, način i dužina trajanja liječenja, način plaćanja troškova liječenja, pratilac osiguranog lica u odlasku i povratku, pratilac za vrijeme trajanja liječenja ako je potreban, vrsta i način prevoza, akontacija troškova prevoza, smještaja, ishrane i eventualnih troškova liječenja, rok u kojem se podnosi izvještaj sa potrebnom dokumentacijom o obavljenom liječenju i dr.

Član 13

Rješenje kojim se odbija zahtjev osiguranog lica za liječenje u inostranstvu sadrži razloge odbijanja zahtjeva.

PRODUŽENJE, NASTAVAK LIJEČENJA I KONTROLNI PREGLED

Član 14

Ako liječenje traje duže od vremena utvrđenog rješenjem o upućivanju radi liječenja u inostranstvo, osigurano lice, odnosno zdravstvena ustanova u kojoj se osigurano lice liječi, podnose Fondu zahtjev za produženje liječenja sa obrazloženim nalazom i mišljenjem zdravstvene ustanove u kojoj se liječi.

O produženju liječenja Fond donosi rješenje, po prethodno pribavljenom mišljenju Komisije iz člana 9 ovog pravilnika.

Član 15

Ukoliko zahtjev iz člana 14 stav 1 ovog pravilnika nije podniet ili do kraja trajanja liječenja Fond nije donio rješenje o produženom liječenju, Komisija cijeni opravdanost produženog liječenja i daje nalaz i mišljenje na osnovu kojeg se donosi rješenje o produženom liječenju.

Član 16

Osigurano lice ostvaruje nastavak liječenja, odnosno kontrolni pregled u inostranstvu, na način i po postupku za upućivanje radi liječenja u inostranstvo, propisanim ovim pravilnikom.

PRATILAC OSIGURANOG LICA KOJE SE UPUĆUJE RADI LIJEČENJA U INOSTRANSTVO

Član 17

Maloljetnom, nepokretnom, gluvonijemom, slijepom, odnosno licu ometenom u psihofizičkom razvoju, kao i drugom osiguranom licu kojem je s obzirom na zdravstveno stanje neophodna pomoć drugog lica, odobrava se pratilac za vrijeme putovanja radi liječenja u inostranstvo.

Ukoliko se radi liječenja u inostranstvo istovremeno upućuje više osiguranih lica u istu zdravstvenu ustanovu, može se odrediti jedan zdravstveni radnik - stručni pratilac. Osiguranom licu iz st. 1 i 2 ovog člana, upućenom radi liječenja u inostranstvo, odobrava se pratilac za vrijeme putovanja na liječenje i putovanja radi prihvata osiguranog lica sa liječenja, u trajanju najviše do tri dana u odlasku i tri dana u povratku sa liječenja.

Član 18

Osiguranom licu za vrijeme ambulantnog liječenja u inostranstvu u trajanju dužem od šest dana, a najduže do 30 dana, odobrava se pratilac.

Osiguranom licu do 10 godina života za vrijeme bolničkog liječenja u inostranstvu u trajanju dužem od šest dana, a najduže do 30 dana, odobrava se pratilac.

NAČIN I POSTUPAK OSTVARIVANJA NAKNADE TROŠKOVA

Član 19

Osiguranom licu upućenom radi liječenja u inostranstvo naknađuju se troškovi liječenja u inostranstvu i troškovi nabavke lijekova propisanih od strane nadležnog doktora zdravstvene ustanove u kojoj se osigurano lice liječilo.

Osigurano lice naknadu troškova iz stava 1 ovog člana ostvaruje na osnovu:

- zahtjeva;
- medicinske dokumentacije;
- računa o izvršenom plaćanju i dr.

Član 20

Osiguranom licu i pratiocu naknađuju se troškovi prevoza, prema priloženim kartama sredstva javnog prevoza koje je korišćeno saglasno rješenju o upućivanju radi liječenja u inostranstvo, kao i troškovi izdavanja viza, aerodromskih taksi i drugi zavisni troškovi bez kojih se nije moglo realizovati putovanje radi liječenja u inostranstvo.

Član 21

Osiguranom licu i pratiocu za vrijeme putovanja radi liječenja u inostranstvo, na ime troškova smještaja i ishrane pripada dnevnicu u visini 80% od dnevnice utvrđene važećim propisom o naknadama i drugim primanjima državnih službenika i namještenika.

Djetetu do 10 godina života pripada dnevnicu u visini 50% od dnevnice iz stava 1 ovog člana.

Član 22

Osiguranom licu koje je upućeno radi bolničkog liječenja u inostranstvo, pripada po jedna dnevnicu za vrijeme putovanja u odlasku i povratku.

Član 23

Osiguranom licu i pratiocu, za vrijeme ambulantnog liječenja do šest dana, dnevnicu se isplaćuju u iznosu utvrđenom u članu 21 stav 1 ovog pravilnika.

Ukoliko ambulantno liječenje osiguranog lica traje duže od šest dana, a najviše do 30 dana, dnevnicu se isplaćuju u visini 50% od iznosa dnevnice utvrđenog u članu 21 ovog pravilnika.

Član 24

Osiguranom licu upućenom u inostranstvo radi davanja tkiva, odnosno organa, radi presađivanja u svrhe

liječenja, nadoknađuju se troškovi liječenja, prevoza i dnevnica, pod istim uslovima utvrđenim za osigurano lice koje se upućuje radi liječenja u inostranstvo.

Član 25

Po obavljenom liječenju u inostranstvu osigurano lice, odnosno njegov pratilac dužno je da Fondu podnese izvještaj u roku od osam dana od dana povratka sa liječenja.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana sadrži: dan i vrijeme polaska i povratka, dan i vrijeme prijema i otpusta iz zdravstvene ustanove, odnosno dan i vrijeme obavljenog ambulantnog liječenja ili kontrolnog pregleda. Uz izvještaj se dostavlja medicinska dokumentacija o obavljenom liječenju, računi za pružene usluge, prevozne karte i druga potrebna dokumentacija.

Član 26

Na osnovu podnijetog izvještaja iz člana 25 ovog pravilnika, Fond donosi rješenje o konačnom obračunu troškova liječenja.

Ako je po konačnom obračunu troškova, iznos primljene akontacije veći od pripadajućih stvarnih troškova, utvrđuje se obaveza osiguranog lica odnosno pratioca da u roku od 15 dana po prijemu rješenja izvrši povraćaj više primljenih sredstava.

Ako je iznos primljene akontacije manji od stvarnih troškova koji osiguranom licu i pratiocu pripadaju, Fond vrši isplatu sredstava do pripadajućeg iznosa.

Član 27

U slučaju smrti osiguranog lica za vrijeme putovanja, bolničkog ili ambulantnog liječenja, nastavka liječenja ili kontrolnog pregleda u inostranstvu, porodici osiguranog lica Fond odobrava naknadu troškova na ime prevoza posmrtnih ostataka.

Naknada troškova na ime prevoza posmrtnih ostataka odobrava se u visini cijene koštanja prevoza sredstvima javnog saobraćaja sa najpovoljnijom cijenom koštanja od mjesta gdje je osigurano lice liječeno u inostranstvu do mjesta gdje je osigurano lice imalo prebivalište, na osnovu odgovarajuće dokumentacije.

Član 28

Odredbe člana 27 ovog pravilnika odnose se i na pratioca osiguranog lica i lice koje je upućeno u inostranstvo zbog davanja tkiva ili organa radi presađivanja u svrhu liječenja osiguranog lica.

PRAVILNIK O OSTVARIVANJU PRAVA NA MEDICINSKO TEHNIČKA POMAGALA¹⁶

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se: indikacije za medicinsko-tehnička pomagala (u daljem tekstu: pomagala), i materijali od kojih se izrađuju ova pomagala, rokovi korišćenja, kao i uslovi za izradu i odobrenje novih pomagala prije isteka tih rokova.

Član 2

Osiguranim licima obezbjeđuju se pomagala koja su namijenjena poboljšanju oštećenih funkcija, ublažavanju tjelesnih oštećenja ili nedostatka organa, ili kojima se nadomješćuju anatomske ili fiziološke funkcije organa, nastale usled bolesti ili povrede.

Član 3

Pravo na pomagalo osigurano lice ostvaruje na osnovu medicinskih indikacija, godina života i u rokovima korišćenja, utvrđenih Listom medicinsko-tehničkih pomagala i djelova pomagala (u daljem tekstu: Lista pomagala). Lista pomagala čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 4

Indikacije za pomagala su: medicinska dijagnoza po MKB 10 klasifikaciji, starosna dob, antropometrijske i druge karakteristike na osnovu kojih se utvrđuje potreba za pomagalom.

Član 5

Pomagala koja se odobravaju osiguranim licima moraju biti:

- proizvedena od materijala koji odgovara namjeni, kvalitetu i propisanom standardu, tako da ne ugrožavaju zdravlje osiguranog lica koje koristi pomagala i drugih lica;
- upisana u registar medicinskih sredstava Agencije za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore (u daljem tekstu: Agencija), ako zakonom nije drukčije propisano.

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA NA POMAGALA

Član 6

Pravo na pomagalo sa Liste pomagala, u zavisnosti od medicinske indikacije i vrste pomagala, propisuje odnosno predlaže izabrani doktor, doktor specijalista odgovarajuće specijalnosti (u daljem tekstu: ovlašćeni doktor), ili konzilijum doktora odgovarajućih specijalnih bolnica odnosno Kliničkog centra Crne Gore (u daljem tekstu: konzilijum doktora). Ovlašćeni doktor pravo na pomagalo sa Liste pomagala predlaže na propisanom obrascu

- predlogu za nabavku pomagala ili propisuje na receptu.
- Predlog za nabavku pomagala i recept za nabavku pomagala važe 30 dana od dana izdavanja. Obrazac predloga za nabavku pomagala čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 7

Na osnovu predloga za nabavku pomagala Fond za zdravstveno osiguranje (u daljem tekstu: Fond), izdaje potvrdu o odobrenju nabavke pomagala. Potvrda o odobrenju nabavke pomagala važi 30 dana od dana ovjere. Obrazac potvrde o odobrenju nabavke pomagala čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 8

Na predlogu za nabavku pomagala, prema određenoj indikaciji, može se propisati jedno ili više pomagala iste podvrste u okviru određene vrste sa Liste pomagala. Osigurano lice ne može ostvariti pravo na novo pomagalo prije isteka roka upotrebeprethodno odobrenog pomagala.

¹⁶ “Službeni list CG”, br. 24/13

Član 9

Ukoliko ovjerenu potvrdu o odobrenju nabavke pomagala ne iskoristi u propisanom roku, osigurano lice dostavlja Fondu novi predlog za nabavku pomagala, neiskorišćenu potvrdu na poništenje, a u slučaju gubitka daje pismenu izjavu da potvrdu nije iskoristilo.

Član 10

Osigurano lice ostvaruje pravo na pomagalo kod pravnog lica ili preduzetnika sa kojim Fond ima zaključen ugovor o izradi i isporuci pomagala (u daljem tekstu: isporučilac) na osnovu ovjerene potvrde o odobrenju nabavke pomagala.

Član 11

Isporučilac, na zahtjev osiguranog lica, može izraditi ili isporučiti pomagalo drugih karakteristika ili od materijala kvalitetnijeg od odobrenog, uz uslov da razlika u cijeni koštanja pomagala, pada na teret osiguranog lica. Za zamjenu dijela pomagala iz stava 1 ovog člana, Fond snosi troškove u visini zamjene dijela odobrenog pomagala.

Član 12

Isporučilac je dužan da osiguranom licu isporuči odobreno pomagalo u roku od 30 dana od dana preuzimanja potvrde o odobrenju nabavke pomagala, a za pomagala koja se izrađuju po mjeri u roku od 60 dana od dana preuzimanja potvrde o odobrenju nabavke pomagala od strane isporučioaca.

Član 13

Osigurano lice ima pravo, po pravilu, na novo pomagalo. Osigurano lice ima pravo i na dio pomagala. Odobravanje dijela pomagala vrši se po postupku za ostvarivanje prava na pomagalo.

Član 14

Osiguranom licu može se odobriti već korišćeno, ali obnovljeno i servisirano pomagalo koje podliježe obavezi vraćanja (u daljnjem tekstu: obnovljeno pomagalo) koje ima sve odlike funkcionalnosti i kvaliteta kao novo pomagalo, u skladu sa Listom pomagala u kojoj su definisana pomagala koja se izdaju na revers.

Član 15

Osiguranom licu kome je odobreno pomagalo iz člana 14 ovog Pravilnika, Fond izdaje na propisanom obrascu karticu za vraćanje pomagala (u daljem tekstu: revers kartica). Obrazac iz stava 1 ovog člana je sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 16

Pomagalo iz člana 14 ovog Pravilnika osigurano lice je obavezno da vrati isporučioacu. Rok za vraćanje pomagala je 30 dana nakon prestanka potrebe za korišćenjem pomagala.

Član 17

Obnovu i servisiranje pomagala za koje je Fond izdao revers karticu vrši isporučilac. Isporučilac je obavezan da vodi evidenciju vraćenih pomagala i o tome mjesečno izvještava Fond.

Član 18

Isporučilac je dužan, da uz pomagalo osiguranom licu izda uputstvo za upotrebu i održavanje pomagala kao i garantni list za pomagalo.

U garantnom roku isporučilac pomagala je dužan da o svom trošku održava, servisira i vrši zamjenu pomagala. 4 Garantni rok teče od dana isporuke pomagala osiguranom licu, a za dio pomagala od dana ugradnje dijela pomagala.

Član 19

Osigurano lice može podnijeti zahtjev za ocjenu funkcionalnosti isporučenog pomagala. Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u roku od 60 dana od dana preuzimanja pomagala.

Član 20

Ocjenu funkcionalnosti pomagala vrši Komisija koju imenuje direktor Fonda. Komisiju iz stava 1 ovog člana ovog Pravilnika čine: jedan doktor specijalista odgovarajuće specijalnosti, jedan predstavnik ugovornog isporučioća pomagala i jedan predstavnik Fonda.

Član 21

Ocjenu o ispravnosti, odnosno funkcionalnosti pomagala Komisija daje, po pravilu, u prisustvu osiguranog lica. Ugovorni isporučilac obavezan je da postupi prema ocjeni, nalazu i mišljenju komisije iz stava 1 ovog člana.

LISTA POMAGALA

Član 22

Lista pomagala sadrži slijedeće:

- šifru pomagala i dijela pomagala;
- naziv pomagala i dijela pomagala;
- materijal od koga je pomagalo izrađeno;
- medicinsku indikaciju za ostvarivanje prava na pomagalo;
- šifru bolesti prema MKB-10;
- ko predlaže odnosno propisuje pomagalo;
- ko odobrava pomagalo;
- da li se pomagalo vraća ili ne (revers);
- jedinice mjere pomagala;
- količinu odobrenog pomagala;
- rok korišćenja pomagala.

Član 23

Predlog za stavljanje pomagala na Listu pomagala, može podnijeti nosilac upisa u Registar medicinskih sredstava Agencije, ili drugo zainteresovano lice ako je pomagalo već upisano u Registar.

Član 24

Uz predlog za stavljanje pomagala na Listu pomagala prilaže se sljedeća dokumentacija:

- podaci o podnosiocu predloga,
- rješenje o upisu u Registar medicinskih sredstava,
- ako se radi o izmjeni ili dopuni medicinske indikacije, obrazloženje predloga.

Član 25

Ocjenu opravdanosti predloga za stavljanje pomagala na Listu pomagala vrši Komisija koju formira direktor Fonda, u roku od 6 mjeseci od dana podnošenja predloga. Komisija iz stava 1 ovog člana, po potrebi može zatražiti stručno mišljenje od referentne zdravstvene ustanove.

Član 26

Komisija za ocjenu opravdanosti predloga za stavljanje pomagala na Listu pomagala vrši i procjenu uticaja na Budžet Fonda, sa projekcijom za tri godine. Za potrebe procjene uticaja na Budžet Fonda, cijene predloženih pomagala utvrđuju se skladu sa ovim Pravilnikom. Populacija osiguranih lica kojima je pomagalo namijenjeno mora biti precizno definisan u skladu s dostupnim javno zdravstvenim podacima. U projekcije za tri godine moraju biti uključena osigurana lica sa već utvrđenom dijagnozom bolesti i ona osigurana lica kojima će bolest, po procjeni, tek biti utvrđena u periodu procjene uticaja na Budžet Fonda. Kao prilog procjeni dostavlja se tabelarni prikaz svih parametara korišćenih pri njenoj izradi, vrijednosti parametara i izvor podataka.

Član 27

Ukoliko Komisija za ocjenu opravdanosti predloga za stavljanje pomagala na Listu pomagala zaključi da predlog nije opravdan, o tome obavještava podnosioca predloga. Ponovni predlog za stavljanje istog pomagala na Listu pomagala, može se podnijeti nakon isteka roka od 6 mjeseci od dana dobijanja obavještenja iz stava 1 ovog člana.

ROKOVI KORIŠĆENJA POMAGALA

Član 28

Rokovi korišćenja pomagala utvrđeni su Listom pomagala. Po isteku roka korišćenja pomagala, osigurano lice ima pravo na novo pomagalo.

Član 29

Osigurano lice ima pravo na novo pomagalo i prije isteka roka korišćenja, ukoliko nastupe anatomske, fiziološke ili funkcionalne promjene, zbog kojih dalja upotreba izdatog pomagala nije moguća, o čemu ocjenu, nalaz i mišljenje daje Konzilijum doktora. Pomagalo iz stava 1 ovog člana osigurano lice ostvaruje na način i po postupku za odobravanje pomagala, propisanim ovim Pravilnikom. 6 Ako se u slučaju iz stava 1 ovog člana radi o invalidskim kolicima, osigurano lice je dužno da isporučiocu vrati prethodno izdata kolica.

Član 30

Rok korišćenja pomagala računa se od dana izdavanja potvrde o odobrenju nabavke pomagala, a za pomagala koja se izrađuju po mjeri osiguranog lica od dana izdavanja pomagala.

UGOVARANJE SA ISPORUČIOCIMA

Član 31

Fond upućuje poziv za zaključivanje ugovora o isporuci medicinsko-tehničkih pomagala. Poziv iz stava 1 ovog člana upućuje se u pravilu za period od 2 godine.

Član 32

Isporučilac uz ponudu dostavlja dokaze o ispunjenju uslova iz poziva.

Član 33

Ukoliko isporučioци utvrđeni mrežom zdravstvenih ustanova ne ponude neko pomagalo sa liste pomagala, Fond će nabavku takvog pomagala obezbijediti i od ustanova van mreže u skladu sa zakonom.

Član 34

Ugovorom o isporuci pomagala se uređuju sljedeća pitanja:

- predmet i cijene;
- lokacija / lokacije isporučioца;
- rok na koji se ugovor zaključuje;
- rok isporuke pomagala;
- garantni rok;
- način i rokovi plaćanja za isporučeno pomagalo;
- obaveza preuzimanja vraćenog i izdavanje obnovljenog pomagala;
- način obavljanja kontrole izvršenja ugovornih obaveza;
- odgovornost za štetu nastalu zbog neizvršavanja, odnosno nepravovremenog izvršavanja ugovornih obaveza;
- druga međusobna prava i obaveze.

Član 35

Fond može tokom ugovornog perioda zaključivati ugovore s postojećim isporučiocima pomagala za nove lokacije isporuke pomagala, ukoliko ispunjavaju propisane uslove, bez upućivanja poziva.

KRITERIJUMI ZA ODREĐIVANJE CIJENA POMAGALA

Član 36

Kriterijumi za određivanje cijena pomagala su:

- postojeća cijena pomagala,
- uporedne cijene u drugim državama.

Član 37

Postojeća cijena pomagala je poslednja cijena istovjetnog pomagala iz Liste pomagala koju je utvrdio Fond.

Ukoliko Fond nema utvrđenu cijenu pomagala, kao postojeća cijena pomagala uzima se zadnja cijena po kojoj je Fond obezbjeđivao pomagala za osigurana lica.

Član 38

Osnova za utvrđivanje uporedne cijene pomagala su cijene istovjetnog pomagala u Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji. Ukoliko se ne može utvrditi cijena u nekoj od država iz stava 1 ovog člana, koriste se cijene koje su poznate. Izvor podataka o cijenama pomagala u uporednoj državi su cijene objavljene na internet stranicama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje Srbije, u vrijeme određivanja cijene.

Član 39

Uporedna cijena pomagala utvrđuje se za svako pomagalo posebno. Ako za isti oblik pomagala postoje različite cijene, kao uporedna cijena uzima se prosječna uporedna cijena pomagala u državama iz člana 38 stav 1 ovog pravilnika.

Član 40

Kao osnova za određivanje cijene pomagala koristi se postojeća cijena pomagala u skladu sa članom 37 ovoga pravilnika, odnosno, ako je za Fond povoljnija, prosječna uporedna cijena pomagala u skladu sa članom 39 ovoga pravilnika.

Član 41

U cijenu pomagala uključena je i cijena usluge probe, namještanja i adaptacije pomagala.

Član 42

Cijena pomagala za koje nije moguće utvrditi postojeću cijenu prema odredbama ovog pravilnika, određuju se na osnovu prosječne uporedne cijene. Ukoliko bi se primjenom kriterijuma za formiranje cijena iz ovog pravilnika, ili iz drugih objektivnih razloga, došlo do nerealne cijene pojedinog pomagala, Fond će odrediti cijenu prema uslovima na tržištu.

Član 43

Fond utvrđuje cijene pomagala, po pravilu, jednom godišnje. Usklađivanje cijena pomagala vrši se i u slučajevima promjene uporedne cijene pomagala.

VRSTE POMAGALA

Član 44

Osiguranom licu odobravaju se slijedeće vrste i podvrste pomagala:

A - ortopedska pomagala

1. protetička sredstva (proteze)
2. ortotička sredstva (ortoze)
3. ortopedske cipele sa ulošcima
4. ortopedski ulošci
5. invalidska kolica
6. pomoćna pomagala za olakšavanje kretanja

B - očna i tiflotehnička pomagala

1. očna pomagala
 2. tiflotehnička pomagala
- C - slušna pomagala i pomagala za omogućavanje glasnog govora

1. slušna pomagala
2. pomagala za omogućavanje glasnog govora

D - stomatološka pomagala

E - ostala pomagala

1. epiteze (estetske proteze)
2. vještačka dojka
3. perike

4. utege i suspenzorijum
5. trbušni pojasevi
6. pomagala za gastrointestinalni i urogenitalni sistem
7. pomagala za disanje
8. pomagala kod šećerne bolesti
9. antidekubitus dušek i ortopedski krevet.

A. ORTOPEDSKA POMAGALA

1. Protetička sredstva (proteze)

Član 45

Osiguranom licu kojem nedostaje dio ili cijeli gornji ili donji ekstremitet odobrava se protetičko sredstvo (u daljem tekstu: proteza) prema medicinskoj indikaciji, godinama života, uzroku i visini amputacije, kliničkom statusu i stepenu aktivnosti.

Član 46

Osiguranom licu, starijem od pet godina života odobrava se podlaktna (transradijalna) mioelektrična proteza, ukoliko ima obostranu visoku podlaktnu amputaciju obje ruke, sa ultra kratkim patrljcima (amputacija iznad gornje trećine podlaktice), uz postojanje mioelektričnih potencijala, što se utvrđuje testom separacije. Nadlaktna (tranhumeralna) mehanoelektrična proteza (hibridna), odobrava se osiguranom licu ukoliko ima obostranu visoku nadlaktnu amputaciju, sa ultrakratkim 9 patrljcima (amputacija iznad gornje trećine nadlaktice) a na dominantnoj ruci za koju se proteza propisuje djelimično očuvan pokret u ramenom zglobu. Prije davanja predloga za nabavku proteza iz stava 1 i 2 ovog člana, neophodno je izvršiti psihološko testiranje osiguranog lica.

Član 47

Osiguranom licu iz čl. 45 i 46 ovog Pravilnika, uz protezu se odobrava pamučna navlaka za patrljak, šaka i hvataljka, kao sastavni dio proteze ruke.

Član 48

Pri izradi prve proteze za donje ekstremitete, ugrađuje se privremeno ležište sa definitivnim skeletom. Poslije strukturne stabilizacije obima mjera patrljka, a najranije po isteku šest mjeseci od stavljanja privremenog ležišta, izrađuje se trajno ležište proteze na definitivnom skeletu.

Član 49

Zbog nastalih anatomskih promjena na patrljku, odobrava se zamjena ležišta proteze, ako se postojeće ležište ne može osposobiti za upotrebu dodatnom korekcijom ležišta ili nošenjem većeg broja navlaka.

Član 50

Osiguranom licu ženskog pola kojem je odobrena proteza za donji ekstremitet, odobrava se i par kozmetičkih čarapa.

Član 51

Predlog za nabavku pomagala iz čl. 45 do 50 ovog Pravilnika, daje Konzilijum za ortopedska pomagala Kliničkog centra Crne Gore (u daljem tekstu: Konzilijum za ortopedska pomagala) koji čine: dva doktora specijalista ortopeda i jedan doctor specijalista fizijatar.

2. Ortotička sredstva (ortoze)

Član 52

Osiguranom licu se odobrava ortotičko sredstvo (u daljem tekstu: ortoza) radi spriječavanja ili korekcije deformiteta, kontrole pokreta i postizanja stabilizacije ili rasterećivanja donjih i gornjih ekstremiteta i kičme.

Član 53

Predlog za nabavku ortoze iz člana 52 ovog Pravilnika daje doktor specijalista ortoped, doktor specijalista fizijatar ili Konzilijum za ortopedska pomagala.

Predlog za nabavku ortoze - štitnika za lakat (par) i za koljeno (par) za osigurano lice do 18 godina života, daje doktor subspecialista hematolog.

3. Ortopedske cipele sa ulošcima

Član 54

Osigurano lice koje zbog bolesti ili deformiteta stopala za kretanje ne može da koristi konfekcijske cipele, ima pravo na ortopedске cipele sa ulošcima.

Ortopedske cipele izrađuju se po mjeri ili gipsanom otisku, od kože, i prilagođene su vrsti deformiteta, obliku stopala kada je opterećeno, kao i skraćenju donjeg ekstremiteta koji se nadoknađuje.

Član 55

Predlog za nabavku pomagala iz člana 54 ovog Pravilnika daje doktor specijalista ortoped, a za ortopedске cipele za elefantijazu, predlog daje doktor subspecialista vaskularne hirurgije.

Član 56

Ortopedske cipele sa ulošcima odobravaju se kao sastavni dio pomagala ako je osiguranom licu:

- potrebna ortoza (aparat) u spoju sa obućom;
- potrebno vještačko stopalo ili dio vještačkog stopala.

Predlog za nabavku ortopedskih cipela sa ulošcima iz stava 1 ovog člana daje Konzilijum za ortopedska pomagala.

4. Ortopedski ulošci

Član 57

Osiguranom licu od tri do 18 godina života po dijagnozi Pedes plani III stepena, ortopedski ulošci izrađuju se individualno. Ulošci za ortopedске cipele izrađuju se od kože, osim u slučaju angiopatije kada se izrađuju od silikona. Predlog za nabavku ortopedskih uložaka daje doktor specijalista ortoped.

5. Invalidska kolica

Član 58

Osigurano lice, starije od tri godine života koje ne može da hoda, ima pravo na invalidska kolica. Osiguranom licu zavisno od stepena onesposobljenosti i funkcionalnog statusa (antropometrijske mjere, vrsta i težina oštećenja) opredjeljuju se odgovarajuća invalidska kolica. Osigurano lice ima pravo na jedna invalidska kolica sa pripadajućim dodacima. Izuzetno od odredbe stava 3 ovog člana, pravo na dvoje invalidskih kolica ima osigurano lice koje je na redovnom ili vanrednom školovanju, odnosno koje je zaposleno. 11 Osigurano lice koje trajno koristi invalidska kolica, ima pravo na odgovarajući antidekubitus jastuk za invalidska kolica.

Član 59

Invalidska kolica za privremenu upotrebu odobravaju se osiguranom licu koje za kretanje ne može koristiti štake ili hodalicu, u slučaju terminalnih stanja malignih bolesti, nesraslog preloma kuka ili koljena, ili nakon amputacije noge do primjene proteze.

Član 60

Predlog za nabavku invalidskih kolica, dodatka za kolica i antidekubitus jastuka iz čl. 58 i 59 ovog Pravilnika, daje Konzilijum za ortopedska pomagala.

Pomoćna pomagala za olakšavanje kretanja

Član 61

Osiguranom licu sa oštećenjem lokomotornog sistema odobrava se pomoćno pomagalo za olakšavanje kretanja po predlogu doktora specijaliste ortopeda ili doktora specijaliste fizijatra. Izuzetno od stava 1 ovog člana, nabavku stalka za hodanje predlaže Konzilijum za ortopedska pomagala.

OČNA I TIFLOTEHNIČKA POMAGALA

1. Očna pomagala

1.1 Korekciona stakla, kontaktna sočiva, teleskopske naočare i okvir za naočare.

Član 62

Prema medicinskim indikacijama, na predlog doktora specijaliste oftalmologa, osiguranom licu odobravaju se naočare sa:

- korekcionim mineralnim staklima, na jednom ili oba oka;
- korekcionim staklima od plastike, na jednom ili oba oka;
- korekcionim lentikularnim staklima, na jednom ili oba oka;
- tamnim staklima bez dioptrije.

Član 63

Prema medicinskim indikacijama, na predlog doktora specijaliste oftamologa, osiguranom licu se odobravaju polutvrda, meka ili terapijska kontaktna sočiva.

Član 64

Osigurano lice ne može istovremeno ostvariti pravo na naočare i kontaktna sočiva.

Član 65

Osiguranom licu sa visokim stepenom slabovidosti kome se oština vida ne može poboljšati tj. postići zadovoljavajuća oština vida naočarima sa korekcionim staklima ili kontaktnim sočivima, odobravaju se naočare sa specijalnim sistemom sočiva (teleskopske naočare) na predlog Konzilijuma oftalmologa Kliničkog centra Crne Gore.

Član 66

Okvir za naočare iz člana 62 ovog Pravilnika je od plastične mase, sa krilcima okvira pojačanim armaturom od metala.

Član 67

Stakla za naočare i kontaktna sočiva u dioptrijama iz čl. 62 i 65 ovog Pravilnika osiguranom licu se odobravaju i prije isteka određenog roka trajanja, ako se razlika u korekciji oštine vida izmijeni za 0,50 dioptrija.

1.2 Očne proteze

Član 68

Osiguranom licu, na predlog doktora specijaliste oftalmologa, odobravaju se očne proteze i to:

- privremena proteza;
- puna očna proteza, staklena ili plastična;
- ljuspasta proteza, staklena ili plastična;
- orbitalna proteza.

Ako standardni oblik i veličina očne proteze ne odgovara veličini i obliku konjuktivalne vrećice, očna proteza se izrađuju po mjeri.

1.3 Očne prizme

Član 69

Osiguranom licu, na predlog doktora specijaliste oftalmologa, odobrava se očna prizma (folija) prije i poslije operacije razrokosti, (konvergentne, divergentne) ukoliko se i dalje javlja dupli vid.

2. Tiflotehnička pomagala

Član 70

Slijepom osiguranom licu starijem od šest godina života, odobrava se dugi bijeli štap I ručni sat za slijepe. Osiguranom licu starijem od šest godina života, koje je istovremeno i slijepo i gluvo, odobrava se ultrazvučni štap. Predlog za nabavku pomagala iz stava jedan ovog člana daje doktor specijalista oftalmolog, a za pomagalo iz stava dva ovog člana doktor specijalista otorinolaringolog.

Član 71

Slijepom osiguranom licu obučenom za korišćenje Brajevog pisma, odobrava se Brajeva pisača mašina. Slijepom osiguranom licu odobrava se reproduktor (četvorokanalni) za slijepe ili CD plejer za slijepe, ukoliko

je na redovnom ili vanrednom školovanju ili je član biblioteke. 13 Slijepom osiguranom licu na redovnom ili vanrednom školovanju počev od petog razreda osnovne škole do navršene 26. godine života i zaposlenom slijepom osiguranom licu kome posjedovanje softvera može pomoći oko konkretnog radnog angažovanja, odobrava se govorni softver za slijepa lica, ukoliko posjeduje kompjuter odgovarajuće konfiguracije bez govornog softvera. Predlog za nabavku pomagala iz stava jedan, dva i tri ovog člana, daje doktor specijalista oftalmolog.

SLUŠNA POMAGALA I POMAGALA ZA OMOGUĆAVANJE GLASNOG GOVORA

1. Slušna pomagala

Član 72

Osiguranom licu kod koga je nastupio obostrani senzornoneuralni gubitak sluha, otoskleroza i druga gluvoća obostrano veća od 45 dB, a djeci do 18 godina života veća od 25 dB, odobrava se slušni aparat.

Član 73

Pomagalo iz člana 72 odobrava se zavisno od: stepena gubitka sluha na 500, 1000, 2000 i 4000 Hz tonalnog audiograma, tipa oštećenja sluha, oblika audiometrijske krivulje, lokalnog anatomskog statusa, mentalnog stanja, kognitivne funkcije i motivisanosti osiguranog lica za nošenje slušnog aparata.

Član 74

Osigurano lice do 18 godina života sa obostranim trajnim oštećenjem sluha, preko 45dB u najmanje dvije govorne frekvencije (1000-4000Hz), ima pravo na dva slušna aparata ako se na taj način omogućava uspješna rehabilitacija sluha i razvoj govora.

Član 75

Osiguranom licu sa kongenitalnom anomalijom spoljnog i srednjeg uha, odobrava se slušni aparat (vibrator) za koštanu sprovodljivost ugrađen u odgovarajući nosač.

Član 76

Predlog za nabavku slušnog aparata iz čl. 72 do 75 ovog Pravilnika daje Konzilijum doktora specijalista, kojeg čine: dva specijalista otorinolaringologa i jedan subspecijalista audiolog ili otorinolaringolog koji je u audiološkoj praksi najmanje tri godine.

2. Pomagala za omogućavanje glasnog govora

Član 77

Pomagalo za omogućavanje glasnog govora (elektrolarinks ili govorna proteza odnosno laringealna valvula) odobrava se osiguranom licu kome je urađena totalna laringektomija, a koje poslije fonijatrijske rehabilitacije nije savladalo ezofagealni govor.

Član 78

Osigurano lice koje je ostvarilo pravo na govornu protezu ne može istovremeno ostvariti pravo na elektrolarinks, osim u slučaju kada iz medicinskih razloga nije moguće koristiti već odobrenu govornu protezu.

Član 79

Predlog za nabavku pomagala iz čl. 77 ovog pravilnika daje Konzilijum doktora specijalista koji čine: dva doktora otorinolaringologa i jedan laringohirurg ili fonijatar.

STOMATOLOŠKA POMAGALA

Član 80

Osiguranom licu do 18 godina života, prema medicinskim indikacijama na predlog doktora specijaliste ortodontije odobrava se mobilni ortodontski aparat i to:

- aktivni pokretni pločast ortodontski aparat;
- funkcionalni pokretni ortodontski aparat.

Osiguranom licu, iz stava 1 ovog člana, sa teškim urođenim i stečenim anomalijama orofacijalnog sistema

može se odobriti izrada fiksnog ortodontskog aparata, uz odgovarajuću medicinsku dokumentaciju.

Član 81

Osiguranom licu iz člana 80 ovog Pravilnika, izuzetno se odobrava parcijalna pločasta proteza, u periodu mliječne denticije kod gubitka većeg broja mliječnih zuba kada postoje preduslovi za gubitak prostora za stalne zube i poremećaj okluzije, artikulacije I međuviličnih odnosa, odnosno i u slučaju urođenog nedostatka grupe ili većeg broja stalnih zuba.

Član 82

Osiguranom licu iz člana 80 ovog Pravilnika, na predlog doktora specijaliste ortodonta, kod preoperativnog liječenja rascjepa usne i nepca, odobrava se stimulator.

Član 83

Osiguranom licu starijem od 65 godina života, prema medicinskim indikacijama, na predlog izabranog doktora stomatologa, odobrava se:

- fasetirana krunica, kao samostalna, kao nosač retencijske veze parcijalne proteze I kao nosač mosta, do drugog premolara uključujući i drugi premolar u obje vilice;
- cijela livena krunica, kao samostalna, kao nosač retencijske veze parcijalne proteze i kao nosač mosta, u području molara obje vilice;
- livena nadogradnja, ako je kruna zuba razorena, a korijen zuba može poslužiti kao nosač krunice, retencijske veze parcijalne proteze i kao nosač mosta;
- mobilna parcijalna proteza, ako na kraju zubnog niza nedostaju najmanje još tri zuba pored umnjaka, a u istom ili drugom kvadrantu još najmanje tri zuba;
- mobilna totalna proteza, ako nedostaju svi zubi u jednoj ili obje vilice;
- fiksna parcijalna proteza (most), ako u jednoj vilici nedostaje najmanje pet zuba u nizu, koji može biti prekinut sa jednim ili dva prisutna zuba.

Član 84

Osiguranom licu do 18 godina života, učenicima i studentima do navršениh 26 godina života, i starijem od 65 godina života, prema medicinskim indikacijama, na predlog doktora specijaliste maksilofacijalne hirurgije, odobrava se:

- resekcijska proteza i opturator kao samostalno ili dodatno stomatološko pomagalo ako je oštećeno koštano ili meko tkivo uz odgovarajuću medicinsku dokumentaciju;
- fiksna udlaga za fiksaciju vilice kod preloma vilice i zaštitu zuba u toku zračenja za osigurana lica iz stava 1 ovog člana, i kod izbijanja zuba iz vilice i luksiranih zuba za osigurana lica do 18 godina života, učenike i studente do navršениh 26 godina života.

Član 85

Pomagala iz čl. 80 do 84 ovog Pravilnika izrađuju se od standardnih materijala, i to:

- krunice i mostovi - od poluplemenite legure;
- fasete na metalnim krunicama i tijelu mosta-od akrilata i mikrofilnih kompozita;
- livene nadogradnje - od poluplemenite legure;
- mobilne proteze - od akrilata;
- mobilne proteze - od kobalt-hromove legure i akrilata;
- orodontski aparati i udlage - od akrilata i kobalt-hromove legure;
- resekcijske proteze i opturatori - od akrilata.

OSTALA POMAGALA

1. Epiteze (estetske proteze)

Član 86

Osiguranom licu se odobrava epiteza koja predstavlja estetsku zamjenu izgubljenog dijela tijela: uha, nosa ili lica, kada operativnim zahvatom nije moguća rekonstrukcija. Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana daje doktor specijalista hirurg, ORL ili maksilofacijalni hirurg.

2. Vještačka dojka

Član 87

Osiguranom licu ženskog pola, kome je izvršena amputacija dojke, odobrava se:

- prilagođavajuća privremena vještačka dojka, nakon operacije;
- trajna vještačka dojka od silikona;
- grudnjak za vještačku dojku.

Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana daje doktor specijalista hirurg, onkolog ili ginekolog.

3. Perike

Član 88

Osigurano lice ima pravo na periku od vještačkih vlakana zbog gubitka kose kao posljedice radio ili hemio terapije, ili hormonske disfunkcije. 16 Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana daje doktor specijalista hirurg, onkolog ili endokrinolog.

4. Utege i suspenzorijum

Član 89

Osiguranom licu odobrava se:

- utega, u slučaju nastajanja umbilikalne, ingvinalne ili femoralne hernie;
- suspenzorijum, u slučaju nastajanja skrotalne hernie, traumatskih ili inflamatornih promjena na mošnicama ili testisima, odnosno varikokele koja se ne može operativno izliječiti. Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana daje doktor specijalista hirurg, a za suspenzorijume doktor specijalista hirurg ili doktor specijalista urolog.

5. Trbušni pojasevi

Član 90

Osiguranom licu odobrava se:

- trbušni pojas, u slučaju nastajanja umbilikalne kile prednjeg trbušnog zida koja se ne može operativno izliječiti, po predlogu doktora specijaliste hirurga, uz mišljenje doktora specijaliste interniste da zbog zdravstvenog stanja osiguranog lica nije moguće izvršiti operaciju;
- trbušni pojas za trudnice sa izrazito slabim trbušnim zidom po predlogu doktora specijaliste ginekologa;
- trbušni elastični pojas sa otvorom za stomu, kada postoji jako oslabljena muskulatura trbušnog zida po predlogu doktora specijaliste hirurga ili doktora specijaliste urologa.

6. Pomagala za gastrointestinalni i urogenitalni system

6.1 Pomagala kod kolostoma, ileostoma ili urostoma

Član 91

Osigurano lice koje ima izvedenu privremenu ili stalnu ileostomu, kolostomu ili urostomu, ima pravo, po svakoj izvedenoj stomi na odgovarajuće disk podloge za stomu I kese za stomu uz disk podloge, i stomahezivnu pastu, u količini za tri mjeseca. Pomagalo iz stava 1 ovog člana, na predlog doktora specijaliste hirurga ili doktora specijaliste urologa, propisuje izabrani doktor na recept u količini za tri mjeseca.

6.2 Kondomi, kateteri, plastične kese za urin

Član 92

Osiguranom licu, zbog inkontinencije urina, odobrava se urinarni kondom sa urin kesama sa ispustom. 17 Osigurano lice kod koga je nemoguće pražnjenje bešike (retencije ili inkontinencije urina) putem kontrolisane (voljne) drenaže, ima pravo na stalni Foli (Foley) urin kateter sa urin kesama sa ispustom. Osigurano lice sa povredom kičme ili sa ortotopičnom bešikom kod koga je nemoguća kontrola pražnjenja bešike, a obučeno je za samokateterizaciju, ima pravo na PVC urin kateter za jednokratnu upotrebu sa kesama za urin za jednokratnu upotrebu. Osigurano lice ima pravo samo na jednu vrstu katetera iz ovog člana.

Član 93

Osiguranom licu, uz odgovarajući broj pomagala iz člana 92 stav 1 ovog Pravilnika odobrava se i odgovarajući broj pomagala iz člana 92 stav 2 ili stav 3 ovog Pravilnika, s tim da ukupna mjesečna količina tih pomagala u kombinaciji, za koja je u Listi pomagala propisana pojedinačna mjesečna količina, odgovara ukupnoj

propisanoj mjesečnoj količini. Osigurano lice koje je inkontinentno (ne kontroliše stolicu i mokrenje) i nepokretno, a može da sjedi i kreće se uz pomoć invalidskih kolica, ima pravo uz jednu vrstu kondoma i na dvije vrste kesa za urin u količini propisanoj Listom pomagala.

Član 94

Pomagala iz čl. 92 i 93 ovog pravilnika, na predlog doktora specijaliste urologa, propisuje izabrani doktor na recept u količini za tri mjeseca.

6.3 Noćni sudovi, podmetači za krevet i pelene

Član 95

Osigurano lice koje je inkontinentno, a zbog potpune nepokretnosti stalno leži u krevetu, ima pravo na slijedeća pomagala:

- nepropusni zaštitni podmetač za krevet u količini propisanoj listom pomagala uz trajni kateter i kese za urin sa ispustom;
- noćne sudove (guska, lopata), ako usljed bolesti leži u postelji.

Pomagala iz stava 1 ovog člana, na predlog doktora specijaliste hirurga, onkologa ili neurologa, propisuje izabrani doktor na recept. Osigurana osoba starija od tri godine ostvaruje pravo na pelene u skladu sa indikacijama iz Liste pomagala. Pomagala iz stava 3 ovog člana, na predlog konzilijuma doktora odgovarajuće specijalnosti, propisuje izabrani doktor na recept. Osigurano lice ima pravo na količinu pelena i u rokovima utvrđenim Listom pomagala, bez obzira da li koristi jednu ili više vrsta pelena.

7. Pomagala za disanje

7.1 Endotrahealna kanila, aspirator i aspiracijski kateter

Član 96

Osigurano lice sa stalnom traheostomom ima pravo na endotrahealnu kanilu, a prema indikacijama na aspirator i aspiracijski kateter. Predlog za nabavku endotrahealne kanile daje doktor specijalista otorinolaringolog, a za aspirator i aspiracijski kateter doktor specijalista otorinolaringolog ili doktor specijalista pneumoftiziolog ili pulmolog.

7.2 Koncentrator kiseonika i ostala pomagala za disanje

Član 97

Osigurano lice ima pravo na pomagalo za disanje za potrebe liječenja u kući, utvrđeno Listom pomagala i u skladu sa indikacijama iz Liste pomagala. Osigurano lice koje ima hroničnu respiratornu insuficijenciju, a bolest je stabilna najmanje tri nedjelje i potrebno je dugotrajno liječenje kiseonikom u kućnim uslovima, ima pravo na koncentrator kiseonika sa odgovarajućim protokom kiseonika (u daljem tekstu: koncentrator kiseonika) prema slijedećim kriterijumima:

1. parcijalnim pritiskom kiseonika (PaO_2) $\leq 7,3\text{kPa}$ ($\leq 55\text{mmHg}$) ili $\text{SaO}_2 \leq 88\%$ I sa ili bez hiperkapnije;
2. parcijalnim pritiskom kiseonika (PaO_2) između $7,3\text{kPa}$ (55mmHg) i $8,0\text{kPa}$ (60mmHg) ili SaO_2 od 89% , uz:
 - znake plućne hipertenzije;
 - periferne edeme koji ukazuju na kongestivnu slabost srca;
 - policitemiju (hematokrit $>0,55$).

Član 98

Predlog za nabavku koncentratora kiseonika i ostalih pomagala za disanje iz Liste pomagala propisuje konzilijum pneumoftiziologa odgovarajuće specijalne bolnice odnosno Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore.

8. Pomagala kod šećerne bolesti

Član 99

Osigurano lice oboljelo od šećerne bolesti, koje se liječi insulinom u obliku bočica, ima pravo na plastične špriceve i igle za davanje insulina. Osigurano lice oboljelo od šećerne bolesti koje se liječi insulinom u obliku karpula, ima pravo na pen špic i igle za pen špic. Pomagala iz st.1 i 2 ovog člana, po predlogu doktora subspecijaliste endokrinologa, propisuje izabrani doktor na recept u količini za tri mjeseca.

8.1. Aparat za mjerenje glukoze u krvi, trake i lancete¹⁹

Član 100

Osigurano lice do 18 godina života oboljelo od šećerne bolesti ima pravo na aparat za samokontrolu nivoa šećera u krvi, dijagnostičke trake za aparat i lancete za vađenje krvi. Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana, daje doktor subspecijalista endokrinolog. Dijagnostičke trake za aparat i lancete za vađenje krvi po predlogu doktora subspecijaliste endokrinologa, propisuje izabrani doktor na recept u količini za tri mjeseca.

8.2. Spoljna portabilna insulinska pumpa

Član 101

Osiguranom licu sa infertilitetom kod koga je utvrđena nezadovoljavajuća glikoregulacija, na osnovu predloga doktora subspecijaliste endokrinologije, odobrava se spoljna portabilna insulinska pumpa. Osigurano lice ima pravo na potrošni materijal za spoljnu portabilnu insulinsku pumpu u količini utvrđenoj Listom pomagala. Predlog za nabavku potrošnog materijala iz stava 2 ovog člana daje doktor subspecijalista endokrinolog iz Kliničkog centra Crne Gore.

9. Antidekubitus dušek i ortopedski krevet

Član 102

Osigurano lice koje zbog bolesti ili povrede mora duži vremenski period da leži u krevetu, ima pravo na odgovarajući antidekubitus dušek i ortopedski krevet na elektromotorni pogon. Predlog za nabavku pomagala iz stava 1 ovog člana, daje konzilijum doktora neurologa ili onkologa.

OSTALE ODREDBE

Član 103

Fond će od ugovornog isporučiooca potraživati naknadu štete i to:

- ako je osiguranom licu isporučio pomagalo za koje se utvrdi da je neodgovarajućeg kvaliteta, količine, cijene;
- ako je isporučio pomagalo nakon isteka roka iz člana 12 ovog pravilnika;
- ako je osiguranom licu neopravdano naplatio dio cijene ili ukupnu cijenu isporučenog pomagala;
- ako je osiguranom licu isporučio pomagalo suprotno odredbama ovog pravilnika.

Odštetni zahtjev Fond utvrđuje najmanje u visini vrijednosti pomagala koju je platio ugovornom isporučocu, sa svim troškovima.

Član 104

Fond ima pravo da:

- uskrati ovlašćenom doktoru ili konzilijumu doktora pravo propisivanja pomagala na teret sredstava Fonda, kada su osiguranom licu propisali pomagalo koje ne odgovara njegovom zdravstvenom stanju, odnosno njegovim stvarnim potrebama, te kada osigurano lice upućuju da se zbog nabavke pomagala obrati tačno određenom ugovornom isporučiocu.
- uskrati ovlašćenom doktoru ili konzilijumu doktora pravo propisivanja pomagala na teret sredstava Fonda kada za osigurano lice neposredno s ugovornim isporučiocem Fonda dogovaraju nabavku pomagala, kao i u slučaju kada ugovornom isporučiocu omogućavaju da neposredno u kontaktu s osiguranim licem, koje se nalazi na liječenju u ugovornoj zdravstvenoj ustanovi, dogovaraju potrebu i nabavku ortopedskog ili drugog pomagala suprotno odredbama ovog Pravilnika.

ZAKON O VASPITANJU I OBRAZOVANJU DJECE SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA¹⁷

OSNOVNE ODREDBE

Sadržina

Član 1

Vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama (u daljem tekstu: djeca sa posebnim obrazovnim potrebama) i njihovo usmjeravanje u obrazovne programe obavlja se u skladu sa ovim zakonom.

Djelatnost od javnog interesa

Član 2

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama je djelatnost od javnog interesa.

Primjena propisa

Član 3

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, kao dio jedinstvenog vaspitno-obrazovnog sistema, ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima kojima se uređuju predškolsko, osnovno, opšte srednje i stručno obrazovanje i vaspitanje.

Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 4

Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama, u smislu ovog zakona, su:

- 1) djeca sa smetnjama u razvoju - djeca sa tjelesnom, mentalnom i senzornom smetnjom i djeca sa kombinovanim smetnjama;
- 2) djeca sa teškoćama u razvoju - djeca sa poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima;
- 3) dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama.

Obaveznost

Član 5

Vaspitanje i obrazovanje, odnosno rehabilitacija i rehabilitacija djece sa posebnim obrazovnim potrebama je obavezno od momenta otkrivanja posebne potrebe djeteta. Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama obezbjeđuje onaj stepen obrazovanja koji odgovara njihovom fizičkom, intelektualnom, emocionalnom i socijalnom razvoju.

Pravo na izbor programa

Član 6

Roditelj, usvojilac ili staratelj (u daljem tekstu: roditelj) djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama ima pravo da učestvuje u izboru programa vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa ovim zakonom. Roditelj, odnosno dijete sa posebnim obrazovnim potrebama ima pravo da, u toku školovanja, promijeni program vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa zakonom.

Ciljevi vaspitanja i obrazovanja

Član 7

Ciljevi vaspitanja i obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama su:

- 1) obezbjeđivanje jednakih mogućnosti vaspitanja i obrazovanja za svu djecu;
- 2) obezbjeđivanje odgovarajućih uslova koje omogućavaju optimalan razvoj;
- 3) pravovremeno usmjeravanje i uključivanje u odgovarajući program vaspitanja i obrazovanja;
- 4) individualni pristup;
- 5) očuvanje ravnoteže fizičkog, intelektualnog, emocionalnog i socijalnog razvoja;

¹⁷ "Službeni list CG", br. 74/06 i "Službeni list Crne Gore", br. 28/08

- 6) uključivanje roditelja u proces rehabilitacije, rehabilitacije i vaspitanja i obrazovanja;
- 7) kontinuiranost programa vaspitanja i obrazovanja;
- 8) cjelovitost i kompleksnost vaspitanja i obrazovanja;
- 9) organizovanje vaspitanja i obrazovanja što bliže mjestu boravka;
- 10) obezbjeđivanje adekvatne obrazovne tehnologije;
- 11) obezbjeđivanje tehničke pomoći djeci sa posebnim obrazovnim potrebama.

Ustanove za ostvarivanje vaspitanja i obrazovanja

Član 8

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama ostvaruje se u predškolskoj ustanovi, u ustanovi osnovnog i opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: škola), kao i u resursnom centru. Prostor, oprema i nastavna sredstva predškolske ustanove, škole i resursnog centra moraju biti prilagođeni djeci sa posebnim obrazovnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom. Za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama škola i resursni centar su dužni da obezbijede adekvatne obrazovne tehnologije, kao vid dodatnih nastavnih sredstava (uvećanu štampu, Brajevo pismo i sl.).

Finansiranje

Član 9

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama finansira se iz budžeta Crne Gore.

Pojmovnik

Član 10

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) prilagođeni obrazovni program sa dodatnom stručnom pomoći podrazumijeva potpuno uključivanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u vaspitne grupe u predškolskim ustanovama i odjeljenjima u redovnim školama ili u posebnim grupama ili odjeljenjima škole uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i pružanje dodatne stručne pomoći od strane vaspitača ili nastavnika, odnosno uz posebno angažovanje stručnog lica, zajedno sa vaspitačem i nastavnikom, uz učešće roditelja. Moguć je rad sa malim grupama ili individualni rad posebno obučanih vaspitača i nastavnika sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama;
- 2) rehabilitacija je sistem mjera i postupaka za osposobljavanje djece sa smetnjama u razvoju otkrivenih na rođenju ili na najranijem uzrastu, radi boljeg funkcionisanja za svakodnevne životne potrebe;
- 3) rehabilitacija je sistem zaštite, osposobljavanja, obučavanja i reintegracije djece sa posebnim obrazovnim potrebama;
- 4) postupak usmjeravanja je postupak kojim se, na osnovu stručnog mišljenja komisije, donosi program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, određuje obim i način izvođenja dodatne i druge stručne pomoći za školu, odnosno resursni centar u koju će dijete biti uključeno, imajući u vidu očuvane sposobnosti, vrstu i stepen smetnje u razvoju (posebne obrazovne potrebe);
- 5) dodatna stručna pomoć je pomoć koju pružaju stručni saradnici škole ili resursnog centra, spoljni stručni saradnici u primjeni obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem;
- 6) mobilna služba podrazumijeva angažovanje stručnjaka u cilju podrške nastavnicima, vaspitačima i roditeljima u procesu izrade i implementacije individualnih razvojno-obrazovnih programa i druge stručne pomoći djeci sa posebnim obrazovnim potrebama;
- 7) resursni centar je posebna ustanova koja izvodi vaspitno-obrazovni proces, pruža drugim vaspitnoobrazovnim ustanovama savjetodavnu i stručnu podršku za vaspitanje i obrazovanje djece sa određenom vrstom smetnje u razvoju i izvodi obuku nastavnika koji obavljaju vaspitno-obrazovni rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama;
- 8) dnevni centar je ustanova dječje i socijalne zaštite za podršku djeci sa smetnjama i teškoćama u razvoju, koja može obavljati i vaspitno-obrazovni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 10a

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA

Obrazovni program

Član 11

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama ostvaruje se na osnovu:

- 1) obrazovnog programa uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala;
- 2) obrazovnog programa sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći;
- 3) posebnog obrazovnog programa;
- 4) vaspitnog programa.

Obrazovni program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, odnosno vaspitni program obezbjeđuje djeci sa posebnim obrazovnim potrebama mogućnost da dobiju jednak obrazovni standard, kao što obezbjeđuje obrazovni program osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima. U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni program se mogu:

- 1) modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa;
- 2) dopunjavati izmjenom nastavnog plana i predmetnog programa uvođenjem izbornog predmeta koji je neophodan za djecu sa određenim smetnjama u razvoju (znakovni jezik, Brajevo pismo i sl.);
- 3) prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju.

Vaspitanje i obrazovanje u predškolskoj ustanovi i školi

Član 12

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u predškolskoj ustanovi i školi ostvaruje se potpunim uključivanjem u vaspitne grupe, odnosno odjeljenja sa ostalom djecom, odnosno učenicima, uz mogućnost pružanja dodatne stručne pomoći, kao i uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala, u skladu sa obrazovnim programom.

Dodatna stručna pomoć se obezbjeđuje individualno, u odjeljenju ili van odjeljenja, a u posebnim slučajevima i u kući, ukoliko je potreba za tim stručno osnovana. Dodatna stručna pomoć iz stava 1 ovog člana se izvodi individualno ili u malim grupama, uz učešće roditelja.

Obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći određuje se rješenjem o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.

Program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći

Član 13

Vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, koji se ne može ostvariti u skladu sa članom 12 ovog zakona, ostvaruje se u posebnim grupama ili odjeljenjima škole uz zajedničko učešće u vannastavnim aktivnostima škole, odnosno uz zajedničku nastavu iz pojedinih predmeta sa vršnjacima iz teritorijalno najbliže škole, uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i obezbjeđivanje dodatne stručne pomoći, dodatnih uslova i pomagala, tehničke pomoći, u skladu sa obrazovnim programom.

Izvođenje dodatne stručne pomoći iz stava 1 ovog člana može da se obavlja uz učešće roditelja.

Obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći određuje se rješenjem o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, u skladu sa obrazovnim programom.

Obrazovnim programom iz stava 1 ovog člana propisuje se obim i sadržaj nastavnih predmeta, organizacija, trajanje, raspored časova, način provjeravanja i ocjenjivanja postignuća i napredovanja u skladu sa njihovim individualnim mogućnostima.

Posebni obrazovni program

Član 14

Vaspitanje i obrazovanje djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju koja se ne mogu obrazovati u školi, kada je to u njihovom najboljem interesu, ostvaruje se u resursnim centrima zbog neophodne podrške i tijesne povezanosti obrazovanja, habilitacije i rehabilitacije.

Vaspitni programi

Član 15

Vaspitanje i obrazovanje djece sa poremećajima u ponašanju i ličnosti ostvaruje se na osnovu vaspitnog

programa sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći, u skladu sa propisima o osnovnom i srednjem obrazovanju, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Stručna pomoć iz stava 1 ovog člana pruža se u obliku preventivnih, vaspitnih, kompenzacionih, korektivnih i socijalno-integrativnih programa, a koji su sastavni dio vaspitnih programa.

Individualni razvojno-obrazovni program

Član 16

Škola, odnosno resursni centar je dužan da, po pravilu, u roku od 30 dana po upisu djeteta, donese individualni razvojno-obrazovni program za dijete sa posebnim obrazovnim potrebama, u saradnji sa roditeljem i o tome obavijesti Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje i Ispitni centar. Individualnim razvojno-obrazovnim programom se određuju: oblici vaspitno-obrazovnog rada za vaspitnoobrazovne oblasti, odnosno predmete, način izvođenja dodatne stručne pomoći, prohodnost između programa, prilagođavanje u organizaciji, standardi znanja, postignuća i vještina, provjera, ocjenjivanje znanja, postignuća i napredovanja djeteta, kao i raspored časova. Za pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa iz stava 1 ovog člana, škola, odnosno resursni centar obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učesće roditelja. Individualni razvojno-obrazovni program se može u toku godine mijenjati, odnosno prilagođavati u skladu sa napretkom i razvojem djeteta.

Specijalizovane i mobilne službe

Član 17

Radi pomoći u vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama u Zavodu za školstvo se organizuju specijalizovane i mobilne službe koje sarađuju sa predškolskim ustanovama, školama, roditeljima i zdravstvenim ustanovama, radi pružanja dodatne i druge stručne pomoći, a u skladu sa rješenjem o usmjeravanju. Članovi mobilnih službi su stručnjaci iz resursnih centara ili posebnih odjeljenja pri školama. Za članove mobilnih službi mogu se angažovati i drugi stručni saradnici, u zavisnosti od posebne obrazovne potrebe djeteta.

POSTUPAK USMJERAVANJA U OBRAZOVNI PROGRAM

Postupak za usmjeravanje

Član 18

Postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama pokreće se zahtjevom. Zahtjev iz stava 1 ovog člana može da podnese: roditelj, ustanova primarne zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovna ustanova, centar za socijalni rad ili organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, uz obavještanje roditelja. Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se nadležnom organu lokalne uprave.

Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 19

Usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama vrši organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, na predlog komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama (u daljem tekstu: komisija). Komisiju imenuje organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, koju čine: pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, psiholog, pedagog, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik. U radu komisije učestvuju roditelj i učitelj, odnosno vaspitač djeteta koje se usmjerava. Komisija kao osnov za usmjeravanje, sa naglaskom na proces u kome se stiču i usvajaju vještine i znanja potrebna za svakodnevni život, cijeni djetetov nivo razvoja, potencijal za učenje i usvajanje standarda znanja, lična svojstva, prepreke i otežavajuće faktore sredine. Uslove za rad komisije obezbjeđuje organ iz stava 1 ovog člana.

Predlog o usmjeravanju

Član 20

Komisija daje predlog o usmjeravanju na osnovu svoje procjene, razgovora sa roditeljima djeteta, kao i na osnovu pedagoške, edukacijsko-rehabilitacijske, psihološke druge dokumentacije koje dobija od odgovarajućih ustanova.

Komisija je obavezna da, prije donošenja predloga o usmjeravanju, traži mišljenje vaspitno-obrazovne ustanove u koju će dijete sa posebnim obrazovnim potrebama biti usmjereno, kao i drugih nadležnih ustanova radi dobijanja neophodnih podataka o djetetu.

Predlogom o usmjeravanju određuje se program vaspitanja i obrazovanja u koji se dijete usmjerava, obim i način sprovođenja dodatne stručne pomoći, potreba za angažovanjem asistenta u nastavi, kadrovske, prostorne, materijalne i druge uslove koje škola ili resursni centar u koju će dijete biti uključeno mora obezbijediti.

Predlog Komisije sadrži i elemente na osnovu kojih se obezbjeđuju i druga prava djeteta koja se ostvaruju prema posebnim propisima, ako tim propisima nije drukčije određeno.

Rješenje o usmjeravanju

Član 21

Na osnovu predloga Komisije, organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete donosi rješenje o usmjeravanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama u odgovarajući obrazovni program.

Rješenje o usmjeravanju obavezno sadrži i rok koji ne smije biti duži od godine dana, u kojem je vaspitnoobrazovna ustanova dužna da prati postignuće i napredovanje djeteta radi provjere ispravnosti usmjeravanja, načina rada, dodatnih pomoći i podrške, realizacije ciljeva individualnog razvojno-obrazovnog programa.

Žalba na rješenje

Član 22

Protiv rješenja organa lokalne uprave može se podnijeti žalba Ministarstvu prosvjete i nauke (u daljem tekstu: Ministarstvo), u roku od 30 dana od dana prijema rješenja. Ministarstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju Ministarstva zdravlja, imenuje drugo-stepenu komisiju, koju čine: pedijatar i ljekari odgovarajuće specijalnosti, defektolog, psiholog, pedagog, socijalni radnik i učitelj, odnosno vaspitač.

Ministarstvo obezbjeđuje uslove za rad drugostepene komisije. Ministarstvo, na osnovu mišljenja drugostepene komisije, donosi rješenje.

Rješenje Ministarstva iz stava 4 ovog člana je konačno. Mišljenje drugostepene komisije nije potrebno kada je u pitanju žalba zbog povrede postupka.

Način, uslovi i postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 24

Način, uslovi i postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama propisuje Ministarstvo, uz saglasnost Ministarstva zdravlja.

Uslovi za upis

Član 25

Dijete sa posebnim obrazovnim potrebama upisuje se u predškolsku ustanovu, odnosno školu ili resursni centar, u skladu sa rješenjem o usmjeravanju.

Broj djece u vaspitnoj grupi, odnosno odjeljenju utvrđuje se obrazovnim programom.

Obrazovanje kod kuće

Član 26

Komisija može, na predlog roditelja, da dijete sa posebnim obrazovnim potrebama usmjeri na sticanje predškolskog ili osnovnog vaspitanja i obrazovanja koje se organizuje kod kuće.

Roditelj je dužan da, u pisanoj formi, obavijesti predškolsku ustanovu, školu, odnosno resursni centar u koju je dijete upisano da organizuje obrazovanje kod kuće. Predškolska ustanova i škola, odnosno resursni centar u koju je dijete upisano dužna je da prati razvoj i napredovanje djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama, kada je organizovano obrazovanje kod kuće, radi pružanja pomoći i savjeta djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama, roditelju i učitelju, u skladu sa posebnim zakonom. Predškolska ustanova i škola, odnosno resursni centar vodi evidenciju i dokumentaciju o obrazovanju djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama kod kuće i izdaje javne isprave.

Obrazovanja u zdravstvenoj ustanovi

Član 27

Za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama, koja se nalaze na dužem liječenju u zdravstvenoj ustanovi i kojim nisu u mogućnosti da redovno pohađaju vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi, školi, odnosno

resursnom centru, obrazovno-vaspitni rad se organizuje u toj ustanovi. Predškolska ustanova, škola, odnosno posebna ustanova organizuje vaspitno-obrazovni rad djece sa posebnim obrazovnim potrebama u zdravstvenoj ustanovi, vodi evidenciju i dokumentaciju o obrazovanju te djece i izdaje im javne isprave.

NASTAVNICI, STRUČNI SARADNICI I SARADNICI

Nastavno i vaspitno osoblje

Član 28

Vaspitno-obrazovni rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama u predškolskoj ustanovi, školi I resursnom centru obavljaju: vaspitač, nastavnik, stručni saradnik i saradnik, koji ispunjavaju uslove propisane zakonom kojim se reguliše odgovarajuća oblast obrazovanja, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Lica iz stava 1 ovog člana moraju biti osposobljena za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama. Izuzetno od stava 1 ovog člana, predmetnu nastavu u resursnom centru za osnovno vaspitanje i obrazovanje mogu izvoditi lica koja su završila odgovarajući fakultet ili višu školu za obrazovanje nastavnika.

Stručni saradnici

Član 29

Stručni saradnik u resursnom centru je lice koje je završilo odgovarajući fakultet (defektolog, psiholog, pedagog, socijalni radnik, ljekar specijalista i dr.).

Saradnik

Član 30

Saradnik (medicinska sestra i fizioterapeut) u resursnom centru može biti lice koje je završilo najmanje odgovarajuću srednju školu i ima potrebno iskustvo, u skladu sa aktom o sistematizaciji.

Asistent u nastavi

Član 30a

Djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama u toku pohađanja nastave može se obezbijediti asistent u nastavi, kao tehnička pomoć u pogledu obezbjeđivanja pristupa obrazovanju i obrazovnom postignuću. Komisija određuje rješenjem kojoj se djeci obezbjeđuje tehnička pomoć. Asistent u nastavi obavlja tehničku pomoć, po pravilu, kao volonterski rad, u skladu sa posebnim zakonom.

Obrazovni programi

Član 31

Posebni obrazovni program, u skladu sa ovim zakonom, donijeće nadležni organ najkasnije do kraja školske 2004/2005. godine.

Primjena posebnog obrazovnog programa iz stava 1 ovog člana počinje školske 2005/2006. godine u ustanovama koje ispunjavaju kadrovske, prostorne i druge uslove propisane ovim zakonom. Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje Ministarstvo. Do ispunjenja uslova, u skladu sa ovim zakonom, u ostalim specijalnim školama realizovaće se postojeći nastavni planovi i programi za specijalne škole, doneseni u skladu sa Zakonom o specijalnom vaspitanju I obrazovanju ("Službeni list CG", broj 56/92).

Rok za imenovanje komisija

Član 32

Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama i drugostepena komisija obrazovaće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do obrazovanja komisija iz stava 1 ovog člana usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama obavljaće Republička komisija za pregled djece ometene u razvoju, obrazovana u skladu sa Zakonom o specijalnom vaspitanju i obrazovanju ("Službeni list RCG", broj 56/92).

Okončanje započetog postupka o usmjeravanju

Član 33

Postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama, započet prije stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima po kojima je postupak započet.

Zatečeni nastavnici

Član 34

Nastavnici razredne, odnosno predmetne nastave koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona zatečeni u specijalnoj školi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a nemaju odgovarajuću školsku spremu propisanu zakonom mogu da nastave da izvode nastavu u posebnoj ustanovi, u skladu sa ovim zakonom.

Podzakonski akti

Član 35

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Opšti akti

Član 36

Predškolske ustanove, škole i posebne ustanove su dužne da usklade rad, organizaciju i opšte akte sa ovim zakonom, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Usklađivanje rada zavoda

Član 36a

Dosadašnji zavodi za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama nastavljaju sa radom kao resursni centri i dužni su da usklade opšte akte sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

PRAVILNIK O NAČINU, USLOVIMA I POSTUPKU ZA USMJERAVANJE DJECE SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA¹⁸

Član 1

Način, uslovi i postupak za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama propisuje se ovim pravilnikom.

Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 2

Prijedlog za usmjeravanje u odgovarajući obrazovni program i ustanovu u koju se dijete sa posebnom obrazovnom potrebom uključuje, daje Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama (u daljem tekstu: prvostepena komisija) na osnovu očuvanih sposobnosti i posebne obrazovne potrebe.

Djeca sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 3

Određivanje posebne obrazovne potrebe i usmjeravanje u odgovarajući obrazovni program obuhvata djecu: sa tjelesnim, mentalnim, senzornim i kombinovanim smetnjama u razvoju, sa poremećajima u ponašanju, sa teškim hroničnim oboljenjima, dugotrajno bolesnu djecu, djecu koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama.

Djeca sa tjelesnim smetnjama

Član 4

Djeca sa tjelesnim smetnjama su djeca čije se sposobnosti odnose na izvođenje pokreta, pomijeranje i korišćenja djelova tijela, pokretanja čitavog tijela do potpune tjelesne neaktivnosti. S obzirom na smetnje iz stava 1 ovog člana razlikuju se:

- djeca sa lakšim tjelesnim smetnjama koja su samostalna kod svih radnji, osim onih koje zahtijevaju dobru spretnost ruku, kada im je potrebna manja pomoć drugih lica, jednostavnija prilagođavanja i pomoćna sredstva.
- djeca sa umjerenim tjelesnim smetnjama koja se samostalno kreću po prostorijama ili na kraće razdaljine, djelimično izvode fizičke aktivnosti, pa i ako se izvodi uz pomoć drugog lica, nadgledanje ili tehnička pomagala.
- djeca sa težim tjelesnim smetnjama koja za kretanje koriste pomagala (ortoze, štake, kolica na ručni pogon, hodalice i sl.) i imaju značajno umanjenu finu motoriku ruku pa im za izvođenje vaspitnoobrazovnog rada može biti potrebna pomoć drugog lica.
- djeca sa teškim tjelesnim smetnjama koja imaju male funkcionalne pokrete tijela, pa im je za kretanje potrebno korišćenje elektromotornih kolica, za sjedenje prilagođena pomoćna sredstva, a kod izvođenja vaspitno-obrazovnog rada pomoć drugog lica.

Djeca sa mentalnim smetnjama

Član 5

Djeca sa mentalnim smetnjama su djeca koja imaju umanjene intelektualne sposobnosti: učenja, pamćenja, prisjećanja, reprodukovanja i ostalih misaonih funkcija.

S obzirom na smetnje iz stava 1 ovog člana razlikuju se:

- djeca sa lakšim mentalnim smetnjama koja imaju umanjene intelektualne sposobnosti za učenje i izvođenje vještina, snalaženje u rješavanju jednostavnih problema i mogu se osposobiti na osnovu rutinskih vještina za jednostavne poslove i samostalan socijalni život.
- djeca sa umjerenim mentalnim smetnjama koja imaju intelektualne sposobnost da usvoje osnove čitanja, pisanja, razviju vještine osnovnog samozbrinjavanja, i mogu se osposobiti za jednostavne, praktične, rutinske i poznate poslove, pod stalnim i neposrednim nadzorom.
- djeca sa težim mentalnim smetnjama koja imaju veoma umanjene intelektualne sposobnosti za učenje, otežano realizuju svakodnevne životne potrebe i mogu se osposobiti za najjednostavnije radnje, znanja i

¹⁸ "Službeni list CG", br. 80/04 i "Službeni list CG", broj 45/10

vještina neophodne za svakodnevni život uz pomoć i/ili nadgledanje.

- djeca sa teškim mentalnim smetnjama koja imaju jako umanjene intelektualne sposobnostima za izvršavanje intelektualnih aktivnosti i teško mogu realizovati svakodnevne životne potrebe, pa im je potrebno razvijati vještine potrebne za životne interakcije uz njegu, nadzor i pomoć od strane drugog lica.

Djeca sa senzornim smetnjama

Član 6

Djeca sa senzornim smetnjama su djeca sa smetnjama vida, sa slušnim smetnjama, govornojezičkim smetnjama i sa autizmom. Djeca sa smetnjama vida su djeca sa djelimičnim ili potpuno umanjenim sposobnostima vidnog sistema da prime nadražaje i razlikuju se:

- djeca sa slabovidošću koja imaju smetnje u vizuelnoj percepciji, suženju vidnog polja, oštine I preostalog vida.
- djeca bez ostatka vida koja imaju minimalni ostatak vida ili su bez ostatka vida u zavisnosti od stepena oštine vida, prisustva percepcije svjetlosti, kvaliteta vidnog polja i upotrebe ostalih čula.
- Nagluva i gluva djeca su djeca koja imaju suženje slušnog polja što uzrokuje teškoće u formiranju govora i ometa sporazumijevanje verbalnim putem, dok gluva djeca imaju potpuni gubitak sluha I nemogućnost kontakta sa zvukom i razlikuju se:
 - djeca sa lakšim gubitkom sluha koja na jednom ili oba uva mogu imati problem u formiranju govora i obezbjeđuje im se rehabilitacija ili rehabilitacija i odgovarajuća pomagala (slušne aparate).
 - djeca sa umjerenim gubitkom sluha koja imaju otežano slušanje, formiranje govora I sporazumijevanje te im je potrebna rana audiološka intervencija, posebni uslovi i pomagala.
 - djeca sa težim gubitkom sluha koja imaju otežano slušanje, formiranje glasova, razumijevanje i govorno sporazumijevanje i potrebna im je rana intervencija odnosno rehabilitaciju, stručna pomoć (slušni trening, uputstva za čitanje govora sa usta), adekvatne obrazovne tehnologije i znanja o njima.
 - djeca sa teškim gubitkom sluha koja imaju vrlo otežano slušanje, formiranje, razumijevanje govora i sporazumijevanje, kao i teškoće pri usvajanju znanja, pa im se obezbjeđuju adekvatne obrazovne tehnologije.
 - djeca sa najtežim gubitkom sluha koja mogu imati kontakt sa zvukom, ali ne mogu izgraditi govor ni pomoću slušnog aparata pa im se obezbjeđuju, posebni uslovi i pomagala, adekvatne obrazovne metodologije i tehnologije i po potrebi tehnička pomoć u nastavi.
 - djeca sa potpunim gubitkom sluha koja kontakt sa zvukom primaju putem vibracija, ne razlikuju dvije jačine zvuka i ne mogu čuti i razumjeti verbalni govor pa im se obezbjeđuju, posebni uslovi I pomagala, adekvatne obrazovne metodologije i tehnologije i po potrebi tehnička pomoć u nastavi. Djeca sa govorno-jezičkim smetnjama su djeca sa smetnjama u izgovoru glasova, u razvoju produkcije i razumijevanja govora, u čitanju i pisanju i sa poremećajem ritma i tempa govora i razlikuju se: - djeca sa lakšim do umjerenim govorno-jezičkim smetnjama koja imaju smetnje u izgovoru pojedinih glasova (dislalija), smetnje u čitanju i pisanju (disleksija i disgrafija) i smetnje ritma i tempa govora (mucanje).
 - djeca sa težim do teškim govorno- jezičkim smetnjama koja imaju razvojnu disfaziju i govor nerazumljiv za okolinu, a razvijaju komunikaciju gestovima ili s nekoliko dvosložnih riječi i sl. Djeca sa autizmom su djeca sa smetnjama u govoru i komunikaciji, u društvenom kontaktu, u razmišljanju, u ponašanju i senzornoj percepciji.

Djeca sa poremećajima u ponašanju

Član 7

Djeca sa poremećajima u ponašanju su djeca čije se ponašanje manifestuje neuspješnom socijalnom integracijom, agresivnošću i/ili autoagresivnošću, uživanjem psihoaktivnih supstanci, uništavanje tuđe imovine, bježanjem od kuće, dužim izostajanjem sa nastave i dr.

Djeca sa teškim hroničnim oboljenjima

Član 8

Djeca sa teškim hroničnim oboljenjima su djeca sa oboljenjima srca i krvnih sudova, organa za disanje, varenje i izlučivanja, kože i potkožnog tkiva, centralnog i perifernog nervnog sistema, krvi, žlijezda sa unutrašnjim lučenjem, psihijatrijskim, alergijskim, autoimunim, reumatološkim, metaboličkim i malignim oboljenjima.

Djeca sa emocionalnim teškoćama

Član 9

Djeca sa emocionalnim teškoćama su djeca koja imaju teškoće produženog trajanja, a ne situacionog

porijekla, ne razvijaju adekvatne socijalne relacije sa vršnjacima i odraslima i sl.

Djeca sa kombinovanim smetnjama u razvoju

Član 10

Djeca sa kombinovanim smetnjama u razvoju su djeca koja imaju više smetnji u razvoju sa akcentom na primarnoj smetnji.

Djeca sa dugotrajnim bolestima

Član 11

Djeca sa dugotrajnim bolestima su djeca koja imaju oboljenja raznog porijekla u trajanju dužem od tri mjeseca.

Djeca sa poteškoćama u učenju

Član 12

Djeca sa poteškoćama u učenju su djeca koja, zbog poznatih ili nepoznatih smetnji u djelovanju centralnog nervnog sistema, imaju problem sa pažnjom, pamćenjem, mišljenjem, komunikacijom, emocionalnim sazrijevanjem i opšti uspjeh nedovoljan u dužem periodu.

Djeca sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama

Član 13

Djeca sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama su djeca koja žive u nepovoljnim materijalnim i porodičnim uslovima (bez roditeljskog staranja, nasilje u porodici, bolest, zavisnost od psihoaktivnih supstanci i sl.) i djeca sa ometajućim kulturološkim i jezičkim faktorima. Obezbjedivanje uslova prema posebnim obrazovnim potrebama djeteta

Član 14

Predškolska ustanova, ustanova osnovnog, opšteg srednjeg i stručnog obrazovanja i vaspitanja I resursni centar (u daljem tekstu: ustanova), u skladu sa mogućnostima, rješenjem o usmjeravanju I individualnim programom, obezbjeđuje uslove prema posebnoj obrazovnoj potrebi djeteta tako što prilagođava prostor, opremu i nastavna sredstva. Asistent u nastavi se obezbjeđuje za djecu: sa težim i teškim tjelesnim smetnjama, sa umjerenim mentalnim smetnjama, djecu bez vida, sa najtežim i potpunim gubitkom sluha, sa težim do teškim govorno-jezičkim smetnjama i sa autizmom, u skladu sa rješenjem o usmjeravanju i individualnim programom.

Uslovi koje ustanova obezbjeđuje djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Član 15

Ustanova obezbjeđuje djeci:

- sa tjelesnim smetnjama pristup zgradi, priboru, opremi, prostor za kretanje, po potrebi tehnološka pomagala, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.
- sa mentalnim smetnjama očigledna nastavna sredstva, uklanjaju i smanjuju ometajuće faktore, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.
- sa smetnjama vida mjesto u učionici sa koga se najbolje vidi tabla, slobodne putevr do table, bezbjedno okruženje, nastavna sredstva, materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i dodatna znanja o njima, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.
- nagluvoj i gluvoj da sjede blizu nastavnika, otklanjaju se ometajući zvuci, neometan pogled u toku komunikacije, prilagođen didaktički materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i dodatna znanja o njima.
- sa govorno-jezičkim smetnjama, shodno utvrđenoj smetnji sažetke, veći i podebljani font obrazovnog materijala, prilagođene pismene zadatke i vrijeme za rješavanje, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.
- sa autizmom jasne fizičke i vizuelne granice (označavanje, ograničavanje prostora i sl.), jasna I precizna uputstva i dnevni raspored, otklanjaju vizuelna i auditivna odvlačenja pažnje, pomoć resursnog centra od momenta otkrivanja smetnje.
- sa teškoćama pažnje mjesto pored katedre, otklanjanje svega što remeti pažnju i dr.
- sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama psihosocijalnu podršku, dopunsku nastavu za prevazilaženje jezičkih barijera, i dr.

Interes djeteta

Član 16

Ukoliko roditelji djeteta ne sarađuju ili postupaju na način koji je u suprotnosti sa najboljim interesom djeteta ustanova će obavijestiti nadležnu ustanovu socijalne i dječje zaštite.

Sastav prvostepene komisije

Član 17

Prvostepenu komisiju, saglasno članu 19 Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, čine: pedijatar i doktor odgovarajuće specijalnosti, psiholog, pedagog, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik. Doktor određene specijalnosti i defektolog odgovarajuće specijalnosti uključuju se u rad komisije zavisno od posebne obrazovne potrebe djeteta.

Rad prvostepene komisije

Član 18

Prvostepena komisija daje predlog na osnovu neposrednog pregleda djeteta, zdravstvene, pedagoške, psihološke i socijalne dokumentacije, kao i druge dokumentacije od uticaja na utvrđivanje posebne potrebe, razgovara sa roditeljem, vaspitačem, odnosno učiteljem (nastavnikom) kao i olakšavajućih i otežavajućih faktora sredine koji pospješuju ili otežavaju učešće u vaspitanju i obrazovanju kada stupe u interakciju sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Ako je postupak usmjeravanja djeteta pokrenut nakon započetog obrazovanja, na zahtjev organa lokalne uprave, ustanova će dostaviti izvještaj o obrazovnim postignućima djeteta i njegovom funkcionisanju za period do pokretanja postupka. Prvostepena komisija može, ako je to potrebno, da pribavi mišljenje pojedinih stručnjaka, ili stručnih institucija upućivanjem djeteta na ispitivanje (opservaciju) u odgovarajuću instituciju.

Prijedlog prvostepene komisije

Član 19

Svaki član prvostepene komisije daje pisano mišljenje o djetetu koje se usmjerava u odgovarajući obrazovni program koji je dat na Obrascu br. 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika. Prvostepena komisija za svako dijete daje prijedlog o usmjeravanju koji je dat na Obrascu br. 2 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Zapisnik

Član 20

O radu prvostepene komisije vodi se zapisnik sa sjednice i registar usmjerene djece. Zapisnik je povjerljiv.

Dostavljanje rješenja prvostepene komisije

Član 21

Organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete dostavlja primjerak rješenja o usmjeravanju djeteta sa posebnom obrazovnom potrebom u odgovarajući obrazovni program (u daljem tekstu: rješenje) ustanovi, kao i ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite, Zavodu za školstvo, Centru za stručno obrazovanje, Ispitnom centru, najkasnije u roku od osam dana, od dana donošenja rješenja. Organ, iz stava 1 ovog člana, obavještava i organe državne uprave nadležene za poslove prosvjete, socijalnog staranja i zdravstva o broju djece i obrazovnim programima u koje su usmjerena.

Sastav Drugostepene komisije

Član 22

Drugostepenu komisiju, saglasno članu 22 Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, čine: pedijatar i doktor odgovarajuće specijalnosti, defektolog, psiholog, pedagog, socijalni radnik i učitelj, odnosno vaspitač. Za člana Drugostepene komisije ne može biti imenovan član prvostepene komisije.

Mišljenje Drugostepene komisije

Član 23

Drugostepena komisija daje mišljenje na osnovu ocjene prijedloga prvostepene komisije i druge dokumentacije. Drugostepena komisija može zahtijevati dodatnu dokumentaciju od ustanove, ustanova

zdravstvene i socijalne zaštite i drugih ustanova, a ukoliko je to potrebno, može, u postupku pripreme stručnog mišljenja, obaviti neposredan pregled djeteta i pribaviti mišljenje pojedinih stručnjaka, ili stručnih institucija. Drugostepena komisija za svako dijete daje mišljenje o usmjeravanju u odgovarajući obrazovni program koji je dat na Obrascu br. 1 koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Predsjednik i članovi komisije

Član 24

Radom prvostepene i Drugostepene komisije (u daljem tekstu: komisija) rukovodi predsjednik koji se imenuje iz reda doktora, po pravilu, specijalista pedijatar. Predsjednik i svaki član komisije imaju svoje zamjenike. Svaki član komisije priprema mišljenje o djetetu i izvještaj i vodi dokumentaciju o svom radu koja se čuva pri sjedištu komisije i koja je povjerljiva. Bliži sastav i način rada komisija, iz stava 1 ovog člana, uređuje se aktom o obrazovanju.

Rad komisije

Član 25

Komisija radi i daje prijedlog u punom sastavu. Komisija je samostalna u davanju prijedloga, odnosno mišljenja i za svoj rad odgovara organu koji ju je imenovao. Bliži način rada komisije uređuje se poslovnikom o radu.

Razrješenje člana

Član 26

Član komisije koji iz neopravdanih razloga odsustvuje u radu komisije, ili se ne odnosi u skladu sa pravilima svoje struke, na prijedlog predsjednika može biti razriješen.

Upućivanje djeteta na ponovni postupak

Član 27

Ako poslije donošenja rješenja o usmjeravanju u odgovarajući obrazovni program kod djeteta nastupe promjene u odnosu na posebnu obrazovnu potrebu (dosadašnji program nije odgovarajući ili prestane potreba pohađanja obrazovnog programa u koji je dijete bilo usmjereno), organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, sprovodi ponovni postupak. Ako se u ponovljenom postupku utvrde promjene u odnosu na utvrđenu posebnu obrazovnu potrebu, organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, na prijedlog prvostepene komisije donosi novo rješenje.

Administrativno-tehnički poslovi

Član 28

Administrativno-tehničke poslove za potrebe komisije obavlja organ koji je komisiju imenovao.

Vođenje evidencije

Član 29

Organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete vodi matičnu evidenciju o svakom djetetu koja je data na Obrascu br. 3, koji čini sastavni dio ovog pravilnika. U slučaju preseljenja djeteta, organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, po službenoj dužnosti, dostavlja cjelokupnu evidenciju sa dokumentacijom o usmjerenom djetetu nadležnom organu u mjestu novog prebivališta djeteta, koji nakon prijema dokumenata upisuje dijete u svoju matičnu evidenciju.

Prekid evidencije

Član 30

Kada djetetu nije više potrebno obrazovanje i vaspitanje po određenom obrazovnom programu, organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete prekida dalje vođenje evidencije o djetetu i to upisuje u matičnu evidenciju, sa napomenom u koji program nastavlja obrazovanje i vaspitanje, odnosno iz kojih razloga je došlo do prekida vođenja evidencije.

II DIO
DOPRINOS SAVEZA NAŠA INICIJATIVA U DONOŠENJU
POJEDINIH ZAKONSKIH I PODZAKONSKIH ODREBI

Od 2008. godine, Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ Podgorica se intenzivno bavio pitanjima unapređenja sveukupnog položaja djece i mladih sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja, a pored ostalog i kroz davanje različitih predloga i sugestija sa ciljem izmjene zakonske i podzakonske regulative kako bi se na kvalitetniji način regulisao položaj i obezbjedila veća prava za ovu populaciju.

Stoga je Savez „Naša inicijativa“ u prethodnim godinama bio snažno posvećen saradnji sa ministarstvima Vlade Crne Gore i odborima Skupštine Crne Gore koji su po prirodi svojih nadležnosti posebno upućeni na problematiku djece i mladih sa smetnjama u razvoju. Održavani su sastanci i sa predsjednikom Crne Gore, predsjednikom Skupštine Crne Gore, predsjednikom Vlade Crne Gore, ministrima, poslanicima i predstavnicima drugih državnih, lokalnih i međunarodnih organa i organizacija. Dostavljen je niz predloga i sugestija Vladi, ministarstvima, Skupštini i odborima Skupštine Crne Gore. Na žalost, pojedini predlozi i sugestije nijesu naišli na razumijevanje kod dijela donosioca odluka, te je propuštena prilika da se na kvalitetniji način unaprijedi položaj djece i mladih sa smetnjama u razvoju kao jednog dijela sveukupne populacije lica sa invaliditetom u Crnoj Gori. Sa druge strane, jedan broj veoma značajnih predloga i sugestija Saveza „Naša inicijativa“ je dobio dovoljnu podršku kod značajnog broja predstavnika državnih i lokalnih organa, prihvaćen je i postao je sastavni dio zakonskih i podzakonskih propisa.

U tekstu koji slijedi biće opisano što je to što je prihvaćeno od Saveza „Naša inicijativa“:

IZMJENA ODLUKE O POVEĆAVANJU NOVČANIH NAKNADA IZ ZAKONA O SOCIJALNOJ I DJEČIJOJ ZAŠTITI (2008)

Smatrajući da su iznosi pojedinih socijalnih davanja - lična invalidnina od 50 eura i pomoć i njega drugog lica od 50 eura - niski i simbolični iznosi koji ne obezbjeđuju ni elementarnu sigurnost korisnicima tih davanja, u 2008. godini Savez „Naša inicijativa“ je pokrenuo inicijativu za povećanje pomenutih naknada. U tom pravcu, dopis je poslat Vladi Crne Gore, tadašnjem Ministarstvu zdravlja rada i socijalnog staranja i Ministarstvu finansija sa zahtjevima i pisanim argumentima za povećanje socijalnih naknada. Nakon održanog sastanka predstavnika Saveza „Naša inicijativa“ sa tadašnjim ministrom zdravlja, rada i socijalnog staranja, prihvaćeni su zahtjevi Saveza „Naša inicijativa“ i naknada za ličnu invalidninu je povećana 50%, sa 50 na 75 eura a naknada za njegu i pomoć drugog lica je povećana 20% sa 50 na 60 eura.

ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU I OSIGURANJU OD NEZAPOSLENOSTI (2010)

Imajući u vidu da je početkom 2010. godine pokrenut postupak za izmjenu Zakona o zapošljavanju, Savez „Naša inicijativa“ je na sastanku sa predsjednicom Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, inicirao da se kroz izmjene zakona stvore povoljniji uslovi za roditelje djece koja ostvaruje pravo na ličnu invalidninu. Amandman predsjednice Odbora je u Skupštini Crne Gore prihvaćen i utvrđeno je da: „nezaposlenom licu koje ima više od 25 godina staža osiguranja, a roditelj je lica koje u skladu sa zakonom ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, pripada pravo na novčanu naknadu do ponovnog zaposlenja, odnosno do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu po ovom zakonu“. - Član 51 Zakona - „Službeni list CG“ broj 14/10.

PRAVILNIK O MEDICINSKIM INDIKACIJAMA I NAČINU KORIŠĆENJA MEDICINSKE DOKUMENTACIJE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA KOJE OBAVLJAJU SPECIJALIZOVANU REHABILITACIJU (2010)

Po shvatanju Saveza „Naša inicijativa“ bili su veoma restriktivni i nepovoljni uslovi djeci sa smetnjama u razvoju za odobrenje medicinske rehabilitacije u zdravstvenim ustanovama koje obavljaju specijalizovanu rehabilitaciju. Naime, samo djetetu do 3 godine života, kome je odobrena medicinska rehabilitacija, odobravao se pratilac za vrijeme trajanja medicinske rehabilitacije. Djetetu do 6 godine života kome je odobrena medicinska rehabilitacija odobravao se pratilac samo po sledećim dijagnozama dijagnozama: D16.6, D32, D33, C41.2, C70, C71, C72, G71.0, G80, G95.2, S06, T30.3.

Rehabilitacija se odobravala svake druge godine. Za djecu stariju od 6 godina nije bila Pravilnikom predviđena rehabilitacija u specijalizovanim ustanovama.

Savez „Naša inicijativa“ je početkom 2010. godine inicirao sastanak sa predstavnicima Fonda zdravstva Crne

Gore, tražeći da se izmijeni Pravilnik i stvore kvalitetniji uslovi za rehabilitaciju djece u specijalizovanim ustanovama. Na sastanku su prihvaćeni predlozi Saveza “Naša inicijativa” i na značajno kvalitetniji i obimniji način je propisano pravo djece na rehabilitaciju u specijalizovanim ustanovama. U maju 2010. godine uslijedile su izmjene Pravilnika kojim je pored ostalog, propisano da se djetetu do 6 godine života (umjesto kako je bilo ranije samo do 3 godine života) kojem je odobrena rehabilitacija, odobrava pratilac za vrijeme trajanja rehabilitacije. Takođe, djetetu do 15 godina života (umjesto kako je ranije bilo samo do 6 godine života) kome je odobrena medicinska rehabilitacija po osnovu dijagnoza D16.6, D32, D33, C41.2, C70, C71, C72, G71.0, G80, G95.2, S06, T30.3, odobrava se pratilac za vrijeme trajanja medicinske rehabilitacije.

IZMJENA ODLUKE O POVEĆAVANJU NOVČANIH NAKNADA IZ ZAKONA O SOCIJALNOJ I DJEČJOJ ZAŠTITI (2010/11)

Tokom 2010. godine, Savez “Naša inicijativa” je imao vrlo intenzivnu saradnju i sastanke sa predstavnicima državnih organa. Na sastancima smo, pored ostalog govorili i zalagali se za povećanje socijalnih naknada propisanih u Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti (lična invalidnina, materijalno obezbjeđenje porodice, dječiji dodatak itd). Smatrali smo da postojeći iznosi naknada ne obezbjeđuju ni elementarnu sigurnost korisnicima tih naknada. Tražili smo da se prioritetno poveća iznos naknade za ličnu invalidninu, koju inače primaju samo lica sa težim i najtežim oblicima invaliditeta. Uz najveću pomoć i podršku predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, prihvaćen predlog Saveza “Naša inicijativa” da se od 1. januara 2011. godine iznos za ličnu invalidninu (za oko 1800 lica u Crnoj Gori, koliko je tada bilo korisnika te naknade), poveća sa 75,00 eura na 108,80 eura. Ostale naknade su od pomenutog datuma djelimično povećane – za 5 %.

ZAKON O DOPUNI ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU (2011)

Tokom 2010. i 2011. godine Savez “Naša inicijativa” se snažno zalagao da se u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju propišu povoljniji uslovi za penzionisanje roditelja djece i mladih sa smetnjama u razvoju. Pripremili smo predlog koji su dvoje poslanika pretočili u amandman na pomenuti zakon i izmijenjen je Zakon na sjednici Skupštine 05. jula 2011. godine i propisano je da: “Pravo na starosnu penziju sa navršениh 20 godina staža osiguranja, bez obzira na godine starosti, ima jedan od roditelja koji ima dijete, bez obzira na godine života djeteta, sa teškim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine. Visina penzije za roditelja djeteta sa teškim smetnjama u razvoju, koje je korisnik lične invalidnine, uvećava se za 20% kao i licima iz člana 197a, a u vezi člana 197v.” Član 197i – “Službeni list CG” broj 34/11.

Naprijed pomenuti amandman dvoje poslanike podržali su predstavnici svih stranaka iz opozicije u Skupštini, kao i predstavnici Socijaldemokratske i Bošnjačke stranke iz vlasti. Prema nedavnim informacijama od strane Fonda PIO pravo na povoljnije uslove penzionisanja, po ovom Zakonu je ostvarilo oko 270 roditelja djece i mladih sa smetnjama u razvoju.

Nije poznato ni u bližem, ni u daljem okruženju, da postoji ovakva zakonska odredba, pa ta inicijativa Saveza “Naša inicijativa” ima poseban značaj i težinu.

ZAKON O SOCIJALNOJ I DJEČJOJ ZAŠTITI (2011)

Tokom 2011. godine Ministarstvo rada i socijalnog staranja je pristupilo izradi Nacrta novog zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Formirana je Radna grupa, koju su, pored predstavnika državnih organa činili i četiri predstavnika NVO sektora, od kojih je jedan bio iz Saveza “Naša inicijativa”. Na zahtjev našeg predstavnika prihvaćena je odredba da roditelj djeteta sa smetnjama u razvoju, korisnik materijalnog obezbjeđenja ima pravo na tu naknadu 12 mjeseci godišnje a ne samo 9 mjeseci kao ostali korisnici ovog prava. Sa ostalim kolegama iz NVO sektora smo se u toj Radnoj grupi izborili i za kvalitetniji način ostvarenja prava na ličnu invalidninu u smislu da se to pravo može ostvariti i u slučaju kada je invaliditet nastao i poslije punoljetstva, što je značajan iskorak, s obzirom da je prethodnim Zakonom bilo propisano da se to pravo može ostvariti samo ako je invaliditet nastao do 18 godine života. Takođe, sa ostalim kolegama iz NVO u toj Radnoj grupi tražili smo, a što je i prihvaćeno, da roditelj ima pravo na dječiji dodatak za troje djece a ne samo, kako je to ranije bilo propisano za prvo troje djece.

ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU I OSIGURANJU OD NEZAPOŠLJENOSTI (2014)

U 2014. godini, predstavnik Saveza “Naša inicijativa” bio je član Radne grupe Ministarstva rada za izmjenu Zakona o zapošljavanju i osiguranju od nezaposlenosti. Naš predstavnik se posebno zalagao i tražio da se propiše odredba da se licima sa invaliditetom, koja se nalaze na evidenciji zaposlenih prizna pravo na

novčanu naknadu za vrijeme trajanja nezaposlenosti. Prihvaćen je naš predlog od strane Ministarstva rada i Vlade Crne Gore i izmjene Zakona su u skupštinskoj proceduri, podržane su na pojedinim sjednicama odbora Skupštine Crne Gore i njihovo usvajanje se očekuje u prvom tromjesječju 2015.godine. Prethodnih godina, predstavnici Saveza "Naša inicijativa" su učestvovali u većem broju radnih grupa i komisija i davali su značajan doprinos u radu tih tijela a što će biti jedna od značajnijih aktivnosti organizacije i u narednom periodu.

